

STŘEDOŠKOLSKÁ ODBORNÁ ČINNOST

**Nový domov – exilové periodikum Čechoslováků
v Kanadě mezi lety 1950-1968**

Lukáš Hájek

Liberec 2010

STŘEDOŠKOLSKÁ ODBORNÁ ČINNOST

Obor SOČ: 16 Historie

**Nový domov – exilové periodikum Čechoslováků v Kanadě
mezi lety 1950-1968**

**The New Homeland, 1950-1968: On The Exile Newspaper
of Czechoslovaks In Canada**

Autor: Lukáš Hájek

**Škola: Gymnázium F. X. Šaldy, Liberec 11,
Partyzánská 530/3**

Konzultant: Mgr. Jan Goll

Liberec 2010

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou práci „Nový domov – exilové periodikum Čechoslováků v Kanadě mezi lety 1950-1968” vypracoval samostatně a použil jsem pouze zdroje (literaturu, prameny atd.) citované v práci a uvedené v přiloženém seznamu.

V Liberci dne

podpis:

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval Janu Gollovi za inspirující vedení, jedinečnou možnost spolupráce a motivaci nejen k dalšímu studiu, ale i do celého života, Mirko Janečkovi za přístup do jeho osobního archivu, Mirku Salivarovi za poskytnuté zázemí během výzkumu v Torontu ... a všem tvůrcům Nového domova - periodika, které tak významným způsobem přispělo k rozvoji krajanské společnosti.

Anotace

Práce *Nový domov – exilové periodikum Čechoslováků v Kanadě mezi lety 1950-1968* přináší kompletní rozbor demokratických novin československých emigrantů v Kanadě. V první části se práce zaměřuje na komparaci s jinými českojazyčnými kanadskými periodiky a poukazuje na význam Nového domova pro Čechoslováky v emigraci. Dále autor popisuje historii dvou-týdeníku v chronologickém pořadí, kdy se u každé periody ve vývoji novin soustředí na pravidelné rubriky, zprávy z Československa i ze světa, ale i na celkový vzhled tiskoviny. V závěru se práce věnuje redaktorům a dopisovatelům, kteří periodikum utvářeli a promítali na jeho stránky své vlastní životní osudy.

Metodika práce spočívá především ve výzkumu tištěných archiválií a tiskovin s využitím odborné literatury. Některé unikátní informace jsou získány pomocí metody „oral history“, tedy výslechu pamětníků, kteří se událostí přímo účastnili. Většina materiálů pochází z archivu Nového domova a z osobních archivů. Autor spolupracoval také s odbornou institucí Libri prohibiti.

Cílem práce je detailně rozebrat historii významného periodika a poukázat na významnou roli, kterou zastávalo v životě československých krajanů v Kanadě.

Klíčová slova:

Československo, emigrace, exil, komunismus, Kanada, Nový domov

Annotation

The work *The New Homeland, 1950-1968: On The Exile Newspaper of Czechoslovaks In Canada* provides a complete analysis of the democratic newspaper of Czechoslovak emigrants in Canada. In the first part, the work is focused on a comparison with other Canadian newspapers written in Czech language and highlights the importance of the New Homeland for the Czechoslovaks in exile. Furthermore, the author describes the history of the two weeks' journal in chronological order and for each period in the development of newspapers he focuses on regular columns, news from Czechoslovakia and from the world, but also the overall appearance of printed matter. At the end of the work, it is dedicated to reporters and correspondents who shaped the periodical and projected their own lives in its pages.

Methodology of this work is primarily in research of printed archival and printed matters using professional literature. Some of the unique information was obtained by method of "oral history", the questioning of witnesses who directly participated in the events. Most of the materials comes from the archives of The New Homeland and from personal archives. The author also worked with professional institution Libri Prohibiti.

The aim of the work is to analyze in detail the history of the important newspapers and to note the important role played in the lives of Czechoslovak expatriates in Canada.

Key words:

Czechoslovakia, emigration, exile, communism, Canada, New Homeland

Obsah

OBSAH	7
ÚVOD	8
1 KRAJANSKÁ PERIODIKA V KANADĚ DO ROKU 1950	10
2 VZNIK NOVÉHO DOMOVA	13
3 NOVÝ DOMOV DO ROKU 1955	15
3.1 OBSAH LISTU	16
3.1.1 <i>Charakter novin, pravidelné rubriky a inzerce</i>	16
3.1.2 <i>Reakce na události v Československu a ve světě</i>	18
3.2 SPOR SOKOLSKÝCH JEDNOT A EXILOVÝCH PERIODIK	21
3.3 NOVÝ DOMOV TÝDENÍKEM	25
4 NOVÝ DOMOV MEZI LETY 1955-1968	26
4.1 PRAVIDELNÉ RUBRIKY A INZERCE	28
4.2 REAKCE NA UDÁLOSTI VE SVĚTĚ	30
4.2.1 <i>Události roku 1956 v Polsku a Maďarsku</i>	30
4.2.2 <i>Druhá berlínská krize</i>	31
4.2.3 <i>Válka ve Vietnamu</i>	33
4.3 REAKCE NA UDÁLOSTI PRAŽSKÉHO JARA 1968	34
5 REDAKTOŘI A DOPISOVATELÉ	38
ZÁVĚR	49
6 POUŽITÁ LITERATURA A PRAMENY	50
LITERATURA	50
PRAMENY	51
MÉDIA	51
INTERNET	51
7 SEZNAM ZKRATEK	52
8 SEZNAM PŘÍLOH	53
9 PŘÍLOHY	55

Úvod

V roce 1948 došlo v Československu k politickým událostem, které ovlivnily život v tomto státě na dlouhá desetiletí. S faktem nástupu totalitního komunistického režimu se nehodlalo smířit mnoho lidí - někteří se proti němu rozhodli vytrvale bojovat v rodné vlasti, mnozí odešli do emigrace. Ovšem i tito lidé v zahraničí podporovali svou zemi. Upozorňovali na zločiny odehrávající se v jejich domovině a podávali světu realistickou zprávu o životě v nedemokratickém systému.

Exulanti si vážili svobodného života, ale i nadále mysleli na své rodiny a přátele utiskované totalitním systémem. V zahraničí vznikaly české školy, divadla a různé spolky odkazující na československý původ krajanů. Kultura se stala jedním z pilířů národní hrdosti a s noblesou byla uprchlíky udržována, aby nikdy nezapomněli, odkud pocházejí. Hlavním článkem těchto procesů pak byla dlouholetá tradice vydávání novin v mateřském jazyce, které plnily několik významných rolí. V první řadě byla periodika nástrojem k organizování krajanské činnosti, která se tak značně zefektivnila. Dále listy sloužily jako oboustranný komunikační prostředek ať už v podobě článků nebo například inzerce. V neposlední řadě je neopomenutelný fakt prosté přítomnosti českojazyčné tiskoviny v cizí zemi, což exulantům dodávalo pocit soudržnosti s komunitou.

Všechny tyto charakteristické vlastnosti exilového tisku jsem si stále více uvědomoval během rozsáhlejšího výzkumu československé emigrace v Kanadě, kterému se intenzivně věnuji od roku 2008. Celé bádání jsem započal a vedl v rámci projektu Neviditelné oběti komunismu, který probíhá na Gymnáziu F. X. Šaldy v Liberci. Zde se skupina nadšených studentů a učitelů věnuje tématu československého exilu v Kanadě a Austrálii již od roku 2003.

V roce 2009 jsem se zúčastnil výjezdu do kanadského Toronta, kde jsem se s krajanským prostředím seznámil osobně. Započal jsem výzkum v archivu Masarykova ústavu, který byl vydavatelem Nového domova, ale i v řadě osobních archivů samotných exulantů. Přestože většina redaktorů tohoto listu dnes již nežije, seznámil jsem se také s jejich životy díky výpovědím jejich přátel a dalších pamětníků. Z mnoha rozhovorů a prostřednictvím korespondence jsem i poté objevoval hloubku působení Nového domova v exilové společnosti.

Úzkou spoluprací jsem navázal s organizací Libri prohibiti – knihovnou samizdatové a exilové literatury. V jejich archivech jsem měl možnost prostudovat mnoho cenných materiálů, které postupně získaly zásadní význam při vzniku této práce. Přesto jsem se po celou dobu výzkumu potýkal především s absencí některých novinových čísel a často i celých ročníků (například rok 1953). Oficiální archiv Nového domova totiž před několika lety postihla povodeň a osobních archivů není mnoho. Další překážkou byla neexistence oficiálních materiálů týkajících se například účetnictví redakce.¹ I přes časovou prodlevu 60let zde však stále jsou zdroje, díky kterým lze objektivně zdokumentovat působení listu.

Struktura práce spočívá v podrobném rozboru a charakteristice exilového periodika. Práce se věnuje historii tiskoviny, okolnostem vzniku, obsahu listu nebo srovnání s dalšími periodiky. Značná část je věnována nejvýznamnějším redaktorům Nového domova, neboť jejich život se často promítal do vlastní žurnalistické tvorby. Rozsáhlá je také část příloh, jelikož práce nabízí i grafický rozbor novin.

Tato práce čerpá především z detailního rozboru dobového tisku, ať už se jedná o Nový domov nebo například o některé konkurenční noviny. Využita byla odborná literatura. Pracoval jsem s materiály kanadského národního archivu Library and Archives of Canada. V metodice se uplatňuje i metoda oral history, díky níž práce získala určitou míru autenticity.

Prezentovaný výzkum jsem ve výsledné podobě časově omezil a historii Nového domova jsem popsal pouze do roku 1968. Důvodem je zefektivnění práce, kdy období osmnácti let vydávání tiskoviny poslouží množstvím informací více než dostatečně. Přestože noviny vychází dodnes, přenechám rozbor následujícího období případnému budoucímu výzkumu, ve kterém bych rád i nadále pokračoval.

Cílem této práce je podat podrobnou charakteristiku exilového periodika Nový domov od roku 1950, kdy bylo založeno, do roku 1968. Práce se snaží objektivně zhodnotit přínos tiskoviny krajanskému prostředí v Kanadě. Díky vypracované analýze obsahu listu poskytuje výzkum také náhled na celou exilovou společnost z interního prostředí vydávaných novin. Práce by měla sloužit jako podklad pro studium a další výzkum této problematiky.

¹ Fakt, že již neexistují materiály související s vedením redakce Nového domova ve sledovaném období, potvrdila Věra Rollerová, která působila jako šéfredaktorka tiskoviny v 90. letech 20. století.

1 Krajanská periodika v Kanadě do roku 1950

K prvnímu velkému rozmachu zahraniční literatury v českém jazyce došlo již v 17. století v důsledku pobělohorské emigrace. Tisk periodický se ale datuje až do 19. století k novodobému vystěhovalectví.² Také Čechoslováci, kteří v tomto období přišli do Kanady, se snažili udržet svůj národní jazyk a kulturu pomocí vydávání vlastních periodik. Prostředí kanadské emigrace je však i v tomto případě specifické především svým geografickým charakterem – jednotlivá města a osídlené oblasti jsou od sebe odděleny značnými vzdálenostmi, což je překážkou pro případné sociální procesy. V problematice vzniku periodik se tento fakt projevuje v omezení působnosti tiskoviny na poměrně malé území, což znemožňuje oslovení širší veřejnosti a zvětšuje riziko předčasného zániku listu. Tento problém se podepsal i na existenci mnoha československých exilových periodik v Kanadě.

Následující list podává základní informace o několika československých tiskovinách v abecedním pořadí, které vznikly v Kanadě v 1. polovině 20. století. Tento seznam není vyčerpávající a spíše se zaměřuje na periodika, která mají bližší souvislost s obsahem této práce:

Bobřík

Časopis Bobřík působil v torontském krajanském prostředí jen velmi krátce – od prosince roku 1946 do března 1947. Tiskovinu založil Jan Dočkálek, který byl především v 60. letech významným redaktorem Nového domova, a Bobřík byl pro něj první žurnalistickou zkušeností v exilu. Bobřík byl vydáván měsíčně Výborem Masarykova domu v Torontu.³

Čas

Týdeník Čas vydával a redigoval Jan Dočkálek. Noviny vycházely jako „neodvislý demokratický týdeník kanadských Čechoslováků“. Čas vycházel krátce od 1. července do Vánoc roku 1949. Periodikum obsahovalo příspěvky v češtině, slovenštině i angličtině a pravidelně přinášelo přílohu Mladý čtenář. Podle některých pramenů souvisí zánik této tiskoviny se vznikem Nového domova, který byl vydáván od března roku 1950.⁴

² ŠTĚDRONSKÝ, F. Zahraniční krajanské noviny, časopisy a kalendáře do roku 1938. Praha 1958. str. 3.

³ FORMANOVÁ, L.; GRUNTORÁD, J.; PŘIBÁŇ, M. Exilová periodika. Praha 1999. str. 97.

⁴ Tamtéž. str. 98.

Český hlas

Měsíčník Český hlas byl založen a redigován J. Rumíškem od roku 1947 do roku 1950.⁵ Mezi časopisy zastupuje českojazyčné levicově orientované tiskoviny, které nechyběly ani v Kanadě. Tato periodika sloužila k podpoře českých komunistů v zahraničí a k určitému zastrašení exulantů. V pozdějších letech je známý především slovenský týdeník Ľudové zvesti.⁶ Tento druh novin hrál důležitou roli při vytváření demokratických tiskovin, které si dávaly za cíl promlouvat právě proti těmto levicově orientovaným časopisům.

Kanadský Slovák

První číslo Kanadského Slováka vyšlo v Montrealu 5. března roku 1942 jako oficiální list Kanadské slovenské ligy.⁷ Noviny vycházely ve slovenském jazyce a jejich cílem bylo sloužit organizačním potřebám spolku a v dostatečné míře i všem Slovákům. V prvních měsících bylo periodikum emitováno jako dvoutýdeník, ale v srpnu roku 1942 změnilo periodicitu na týdenní. Po deseti letech se redakční rada přestěhovala do Winnipegu a v roce 1957 do Toronta, kde dodnes noviny vycházejí na 12stranách. Strukturou se tiskovina podobá například právě Novému domovu, z čehož lze usuzovat, že Kanadský Slovák zastával ve slovenském krajském prostředí podobnou úlohu jako Nový domov v českojazyčné obci.⁸

Naše novinky

Cyklostylový bulletin Naše novinky byl vydáván Masarykovým domem v Torontu mezi lety 1949-1950. V jeho čele stál Rudolf Nekola – první šéfredaktor Nového domova. Pro Nekolu měl být tento časopis místem pro nabrání zkušeností v kanadském exilovém prostředí žurnalistů před vydáváním Nového domova.⁹

Nová vlast'

První číslo týdeníku Nová vlast' (The New Country) vyšlo 10. května 1934 v Montrealu. Noviny údajně navazovaly na časopis Kanadské noviny, který skončil se

⁵ FORMANOVÁ, L.; GRUNTORÁD, J.; PŘIBÁŇ, M. Exilová periodika. Praha 1999. str. 100.

⁶ Nový domov, vol. XIII, no. 26, p. 1.

⁷ Kanadská slovenská liga (KSL) je oficiální organizace imigrantů slovenského původu v Kanadě. Vznikla roku 1932 ve Winnipegu a postupně zaštiťovala celkem 60 odboček. Organizace má v Torontu vlastní sídlo a sponzoruje a dohlíží na slovenský krajský život. ČERMÁK, J. Fragmentsy ze života Čechů a Slováků v Kanadě. Zlín 2000. str. 24.

⁸ Kanadský Slovák, vol. XXVIII, no. 12.

⁹ FORMANOVÁ, L.; GRUNTORÁD, J.; PŘIBÁŇ, M. Exilová periodika. Praha 1999. str. 108.

změnou názvu na Kanadský Slovák, kdy se stal mluvčím slovenských separatistů.¹⁰ Již od prvních let vycházela Nová vlast' v nákladu cca 2 500 čísel a brzy se z těchto novin stalo nejvýznamnější periodikum československých exulantů v Kanadě před rokem 1950.¹¹ Prvními redaktory byli Martin Dudák a Stanislav Zuber se spolupracovníkem Františkem Horáčkem. Nová vlast' se brzy dostala do hlubokého povědomí krajanů a vytvořila si širokou čtenářskou základnu. Poměrně rozsáhlým se stal také okruh pravidelných příspěvovatelů a dopisovatelů, což zaručovalo dostatek textů pro tisk na 12-16stranách. Zdrojem financí byla pravidelná inzerce československých podnikatelů na začátku 40. let 20. století. V červnu roku 1943 byl týdeník přejmenován na Nová vlast' (The New Homeland) a do čela listu se dostalo heslo „Za oslobodenie Československa“.¹² Právě během 2. světové války sehrála Nová vlast' svou nejdůležitější roli při informování krajanů o vývoji na bojištích. S koncem války a stále těžší ekonomickou situací v Kanadě se objevily finanční problémy i v redakci periodika. Noviny postupně zeštíhly jednotlivá čísla na 4 strany a stále hlasitěji se ozývaly hlasy, které se ptaly po smyslu dalšího působení tiskoviny. Noviny proto ukončily svoji činnost k číslu, které vyšlo 5. února 1948. Smysl exilového periodika ukázala paradoxně až absence novin. Nástup komunistického režimu v Československu znamenal pro exulanty novou válečnou frontu, kde musí společně bojovat. Právě proto vznikl Nový domov, který pokračoval v odkazu Nové vlasti.¹³

¹⁰ ŠTĚDRONSKÝ, F. Zahraničí krajanské noviny, časopisy a kalendáře do roku 1938. Praha 1958. str. 24.; ČERMÁK, J. Fragmenty ze života Čechů a Slováků v Kanadě. Zlín 2000. str. 54.

¹¹ Nový domov, vol. XIX, no. 27, p. 9.

¹² NOVOTNÁ, J; ROLLEROVÁ V. Masaryktown Toronto, 1948-1998. Toronto 1998. str. 24.

¹³ Tamtéž.

2 Vznik Nového domova

Během 1. poloviny 20. století exilová periodika zřetelně ukázala, jak důležitou roli zastávají v krajaňské komunitě v zahraničí. Noviny se staly komunikačním prostředkem mezi jednotlivými spolky a emigranty při organizaci krajaňských aktivit nebo při různých finančních sbírkách během 2. světové války. Za vybrané peníze se poté nakupovaly například potravinové balíčky, které byly zasílány vojákům přímo na frontu.

S koncem války, který znamenal i konec nutné pomoci své nyní již osvobozené zemi, bylo mezi emigranty stále těžší nalézt sjednocující prvek a myšlenku, pod kterou by krajaňská periodika nadále fungovala. Mezi několika zanikajícími listy se objevil i montrealský týdeník *Nová vlast* – *The New Homeland*, který 5. února 1948 vydává po čtrnácti letech působení své poslední číslo.¹⁴ Jednou z příčin konce těchto novin je ale také absence kvalitního redaktora, který by v dosavadní úspěšné práci periodika pokračoval. Únor roku 1948, kdy se komunisté v Československu chopili moci, však brzy ukázal, jak nutná je přítomnost demokratického tisku v českém jazyce, který ve své domovině vycházet nemohl. Především z krajaňské komunity v Torontu byl vyvíjen nátlak na obnovení zašlého nebo založení nového periodika, které by mohlo konkurovat levicovému týdeníku ve slovenštině - *Ľudové zvesti*. Podpora založení imigrantského listu byla viditelná i ze strany kanadských vládních činitelů, kteří chtěli prostřednictvím tiskoviny krajaňskou obec sjednotit, aby mohla být společně vstřícná k jejich nové zemi.¹⁵ Z těchto podnětů vznikl *Nový domov* – nejvýznamnější noviny Čechů a Slováků v Kanadě.

Iniciativy při založení Nového domova se chopil Masarykův ústav (Masaryk Memorial Hall)¹⁶ v čele s Gustavem Přístupou,¹⁷ který chtěl koncepcí listu jednoznačně navázat na výše zmíněný týdeník *Nová vlast*.¹⁸ To potvrzuje také fakt, že původně se uvažovalo o názvu *Naša nová vlast*. Jako první a na dlouhá léta i hlavní člen redakční rady

¹⁴ *Nový domov*, vol. XVIII, no. 21, p. 1.

¹⁵ *Nový domov*, vol. XIII, no. 26, p. 1.

¹⁶ Masarykův ústav (Masaryk Memorial Institute) je jedním z nejdůležitějších krajaňských spolků v Kanadě. Organizace vystupovala od února 1945 při koupi klubovny jako Masaryk Memorial Hall Incorporated. Roku 1960 se sdružení transformovalo v charitativní organizaci, která spravovala již 3 budovy a farmu. Masarykův ústav se dodnes významně podílí na organizaci krajaňského veřejného života. HODBOŮ, J.; GOLL, J.; ULVR, V. Neviditelné oběti komunismu v zemi javorů. Liberec 2006. str. 104.

¹⁷ Gustav Přístupa (1898-1984) byl významným činovníkem krajaňského hnutí v Kanadě. Již od 20. let 20. století byl velice aktivní v kanadských krajaňských spolcích. Jednalo se především o Sokol Toronto, ČSNS a Masarykův ústav. MATUSIAKOVÁ, L. Můj otec Gustav Přístupa. Frýdek-Místek 1999.

¹⁸ NOVOTNÁ, J; ROLLEROVÁ V. Masaryktown Toronto, 1948-1998. Toronto 1998. str. 24.

působil Rudolf Nekola. Ten byl pro úkol vytvořit demokratický list krajanů v Kanadě povolán do Toronta až z Anglie. Dne 2. března 1950 vychází první číslo nového čtrnáctideníku Nový domov – The New Homeland.¹⁹ V první letech nového periodika působili jako spolupracovníci například Karel Nekola (bratr Rudolfa), Prokop Havlík, Jan Dočkálek, Dr. Ivanková-Hradská nebo František Třešňák.²⁰ Z archivní fotografie můžeme vidět, že na samotné sazbě se podílelo několik dobrovolníků - kromě manželů Přístupových i Karel Ruml nebo sám Rudolf Nekola.²¹

Značné množství informací o začínajícím periodiku můžeme vyzorovat z tiskové tiráže z roku 1950.²² Nový domov je zde titulován jako „*orgán Československého národního sdružení v Kanadě a Masarykova domu v Torontě*“, což jsou nejvýznamnější krajské spolky v Kanadě, respektive v Torontu. Oficiální adresou novin i sídlem redakční rady je budova Masarykova domu zakoupená krajany roku 1944 na 212 Cowan Ave.²³ Poznámka o periodicitě „*Vychází zatím čtrnáctidenně*“ ukazuje na záměr přejít v dohledné době na týdenní tisk, což se podařilo až roku 1955. Předplatné na jeden rok stálo 3 kanadské dolary a 60 centů.²⁴ Noviny vycházely tiskem – ten dočasně probíhal v tiskárně Polské aliance (Polish Alliance Of Canada) na 700 Queen St. West.

Nový domov se velmi brzy stal neoddělitelnou součástí československého exilu v Kanadě především díky velmi úzké spolupráci mezi tvůrci a čtenáři listu, kdy kromě stálých redaktorů přispívalo svými občasnými články také mnoho dalších emigrantů. Nezastupitelnou roli hrálo periodikum v rozvoji krajské integrace, což bylo nezbytné z důvodu značného počtu nově příchozích uprchlíků, kteří odešli z Československa po únorových událostech. Noviny se tak staly nejsilnějším komunikačním prostředkem mezi exulanty. V prvních letech svého působení se Nový domov věnoval z podstatně větší části krajským záležitostem, jako jsou zprávy jednotlivých sdružení nebo pomoc v podnikání v podobě inzerce firemních reklam. Velmi důležitý je také fakt, že tiskovina byla vydávána v českém jazyce, což emigrantům připomínalo zemi, ze které odešli. Změna nastala přibližně na přelomu 50. a 60. let, kdy se periodikum stále více zaměřovalo na politické události kanadské i světové. Po celou dobu však zůstalo krajským listem a hlasem svobodných Čechoslováků v Kanadě.

¹⁹ Nový domov, vol. XVIII, no. 21, p. 1.

²⁰ FORMANOVÁ, L.; GRUNTORÁD, J.; PŘIBÁŇ, M. Exilová periodika. Praha 1999. str. 110-111.

²¹ Nový domov, vol. XVIII, no. 21. Viz příloha č. 2. str. 56.

²² Viz příloha č. 3. str. 56.

²³ MATUSIAKOVÁ, L. Můj otec Gustav Přístupa. Frýdek-Místek 1999. str. 25.

²⁴ Tato částka se tehdy rovnala přibližně deseti hodinám práce, což je ve srovnání s dnešním předplatným klasického dvoutýdeníku poměrně levné. Korespondence s Radmilou Locherovou. Toronto 26. července 2010.

3 Nový domov do roku 1955

„NOVÝ DOMOV je časopis, který není nikým podporován, jen odběrateli a inserenty. Proto jeho odběratelé rádi posílají své předplatné. – Proto krajané rádi v Novém domově inserují. Je to list, který slouží dobře, poctivě, svědomitě, pravdivě celé československé národní skupině v Kanadě!“

(Poznámka pod čarou v každém čísle Nového domova)²⁵

Noviny se od roku 1950, kdy byly založeny, až do roku 1955, kdy přešly na týdenní vydání, snažily především o samotné zakotvení tiskoviny mezi Čechoslováky v krajané komunitě. Částečný rozvoj, který byl i hlavním důvodem pro změnu periodicity, nastal až po několika letech. Nový domov v tomto období utvářely dva rozdílné faktory. Jedním z nich bylo otevření vlastní tiskárny, čímž noviny získaly odpovídající zázemí a nemusely se již obávat o svou vlastní existenci tak jako dříve. Druhým je dlouholetý spor, který se promítal napříč celou československou komunitou v Kanadě – rozkol mezi tzv. starousedlíky, neboli emigranty, kteří do Kanady přišli většinou ještě před začátkem 2. světové války, a generací mladých, která se sem dostala až v důsledku událostí z roku 1948.

V prvních měsících byla všechna vydání Nového domova tištěna ve spřátelené polské tiskárně, ale už v podzimním čísle ze dne 19. října roku 1950 oznamuje Gustav Přístupa v článku „Pod vlastní střechou“:

„Sestry a bratři, oznamuji Vám s velikou radostí, že toto číslo Nového domova bylo vysázeno a vytištěno na našich vlastních strojích a v našem vlastním domově – v tiskárně Nového domova.“

(Nový domov 1950)²⁶

Adresa budovy, kam se přestěhovala i redakční rada, byla 992 Queen Street West, Toronto. Nový domov zde působil až do roku 1956, kdy se přestěhoval ve stejné ulici do domu číslo 978. Důvod změny působiště tkvěl v zisku většího prostoru pro tiskárnu i prodejnu Nového domova.²⁷ Od podzimu roku 1950 je pak v každé tiráži uváděna informace o tisku: „Printed by Nový domov – Printing Departement of Masaryk Memorial Hall, Inc.

²⁵ Nový domov, vol. VI, no. 24, p. 8.

²⁶ Nový domov, vol. XIX, no. 27, p. 10.

²⁷ Nový domov, vol. VII, no. 40, p. 1.

V edici Nového domova byly vydány také některé knihy významných československých autorů, jako například román Nezvěstný od Egona Hostovského,²⁸ který zde vyšel v dubnu 1955 poprvé v českém jazyce.²⁹ Tiskárna také za nízké ceny nabízela tisk vizitek, plakátů, brožur a časopisů.³⁰

3.1 Obsah listu

3.1.1 Charakter novin, pravidelné rubriky a inzerce

Nový domov v období let 1950-1955 plní jednoznačně svou hlavní úlohu orgánu Československého národního sdružení v Kanadě. Periodikum slouží institutu jako komunikační médium, prostřednictvím kterého bylo možné informovat krajanskou veřejnost v masovém měřítku. Stránky novin tak neobsahovaly pouze zprávy z dění ve světě, ale také různá oficiální prohlášení a výsledky voleb do vedení sdružení, které byly skrze Nový domov zveřejňovány.³¹ V tiskovině jsou také prezentovány různé programy ze strany vedení MMI (Masaryk Memorial Institute). Například v září roku 1955 byl představen plán na výstavbu Masarykových domů v československém parku v Torontu.³²

Velká pozornost byla pravidelně věnována slavným československým osobnostem. V novinách se při významných datech vždy na prvních stranách objevovaly články, které poukazovaly na život a přínos vlasti Edvarda Beneše, Jana Masaryka, ale i svatého Václava. Největší prostor byl ale vždy věnován prvnímu prezidentovi československé republiky T. G. Masarykovi, a to většinou u příležitosti výročí jeho narození.³³ Exilovým periodikem byl oslavován takto:

„Všichni se skláníme před jeho památkou. Vzpomínáme se steskem v srdci, ale vždy jeho odkaz ponese s vědomím jeho pravdy, práva i velikosti. Masarykův odkaz je odkaz československý, který znovu musíme vrátit do staré vlasti.“

²⁸ Egon Hostovský (1908-1973) byl český prozaik, novinář a učitel českého jazyka. Narodil se v Hronově do židovské rodiny. Studium filozofie dokončil ve Vídni a do Čech se vrátil v roce 1930, kde se stal úředníkem ministerstva zahraničí. V době 2. světové války pracoval na konzulátu v New Yorku. V roce 1949 zůstává ve Spojených státech amerických. Působil zde jako učitel češtiny, redaktor Rádia Svobodná Evropa a věnoval se také své literární činnosti. Slovník českých spisovatelů od roku 1945. Díl 1, A-L. Vedoucí redaktor Pavel Janoušek. Praha 1995. str. 285.

²⁹ Egon Hostovský-Nezvěstný. Román nejprve vyšel roku 1951 (dánský překlad) a roku 1952 (anglický překlad). JANOUŠEK P. a kolektiv. Dějiny české literatury 1945-1989. II., 1948-1958. Praha 2007. str. 324.

³⁰ Nový domov, vol. VI, no. 24, p. 7.

³¹ Nový domov, vol. III, no. 20, p. 1.

³² Nový domov, vol. VI, no. 24, p. 1. Viz příloha č. 4. str. 57.

³³ Viz příloha č. 5. str. 58.

Každé novinové číslo bylo zaplněno dlouhou řadou rubrik. Většina z nich se věnovala krajanům z jiných kanadským měst a jejich místním zprávám, které do Toronta posílali. Objevovaly se především sloupky měst Batawa, Montreal, Saskatoon, Chatham, Vancouver, Edmonton, Windsor, Hamilton nebo Winnipeg, které jsou nadepsány hesly jako „Batawa hlásí“ nebo „Winnipeg oznamuje“.³⁵ Další rubrika Krajané ve světě upozorňovala na významné úspěchy československých emigrantů i v jiných zemích – jedná se především o Spojené státy americké, Latinskou Ameriku a Evropu.³⁶

Většina příspěvků měla především pomoci uprchlíkům ke snazší aklimatizaci v nové zemi. Vznikly tak pravidelné seriály jako Farmářská hlídka,³⁷ která radila v oblasti zemědělství, nebo Naše děti,³⁸ kde se objevovaly hádanky, básničky a různá filologická cvičení. Významnou je i Skautská hlídka. Velmi úspěšná byla také rubrika Naše ženy,³⁹ kde probíhala vzájemná výměna receptů a tipů „do života“, ale bylo zde otištěno také několik básní, které byly napsány ženami v emigraci.⁴⁰ Můžeme se pouze domnívat, nakolik čtenáře této rubriky inspirovalo například nadšení T. G. Masaryka pro feminismus. Sloupek Kanadská obec sokolská zase upozorňoval krajaný na pravidelné tréninky nebo chystané sportovní akce.⁴¹ Nový domov také několikrát otiskl „Směrnice na dosáhnutí kanadského občanství“⁴² udávající podmínky, kterých musí každý uprchlík dosáhnout, pokud chce o občanství zažádat.

Důležitou roli hrála pro krajaný v Novém domově inzerce. Nejrůznější reklamní glosy se řídce objevovaly na všech novinových stranách, ale v prvním desetiletí existence periodika jim vždy byla plně věnována především poslední strana.⁴³ Zde byly otiskovány inzeráty do 50slov – cena za 1 slovo byla 3 centy, za tučné zvýraznění nebo kurzívou 6 centů.⁴⁴ Inzerenty byli hlavně krajané, kteří chtěli formou tisku informovat exilovou obec o svém vznikajícím podnikání, ale i kanadské firmy, které poskytovaly služby perspektivní pro emigranty. Vedle sebe zde byla oznámení o „zubním lékaři z Bratislavy“, „optikovi, který

³⁴ Nový domov, vol. VI, no. 5, p. 2.

³⁵ Viz příloha č. 6. str. 59.

³⁶ Viz příloha č. 7. str. 59.

³⁷ Viz příloha č. 8. str. 60.

³⁸ Viz příloha č. 9. str. 61.

³⁹ Viz příloha č. 10. str. 61.

⁴⁰ Nový domov, vol. VI, no. 13, p. 9.

⁴¹ Viz příloha č. 11. str. 62.

⁴² Viz příloha č. 12. str. 63.

⁴³ Demonstráční inzertní strana viz příloha č. 13. str. 64.

⁴⁴ Nový domov, vol. VI, no. 26, p. 8.

mluví česky a slovensky“ nebo „krajanská čistírna a barvírna“. ⁴⁵ Nechyběla reklama známé obuvnické firmy Baťa, která měla celkem 15 prodejen v Torontu a 72 v celé Kanadě. ⁴⁶ Místní firmy zase zprostředkovávaly posílání léků, peněz nebo celých potravinových balíčků do Československa. ⁴⁷

V některých číslech byl vložen i humorný sloupek s dobovými vtipy. ⁴⁸ Po kompoziční stránce působí každé číslo Nového domova kvalitně a s vyváženým obsahem. V roce 1952 použilo periodikum nový vzhled titulní strany, ale zatím stále postrádalo větší množství fotografií, a tak stránky novin z dnešního pohledu působí nezajímavě. Tisk probíhal na papír formátu A3 v rozsahu 8 stran, výjimečně i 12.

3.1.2 Reakce na události v Československu a ve světě

Zpráv z mimokrajanského dění nebylo v prvních letech tolik, ale postupně si i v Novém domově získávaly své místo. Byly rozděleny do tří samostatných částí – Ze staré vlasti, Ze světa a sportovní zpravodajství. Nadpisy se během vývoje často měnily, ale tyto části byly většinou striktně odděleny. Na jiném místě pod vlastním názvem se také objevovaly zprávy z Kanady.

Skoro ve všech zprávách je vidět „vnitřní boj“ periodika mezi žurnalistickou objektivitou a nenávisí k totalitnímu komunistickému režimu. Noviny stále podávaly především nezkrácené zprávy o světovém dění, ovšem díky podobně laděné obci čtenářů mohl list otisknout i výroky, které by se v klasickém tisku nikdy vyskytnout nemohly, jako například v článku s názvem „Nepodporujte komunismus!“:

„Ovšem, že komunisté budou křičet, pomlouvát, štvát a zlobit se. Ovšem, že označí kde koho, kdo se odváží říci pravdu za vlastizrádce. (...) Majitelé, dělníci, zemědělci, kteří protestovali, byli zavražděni nebo uvězněni, nebo vyhnáni do cizích zemí. Dnes v ČSR je přes 250 koncentračních táborů, v zemi, kde byla svoboda a nezávislost.“

*(Nový domov 1955)*⁴⁹

Velmi zřetelně je tento fakt vidět na zprávách z Československa. Celá krajanská obec velmi brzy prohlédla podvodné praktiky ohledně zkrácení čísel i celých skutečností,

⁴⁵ Nový domov, vol. VI, no. 24, p. 8.

⁴⁶ Nový domov, vol. VI, no. 20, p. 8. Viz příloha č. 14. str. 65.

⁴⁷ Viz příloha č. 15. str. 66.

⁴⁸ Nový domov, vol. VI, no. 7, p. 6. Viz příloha č. 16. str. 66.

⁴⁹ Nový domov, vol. VI, no. 13, p. 4.

kteřá komunisté denně prováděli. Díky tomuto zjištění bylo československé totalitní vedení v periodiku velmi často zesměšňováno, znevažováno a objevovaly se také ironické poznámky. Například o šíření rozhlasu se Nový domov zmiňuje takto:

„V mnoha městech ČSR je zaváděn rozhlas po drátě, aby se zamezilo poslouchání ciziny. Rozhlas po drátě rozšiřuje jen úřední komunistickou propagandu. Tento rozhlas je velmi neoblíben a lidé jej přijímají z donucení. Poslouchán není.“

(Nový domov 1955)⁵⁰

Mnoho emigrantů obdrželo z komunistického Československa dopisy informující o nadcházející spartakiádě nebo amnestii, kdy při jejich příjezdu zpět domů se jim nic nestane a budou osvobozeni.⁵¹ Nový domov opakovaně upozorňoval krajany na podvodný charakter těchto letáků a aby na ně lidé určitě nereagovali.⁵² Občas se pak na stránkách jako protiútok k těmto činům objevila i agresivnější poznámka, například na adresu Antonína Novotného:⁵³

„Antonín Novotný, generální tajemník komunistické strany, nedávno oslavil své 50. narozeniny, které svým průběhem připomínaly oslavu 50. narozenin Rudolfa Slánského,⁵⁴ který po nich byl brzy popraven.“

(Nový domov 1955)⁵⁵

Atmosféru většiny zpráv, které se z Československa dostaly, vystihuje věta, otištěná v článku k 6. výročí komunistického puče. „Jsou to léta nevýslovné bídy, utrpení, křivd, žalářů, vydírání, ochuzování, strachu, pronásledování a vykořisťování.“⁵⁶ Tento fakt byl dáván komunistickému režimu za vinu v každém článku a od všech redaktorů. Zároveň byl se souhlasem přijímán krajanskou veřejností. V mnoha textech exil společně s lidmi doma doufal ve válku, která by Československo konečně osvobodila z rudého teroru:

⁵⁰ Nový domov, vol. VI, no. 8, p. 2.

⁵¹ Nový domov, vol. VI, no. 6, p. 2.

⁵² Nový domov, vol. VI, no. 8, p. 2.

⁵³ Antonín Novotný (1904-1975) byl třetím československým komunistickým prezidentem. Roku 1953 se stal prvním tajemníkem ÚV KSČ a úřad prezidenta zastával v letech 1957-1968. S politikou rozvoje socialismu se zhoršovala ekonomická situace v Československu a generační obměna vyústila v události tzv. Pražského jara. Novotný byl poté vystřídán ve funkci prvního tajemníka Alexanderem Dubčekem. KAPLAN, K.; KOSATÍK, P. Gottwaldovi muži. Praha a Litomyšl 2004. str. 247-307.

⁵⁴ Rudolf Slánský (1901-1952) byl český komunistický politik a generální tajemník KSČ. Slánský se stal obětí vykonstruovaných politických procesů v 50. letech 20. století, v nichž jeho případ simuloval očistu komunistické strany od nežádoucích elementů. Zatčen byl v listopadu 1951 a proces s ním trval týden v listopadu 1952. Slánský byl popraven oběšením 3. prosince 1952. KAPLAN, K.; KOSATÍK, P. Gottwaldovi muži. Praha a Litomyšl 2004. str. 79-121.

⁵⁵ Nový domov, vol. VI, no. 28, p. 2.

⁵⁶ Nový domov, vol. V, no. 4, p. 1.

„Lidé se bojí války, ale přejí si ji. Propaganda kde koho zastrašuje svými články, filmy, rozhlasem, protože přesvědčuje, že v příští válce SSSR vyhraje. Toho se Čechoslováci bojí, ale věří, že ze Západu jim přijde pomoc a záchrana. Vnitřně nepochybují, že Západ zvítězí a v důvěrných rozpravách již hovoří o západním vítězství a dělají si plány, jak co bude zařízeno.“

(Nový domov 1955)⁵⁷

Nový domov se ale také zajímal z pohledu emigranta o záležitosti, které byly značně vzdálené běžnému životu v Kanadě, jako počet autonehod v Praze, přívaly nového sněhu na Šumavě nebo otevření nové vnitrostátní letecké linky. Všechna tato sdělení při čtení působí, jako by noviny vycházely ve staré vlasti a ne pro uprchlíky v emigraci. Tato věc pouze potvrzuje, nakolik bylo dění v Československu pro Čechokanadany důležité.

Rovněž do všech zásadních světových událostí se promítal motiv studené války, která byla živena probíhajícím ideologickým soubojem západního a východního bloku. Za významnou událost v tomto období můžeme považovat summit v Ženevě z roku 1955.⁵⁸ Z té ovšem krajané očekávali mnohem výraznější výsledky, než-li jen „zlepšení atmosféry“, a proto všechny zprávy, které jednání hodnotí, působí velmi depresivním dojmem.⁵⁹ Neustále se pak snaží vrcholným státníkům připomenout Československo, které stále trpí pod vládou komunistů:

„Jak patrně, konference byla teprve přípravou na další jednání. Bylo by znovu a znovu potřeba připomenout, že otázky Střední Evropy a států za železnou oponou, jako je ČSR, čekají na řešení a nesmí být opomenuty. I jim se musí dostat spravedlnosti, aby se zbavily vetřelecké vlády komunistů.“

(Nový domov 1955)⁶⁰

Významné místo zaujímaly na stránkách tiskoviny také události z kanadského dění. Články na tato témata se většinou týkaly nejnovějších vládních rozhodnutí, která měla zásadní dopad na exulanta ať již měl kanadské občanství anebo stále „jen“ sociální statut

⁵⁷ Nový domov, vol. VI, no. 2, p. 1.

⁵⁸ Summit čtyř velmocí v Ženevě, který se konal v červenci 1955, můžeme považovat za vrchol politiky uvolnění napětí v počátku studené války. Sovětský svaz, Spojené státy americké, Anglie a Francie zde demonstrovali ochotu hledat nové cesty a nástroje ve vzájemných vztazích. Konference nedošla k žádnému konkrétnímu závěru, ale přispěla ke zmírnění vyhrocené situace mezi Západem a Východem. PLECHANOVÁ, E.; FIDLER, J. Kapitoly z dějin mezinárodních vztahů 1941-1995. Praha 1997. str. 71.

⁵⁹ Nový domov, vol. VI, no. 21, p. 1.

⁶⁰ Tamtéž.

uprchlíka. Nejvíce prostoru bylo ale vždy věnováno volbám do kanadského parlamentu nebo případně do provinčních vlád, jako těm z 9. června roku 1955.⁶¹ Nový domov vyhradil v posledním čísle celé 2 strany pro inzerci ze strany politiků a spravedlivě je rozdělil mezi 2 největší oponenty – konzervativce a liberály. Periodikum se tak profilovalo jako politicky nevyhraněné a pouze předávalo jednotlivé volební programy mezi své čtenáře.

3.2 Spor sokolských jednot a exilových periodik

Nový domov byl nejvýraznějším, ale ne jediným periodikem vydávaným československými krajany v Kanadě. Velmi významnou tiskovinou byl mj. týdeník Naše hlasy. První číslo těchto novin vyšlo 14. května roku 1955 a u jeho počátku stáli Jiří Hlubůček, Josef Kuřil, Láďa Průdek, Jiří Štembera, Josef Čermák⁶² a Mirko Janeček.⁶³ Naše hlasy si byly obsahově v mnohém podobné s Novým domovem (kromě zpráv o krajanském dění). Velmi často přispívali do obou listů stejní lidé a také Naše hlasy otiskovaly články významných zahraničních exulantů, jakými byli Ferdinand Peroutka⁶⁴ nebo Karel Schwarzenberg.⁶⁵

Periodikum se v počátcích profilovalo jako „nezávislý československý týdeník“,⁶⁶ ale v dalších ročnících se stalo především hlasem exulantů, kteří přišli do Kanady v reakční vlně událostí roku 1948 a v letech pozdějších. Nový domov se oproti tomu prosadil jako komunikační prostředek „starousedlíků“. Brzy došlo ke sporu těchto generací – nejviditelnějším příkladem je právě torontské prostředí, kde se střetávali političtí emigranti

⁶¹ Nový domov, vol. VI, no. 13, p. 8.

⁶² Josef Čermák (1924) je významným představitelem československého exilu, právník a publicista. Narodil se ve Skůrech v Československu. Navštěvoval gymnázium ve Slaném, ale v roce 1943 byl nasazen do německého pracovního tábora. Po válce studoval na Karlově univerzitě práva, ale v roce 1948 odešel do emigrace. Do Kanady přišel v roce 1949 a ihned se intenzivně zapojil do krajanského života. V roce 1958 vystudoval na Faculty of Law na University of Toronto. Publikoval několik knih v českém jazyce. Po dvě dvoutletá období působil jako president Czech and Slovak Association of Canada (České a slovenské sdružení v Kanadě), což je nejvýznamnější spolek Čechů a Slováků v Kanadě. ČERMÁK, J. It all began with Prince Rupert, Luhačovice 2005.

⁶³ ČERMÁK, J. It all began with Prince Rupert. Luhačovice 2005. str. 244. Viz příloha č. 17. str. 67.

⁶⁴ Ferdinand Peroutka (1895-1978) byl český prozaik, esejista, dramatik a významný politický žurnalista 20. století. Působil jak politický redaktor deníku Lidové noviny. V roce 1939 byl zatčen a až do konce 2. světové války vězněn v koncentračních táborech Dachau a Buchenwald. V dubnu roku 1948 odešel do exilu, kde mezi lety 1951-1961 řídil československé oddělení rozlasové stanice Svobodná Evropa. Ve Spojených státech amerických tiskl své kulturněpolitické stati. Slovník českých spisovatelů od roku 1945. Díl 2, M-Ž. Vedoucí redaktor Pavel Janoušek. Praha 1998. str. 205-207.

⁶⁵ Jedná se zřejmě o Karla VI. Schwarzenberga (1911-1986), který byl významným šlechticem z rodu Schwarzenberků. Byl vynikajícím heraldikem a historikem, autorem řady publikací. Právě články v exilovém periodiku se většinou týkali heraldiky, z čehož usuzují, že se jedná právě o tohoto Karla Schwarzenberka. ŽUPANIČ, J.; STELLNER, F.; FIALA, M. Encyklopedie knížecích rodů zemí Koruny české. Praha 2001. str. 250-251.

⁶⁶ Naše hlasy, vol. II, no. 36, p. 1.

z pouňorové vlny a krajané, kteří se v Kanadě usadili v důsledku tzv. hladové emigrace ve 20. a 30. letech 20. století.⁶⁷ Spor postupně zasáhl celou krajanskou společnost v Torontu a projevoval se především v tělovýchově, kde také můžeme hledat jeho počátek.

Představitelem starší generace byl již po dlouhá léta Gustav Přístupa. Za nově příchozí se nejvíce angažoval Jiří Corn.⁶⁸ Mezigenerační spor je také proto často nesprávně vykládán jako rozepře těchto dvou krajanských osobností. Dlouholetá krize začala v rámci svolané valné hromady Kanadského Sokola dne 4. července 1953 v torontském Scarborough. Na této schůzi nebyl Prokop V. Havlík demokratickým hlasováním zvolen za člena předsednictva okrsku, což vyvolalo bouřlivou diskusi.⁶⁹ Výsledek popudil především Gustava Přístupu, který vnímal tento čin jako systematický postup skupiny Jiřího Corna za účelem rozložení kanadské sokolské komunity. Zpočátku bezvýznamně vypadající konflikt byl dále prohlubován a 3. září byl Cornovi doručen dopis, v němž ho Přístupa informoval o ročním zákazu vstupu do Masarykova domu a na Masaryktown.⁷⁰

K veřejnému střetu došlo na schůzi Tělocvičné jednoty Sokol Toronto v klubovně Masarykova domu dne 16. září 1953.⁷¹ Jiřímu Cornovi byl výjimečně povolen vstup, aby se mohl jednání zúčastnit. Starousedlíci zde vyjádřili své obavy před zpolitizováním vždy nestranné tělovýchovné skupiny, před kterým se vedení Sokola chtělo bránit vysloveným zákazem vměšování politických názorů do chodu jednoty. Sám Corn byl sice členem národních socialistů, ale mnoho ostatních, které Přístupa obviňoval, bylo nestraničky. Podezření ze snahy o úmyslné zpolitizování tak bylo značně neopodstatněné. Schůze se dále vyhrocovala a několik členů odmítlo být v jednotě, která nedodrhuje demokratické stanovy, a tak následně oznámili, že ze skupiny vystupují.⁷² Podle těchto krajanů Přístupa hrozil vyloučením všech členů a z popudu Prokopa Havlíka odmítal jakékoliv změny ve fungování

⁶⁷ Rozhovor s Josefem Čermákem. Toronto 31. června 2009.

⁶⁸ Jiří Corn (1920-1996) byl významnou osobností československého exilu v Kanadě. Dlouhá léta zastával významné funkce v Československém národním sdružení a v letech 1986-1987 byl v čele Československého sdružení v Kanadě. Mezi lety 1952-1992 působil v Radě svobodného Československa. IVANOV, M. Čech v Kanadě. Praha 1994. str. 231-232.

⁶⁹ WALDAUF, J. Sokol: malé dějiny velké myšlenky. 2. díl. Luhačovice 2010. str. 121.

⁷⁰ Masaryktown je název parku československých exulantů v torontské čtvrti Scarborough. Pozemek s farmou byl zakoupen v roce 1948, o rok později zde byla otevřena česká restaurace a roku 1950 byl odhalen pomník T. G. Masaryka. V průběhu let se zde pravidelně konaly dětské tábory a každoroční oslavy československých dnů. HODBOŇ, J.; GOLL, J.; ULVR, V. Neviditelné oběti komunismu v zemi javorů. Liberec 2006. str. 104.

⁷¹ MATUSIAKOVÁ, L. Můj otec Gustav Přístupa. Frýdek-Místek 1999. str. 36.

⁷² WALDAUF, J. Sokol: malé dějiny velké myšlenky. 2. díl. Luhačovice 2010. str. 125.

Sokola.⁷³ Právě proto jednotu opustilo dobrovolně několik členů z mladé generace, ale také z řad starousedlíků.

Události v krajanské obci nabraly během krátké doby poměrně rychlý spád. Nový domov přinesl 12. listopadu 1953 zprávu ředitelské rady Masarykova domu o zbavení Jiřího Corna výhod navštěvovat toto místo a Masaryktown.⁷⁴ „Cornovci“ následně obvinili Masarykův ústav společně s Novým domovem ze spiknutí a rozdělování krajanské společnosti na dva tábory. Jako Cornovo zázemí byla naproti tomu vnímána torontská odbočka ČSNS. Nejvíce se měl ale spor vyostřit v prostředí Sokola. Jelikož i Tělocvičná jednota Sokol Toronto byla vnímána jako organizace „diktatury“⁷⁵ staré generace, byla založena další jednota – Tělocvičná jednota Sokol Toronto II.⁷⁶

Významnou roli sehrál poslední svobodně zvolený starosta Československé obce sokolské dr. Antonín Hřebík, který přijel do Kanady ze Spojených států amerických v listopadu 1953. Hřebík byl díky nejdříve naznačované pomoci Sokolu Toronto a následně „zradě“ krajanů označován Přístupou za osobu nastrčenou komunistickou vládou, která měla za úkol rozbít krajanskou soudržnost exulantů.⁷⁷ Naproti tomu cornovci je Hřebík popisován jako osoba, která se pouze snažila sjednotit roztříštěné sokolské jednoty v Kanadě i Spojených státech amerických. Když ovšem přišel s tímto nápadem do Sokola Toronto, byl kategoricky odmítnut.⁷⁸

Spor dále gradoval a nově příchozí exulanti získali brzy podezření u všech oficiálních orgánů starších krajanů. Předmětem rozepře se tak staly i noviny. Nový domov byl obviňován ze zatajování a manipulování s informacemi, a tak brzy vznikla „opoziční“ krajanská periodika. Těmi byly Kanadské listy⁷⁹ a především již zmiňované Naše hlasy. Periodikum od svého vzniku hlásalo záměr posílení krajanské soudržnosti a boje za tu „správnou československou myšlenku“. Lze objevit několik útočných článků, které se objevo-

⁷³ IVANOV, M. Čech v Kanadě. Praha 1994. str. 142.

⁷⁴ MATUSIAKOVÁ, L. Můj otec Gustav Přístupa. Frýdek-Místek 1999. str. 39.

⁷⁵ WALDAUF, J. Sokol: malé dějiny velké myšlenky. 2. díl. Luhačovice 2010. str. 130.

⁷⁶ Tamtéž. str. 125.

⁷⁷ MATUSIAKOVÁ, L. Můj otec Gustav Přístupa. Frýdek-Místek 1999. str. 41.

⁷⁸ IVANOV, M. Čech v Kanadě. Praha 1994. str. 141.

⁷⁹ Kanadské listy byly vydávány od 25. listopadu 1953 a jako šéfredaktor časopis vydával a řídil I. J. Šaroun. Periodikum se profilovalo jako protikomunistická „tribuna všech pokrokových Čechů a Slováků v Kanadě.“ Od roku 1954 působil jako redakční tajemník Mirko Janeček, s kterým dále spolupracovali Jan Dočkálek, Jan Waldauf, Jiří Corn, J. Štembera a Ladislav Průdek. List vycházel každý druhý čtvrtek v měsíci a věnoval se zejména informacím o Čechoslovácích v exilu a především v Kanadě. Většina zdrojů uvádí, že časopis vycházel až do roku 1955. DUBEN, V. N.; Český a slovenský tisk v zahraničí 1945-1975. Kopie rukopisu. Washington 1976. str. 38.

valy v Novém domově nebo v Našich hlasech, ale celkově nebyla situace až tak vyhrocená, že by výrazněji ovlivňovala charakter obou tiskovin. Zajímavé je především na začátku 60. let sledovat odklon čtenářů Nového domova k Naším hlasům. Periodikum bylo více žádané, neboť vycházelo v nákladu 5 000 kusů oproti 3 000 kusům Nového domova.⁸⁰

Nadále se ale neuklidňoval spor sokolských jednot. Krajanská komunita začínala být událostmi kolem torontského Sokola značně znepokojená, a tak byl 6. března 1954 zvolen vyhledávací výbor, který měl objektivně popsat okolnosti celého případu.⁸¹ Všechny skutečnosti byly detailně rozebrány a vývoj rozepře ukazoval především na neochotu vyřešení ze strany starousedlíků.

V roce 1955 se konal VIII. československý den na Masaryktownu, kde se pravidelně scházelo několik tisíc krajanů.⁸² Právě na tento den ale uspořádal Sokol II svůj slet v Montrealu, což mnoho exulantů přinutilo veřejně se postavit na jednu nebo na druhou stranu. Sokol Toronto ostře kritizoval toto záměrné štěpení komunity, ale je nutné poznamenat, že 25. září 1954 uveřejnil Sokol Toronto dopis, v němž bylo výslovně uvedeno, že „jednota Toronto II se nesmí zúčastnit sokolského vystoupení při Čs. dnu v Masaryktownu“.⁸³ Tento moment je možné považovat za vrchol rozepře, který ale poukázal především na nesmyslnost celého sporu. V roce 1958 otevřel Sokol II dokonce vlastní sokolovnu v Torontu, ale již od počátku 60. let docházelo spíše k vzájemnému sblížení, což dokazuje například cvičení na společných akcích.⁸⁴ K oficiálnímu konci krize došlo 8. ledna 1967, kdy obě jednoty byly po třinácti letech opět řádně a dobrovolně sjednoceny.⁸⁵

Celá problematika rozdělení krajanské obce je velmi složitá a rozsáhlá. Při podrobnějším výzkumu proto musí vždy dojít k nezbytnému prostudování všech argumentů, a to z obou stran. Dospět k jednoznačnému závěru je však i přesto velice obtížné. Velmi kvalitní je zmapování problematiky Janem Waldaufem, který působil v kanadském sokolském prostředí již od roku 1949 a ve své knize (Sokol: malé dějiny velké myšlenky, 2010) popisuje celý spor věcně a objektivně.⁸⁶

⁸⁰ DUBEN, V. N.; Czech and Slovak periodical press outside Czechoslovakia: the history and status as of January 1962. Washington 1962. str. 46.

⁸¹ WALDAUF, J. Sokol: malé dějiny velké myšlenky. 2. díl. Luhačovice 2010. str. 129.

⁸² Nový domov, vol. VI.

⁸³ WALDAUF, J. Sokol: malé dějiny velké myšlenky. 2. díl. Luhačovice 2010. str. 129.

⁸⁴ Tamtéž. str. 237.

⁸⁵ Tamtéž. str. 431.

⁸⁶ SIMBARTLOVÁ, A. Jan Waldauf a Sokol. Liberec 2008. str. 31.

3.3 Nový domov týdeníkem

Nový Domov sice začal vycházet nejprve jako čtrnáctideník, ale již od počátku byl v redakci značný zájem na tom, aby se periodicitu změnila na týdenní. Tento krok se uskutečnil až roku 1955 – 5 let od emitace úvodního čísla. Prvním vydáním, které vyšlo jako týdenní, bylo číslo z 21. května tohoto roku.⁸⁷

Podle oficiálního prohlášení na stránkách Nového domova se tak stalo „na žádost čtenářské obce“. Všechna opatření pro přechod na týdenní vydávání byla důkladně připravena. Noviny vycházely každou sobotu a prozatím měly 8 stran, slibovaly ale brzké navýšení. Přestože se počet čísel zdvojnásobil, předplatné na jeden rok zůstalo stejné – 3 dolary a 60 centů. Peníze na provoz získával list právě z předplatného a potom i z neméně důležité inzerce. Byl ovšem naprosto soběstačný a především neprodělával. V závěru oznámení periodikum opět ukazuje svou otevřenost, s jakou přijímá redaktory – „prosí veškeré krajany, kteří mají zájem, aby se přihlásili ke spolupráci“ – je zřejmé, že bez nábory dalších redaktorů by změna periodicity nebyla možná.⁸⁸

Tento moment znamená bezpochyby zlomový okamžik v existenci periodika. Fakt, že exilový list byl natolik oblíbený a silný, aby mohl vycházet každý týden, dodal odvalu nejenom samotné tiskovině a jejím tvůrcům, ale také celé krajanské obci. Pro tu znamenaly noviny jednu z povinností, které mají vůči své vlasti – vyznávat pravdu a demokracii prostřednictvím českojazyčných novin. Jednalo se však o pouhý začátek Nového domova v Kanadě.

⁸⁷ Nový domov, vol. VI, no. 10. Viz příloha č. 18. str. 68.

⁸⁸ Nový domov, vol. VI, no. 10.

4 Nový domov mezi lety 1955-1968

Období po roce 1955, kdy Nový domov prošel změnou periodicity, se od toho předchozího liší zásadním způsobem. Noviny již mají pevné základy v podobě vlastní tiskárny a schopnosti udržet vyrovnaný rozpočet. Čtenářská základna, kterou si tiskovina získávala po několik let, se stala listu natolik nakloněná, že se dožadovala více informací na více stránkách. Všechny tyto věci jsou obecně nezbytné pro bezproblémové fungování jakéhokoliv periodika. Noviny poté získají možnost a prostor k vlastnímu rozvoji.

Výrazným způsobem se tak měnil i samotný charakter listu. Nejen, že to vyžadoval čas, který již uplynul od založení listu, ale zásadně se rozvíjela i celá krajanská společnost. V komunitě již nepanovaly tak silné obavy o vlastní přežití, neboť většina uprchlíků se již v Kanadě úspěšně integrovala. Z tohoto důvodu došlo i k proměně krajanského periodika, kdy se několik rubrik určených právě k pomoci emigrantům v těžkých začátcích stalo nadbytečnými. Krajanská veřejnost se nyní mnohem více zajímala o nejnovější obraty ve stále trvající studené válce nebo o nejbližší volby do kanadského parlamentu.

V dubnu roku 1962 bylo každé číslo tištěno v nákladu přibližně 3 000 kusů.⁸⁹ Se vzrůstající oblibou týdeníku v Kanadě byl tento demokratický list žádán také k expedici do světa pro nekanadské exulanty. V roce 1956 je Nový domov pravidelně zasílán do 32 zemí světa, kde jsou největší krajanské komunity.⁹⁰ I tento fakt dokazuje, jak dobře si list vedl, když mohl být distribuován i na jiných kontinentech. Zdarma byl ale zasílán do uprchlických táborů v Německu, kde stále byli emigranti z Československa. Svědčí o tom jeden z dopisů redakci z roku 1960:

„Milí Přátelé! Jsem Vám srdečně vděčný za to, že mi posíláte Váš časopis zdarma pro naše uprchlíky. Sám jsem jej četl vždy s velkým zájmem. Náš tábor se pomalu ruší a uprchlíci jsou rozmístováni po celém záp. Německu. (...) S přáním všeho dobra jsem Váš.“

(P. Pitter, Norimberk, Spolková republika Německo, 1960)⁹¹

⁸⁹ FORMANOVÁ, L.; GRUNTORÁD, J.; PŘIBÁŇ, M. Exilová periodika. Praha 1999. str. 110-111.

⁹⁰ Nový domov, vol. VII, no. 10, p. 2.

⁹¹ Nový domov, vol. XI, no. 20.

V roce 1961 se Nový domov stal členem významné skupiny Canadian Ethnic Press Association of Ontario⁹² sdružující časopisy různých etnických skupin v provincii Ontario. Pod logem tohoto spolku pak vychází každé číslo periodika.⁹³

Roku 1967 se v kanadské Montrealu konala světová výstava EXPO. Přehlídka 90pavilonů na ostrovech St. Helen, Notre-Dame a La Ronde byla nejsledovanější událostí roku, které se věnoval i Nový domov.⁹⁴ Větší prostor zabírají přípravy na výstavu:

„Obrácená pyramida, nazvaná The Katimavik, bude ohniskem výstaviště kanadské vlády na světové výstavě v Montrealu, a zároveň také největším národním pavilonem. Další budou pavilon USA, britský pavilon, sovětský pavilon, jehož hlavním námětem bude tradice a pokrok. Zintenzivnělé přípravy na blížící se výstavu tak obrovského formátu předpovídají, že soutěž mezi národy, společnostmi a jednotlivými firmami bude skutečně pozoruhodná.“

(Nový domov 1967)⁹⁵

Proměnou prošel i samotný vzhled Nového domova. Vlastní tiskárna znamenala snížení nákladů na tisk a s přibývajícím počtem redaktorů a spolupracovníků bylo tištěno více článků na více stranách. Minimální počet stran se v 2. polovině 50. let ustálil na osmi, ale často se číslo skládalo i z 12stran. Velmi zásadní byl rok 1959, kdy tiskovina přešla z formátu A3 na velikost A2. Ve 2. polovině 20. století se jednalo o trend, který následovalo mnoho periodik. Poněkud obtížnější manipulace s velkoformátovým papírem je vynahrazena větší přehledností, zvýšením počtu článků na každé straně i možností otištění větších fotografií. Nadále je několik vydání Nového domova chybně očíslováno, jedná se však o velmi malé procento z celkového počtu.⁹⁶ Roční předplatné se zvýšilo na 4 CAD pro Kanadu a 5 CAD pro ostatní regiony. Nový domov vycházel v roce 1962 v přibližném nákladu 3 000 kusů.⁹⁷

⁹² Canadian Ethnic Press Association of Ontario je společnost utvořená z časopisů vydávaných v Ontariu různými etnickými skupinami a tištěných v jiném jazyce než v angličtině nebo francouzštině. Jsou to publikace běloruské, české a československé, dánské, estonské, finské, japonské, litevské, lotyšské, maďarské, německé, polské, slovenské, slovinské, srbské a ukrajinské. Nový domov, vol. XII, no. 10, p. 1.

⁹³ Viz příloha č. 19. str. 68.

⁹⁴ Maclean-Hunter Limited. Expo 67 – official guide. 1967. str. 16.

⁹⁵ Nový domov, vol. XVIII, no. 3, p. 1.

⁹⁶ Nový domov, vol. I-XIX.

⁹⁷ DUBEN, V. N.; Czech and Slovak periodical press outside Czechoslovakia: the history and status as of January 1962. Washington 1962. str. 47.

4.1 Pravidelné rubriky a inzerce

S koncem 50. let značně ubylo množství reklam, které se na stránkách tiskoviny objevovaly. Z doposud vyhrazené poslední strany se rovnoměrně rozprostřely po celém novinovém čísle. Na první pohled je také znát proměna inzerátů. Nebyla to již strohá oznámení o začínajícím podnikání, ale reklamy nového vzhledu s množstvím obrázků a poutavými hesly. Důležitost inzerce v periodiku imigrantů si uvědomovaly také kanadské firmy, které v Novém domově začaly inzerovat ve velkém rozsahu často i přes půl stránky. Objevovaly se tak reklamy firem zabývajících se exportem piva, prodejem mužského spodního prádla nebo známého nápoje Coca Cola.⁹⁸

Od roku 1955 je také v každém novinovém čísle zahrnuta pravidelně sportovní rubrika. Zde se až do roku 1968 vystřídalo několik redaktorů – Miloslav Uher, V. Líska, Jožka Silný, Milo Tůma, Karel Hrdlička a M. Drahoť.⁹⁹ Celý sportovní sloupek byl vždy pod dohledem jediného člověka (který spolupracoval spíše s občasnými spolupracovníky než s kolegy redaktory), což značně ovlivňovalo jeho charakter. Tůma psal především o zimních sportech, Hrdlička zase jako dopisovatel z Brazílie o fotbale. Hlavním tématem ale byl vždy kanadský národní sport – lední hokej. I zde bylo sledováno mnoho „bitev“ mezi Východem a Západem, ovšem v novinách nebyl zmiňován ideologický podtext. Všechny souboje mezi Kanadou a SSSR byly vždy hodnoceny čistě po sportovní stránce:

„Letošní světové hokejové mistrovství přineslo opět několik nových poznatků. Kanada ztratila už definitivně světovou nadvládu v amaterském hokeji. Vedoucí pozici převzal Sovětský svaz a Švédsko. Znovu se potvrdilo, že Československo nedovede uplatnit hokejovou třídu na světových mistrovstvích. Americký hokej se vyřadil z extratřídy.“

(Nový domov 1960)¹⁰⁰

Vývojem také prošla řada pravidelných rubrik. Do pozadí ustupovaly zprávy z jiných krajanských středisek v Kanadě a pouze zřídka se už objevovaly seriály jako Farmářská hlídka. Přibližně ve stejném rozsahu zůstaly sloupky o sokolské činnosti nebo rubrika Naše ženy. To svědčí o tom, která témata přetrvávala v krajanské společnosti napříč vrstvami a časem. Zvláště myšlenky Sokola zůstávaly v emigrantech natolik zakořeněné, že v tomto prostředí se staly skutečným životním stylem.

⁹⁸ Viz příloha č. 20. str. 69.

⁹⁹ Nový domov, vol. VI-XIX.

¹⁰⁰ Nový domov, vol. XIII.

Objevovaly se ale také nové rubriky, například Kulturní hlídka, která byla vedena velmi kvalitně.¹⁰¹ Zde se probíralo nejnovější dění okolo filmu, literatury a divadla, ale také zprávy z církevního prostředí. Další poznatek, který podtrhuje změnu způsobu života, která mezi emigranty nastala. Otázka základního přežití je nahrazena zájmem o svobodný život v demokracii. Noviny v tomto případě pouze nastavily zrcadlo společnosti.

Značná pozornost byla v této době věnována také několika literárním dílům. Na stránkách novin byly pravidelně otiskovány knihy na pokračování. V roce 1958 se čtenáři mohli seznámit s historickým románem Vidím širou a krásnou zemi od Gudmundura Kambana¹⁰² nebo v letech 1962-1963 s Cirkusem Humberto od Eduarda Basse.¹⁰³

Další místo zabíralo na stránkách Nového domova několik různorodých sloupků. Velmi užitečná byla pro krajany bezpochyby pomoc při problémech s anglickým jazykem, který byl jednou z podmínek pro získání kanadského občanství. Kromě samotných lekcí se na stránkách periodika objevovaly také nabídky kurzů od vládních organizací.¹⁰⁴ Užitečné byly také mapky různých míst v okolí Toronta, jak například na té z roku 1958, kde jsou vyobrazeny Niagárské vodopády.¹⁰⁵ Svě místo měl v tiskovině také humor. Otiskovány byly krátké dobové komiksy v podobě jednoduchých příběhů.¹⁰⁶ Psány byly také vtipy, u kterých je zajímavé sledovat častý humor ohledně rozdílů mezi kapitalistickými zeměmi na západě a komunistickými na východě. Exilové periodikum také pomocí humoru zlehčovalo těžkou situaci emigrantů například v tomto vtipu:

„Po celých jedenáct let, povídá jeden uprchlík, moje žena a já jsme byli těmi nejšťastnějšími lidmi. – A co se stalo potom?, ptá se ho přítel – Potom?, podařilo se jí také uprchnout a přijela za mnou.“

(Nový domov 1960)¹⁰⁷

¹⁰¹ Nový domov, vol. XVII-XIX.

¹⁰² Nový domov, vol. IX.

¹⁰³ Nový domov, vol. XIII-XIV.

¹⁰⁴ Nový domov, vol. IX, no. 10. Viz příloha č. 21. str. 70.

¹⁰⁵ Nový domov, vol. IX, no. 9.

¹⁰⁶ Nový domov, vol. IX, no. 8. Viz příloha č. 22. str. 71.

¹⁰⁷ Nový domov, vol. XI, no. 20.

4.2 Reakce na události ve světě

Nový domov začal ve 2. polovině 50. let více prostoru věnovat všem zásadním světovým událostem, a to nejen faktickými zprávami, ale také řadou osobních komentářů. Při několika ozbrojených konfliktech pak noviny vypovídaly za celou krajanskou veřejnost, již názorově reprezentovaly, jako například v případě Vietnamské války nebo Pražského jara. Musely poté na danou problematiku zastávat v podstatě oficiální a většinou také poměrně radikální názor. Přitom právě během 50. a 60. let 20. století se ve světě událo mnoho zásadních událostí, které ovlivnily vývoj na několik desetiletí. Všechny zvraty významným způsobem utvářela studená válka, která během tohoto období nabírala na síle. Mezi nejdůležitější všeobecně známé momenty v chronologickém pořadí patří rok 1956 v Maďarsku a Polsku, druhá berlínská krize a válka ve Vietnamu. Na těchto událostech lze pozorovat, jakým způsobem byly popisovány prostřednictvím svobodného periodika pro československé uprchlíky v Kanadě.

4.2.1 Události roku 1956 v Polsku a Maďarsku

„Lidé jsou sytí toho, co komunismus přináší. Nesvobody, bídy, hladu, nedostatku, týrání, věznění. Nic jiného tato nauka neumí dát než utrpení.“

(Nový domov 1956)¹⁰⁸

Boj proti komunistickému útlaku byl krajany vnímán jako hlavní poslání jejich iniciativy při tvorbě demokratického listu v českém jazyce. Pokaždé, když došlo k sebemenšímu otřesu komunistického režimu v některé ze satelitních zemí sovětského Ruska, byl prostřednictvím novin zveličen v nadcházející zvrát, v který všichni doufali. O to pozoruhodnější je ale fakt, jakým způsobem byly popisovány události v Polsku roku 1956, které byly následovány maďarským povstáním na přelomu října a listopadu téhož roku.

V polské Poznani se 28. června uskutečnila demonstrace přibližně 100 000 dělníků proti komunistické vládě v Polské lidové republice.¹⁰⁹ Povstání bylo krvavě potlačeno, ale jednalo se o významný akt, v podobě prvního otevřeného nesouhlasu s totalitním režimem tohoto typu, které v Evropě vznikaly po 2. světové válce. Novým domovem byl ovšem tento moment překvapivě podceňen, když se na stránkách novin

¹⁰⁸ Nový domov, vol. VII, no. 42, p. 1.

¹⁰⁹ NÁLEVKA, V. Studená válka. Praha 2003. str. 99.

objevovaly pouze strohé útržkovité zprávy. Nenalezneme žádné odvážné spekulace o hroučícím se režimu. V této době ale ještě nikdo netušil, jak budou události tohoto roku gradovat v Maďarsku.

V tomto dalším satelitním státu komunistického SSSR se odehrálo mezi 23. říjnem a 10. listopadem povstání proti sovětské okupaci a stalinistické diktatuře.¹¹⁰ Události těchto dní ale již mnohem více působily jako ozbrojený konflikt, kdy se nebáli přidat ani obyčejní lidé. Bezprostředně se ale v tomto čase neotiskovaly v Novém domově články, které by se věnovaly pouze tomuto bezpochyby velmi významnému momentu. Informace o dění v Maďarsku mohli krajané získat pouze ze sloupku Světové události, kde sice patřila povstání velká část místa, ale určitě ne dostatečná. Změna nastala až v průběhu listopadu, ale spíše až v prosinci roku 1956, kdy můžeme vidět i první samostatné články na toto téma. Jednalo se ale již spíše o osobní komentáře, které již známým způsobem spekulovaly o budoucnosti v Polsku i Maďarsku:

„Maďarské povstání do dneška je vlastně stále živé. Maďaři pohli celým sovětským imperiem a zasadili mu vážnou ránu. Sovětské zběsilosti v Maďarsku dobře ukazují, co povstání znamenalo. Je hloupostí tvrdit, že povstání v Maďarsku bylo zaviněno fašistickými prvky. Povstal maďarský lid, maďarští demokraté, kteří do dneška nezapomněli, co demokracie znamená.“

(Nový domov 1956)¹¹¹

Exulanti ve všech zprávách ale především doufali a očekávali, jaké události nastanou v Československu. Věřili, že ani československý lid nevydrží komunistický útlak a bude chtít promluvit. K tomu ale došlo až o 12 let později – při Pražském jaru v roce 1968.

4.2.2 Druhá berlínská krize

„Ostrov dvou milionů nekomunistů v komunistickém moři...“

(Nový domov 1961)¹¹²

Berlín se stal střetovým místem ideologií ihned po konci 2. světové války a boj o toto město se nezastavil ani ve 2. polovině 20. století. Když se na přelomu 50. a 60. let

¹¹⁰ NÁLEVKA, V. Studená válka. Praha 2003. str. 100-107.

¹¹¹ Nový domov, vol. VII, no. 48, p. 1.

¹¹² Nový domov, vol. XII, no. 33, p. 1.

uskutečnila tzv. druhá berlínská krize, z konfliktu mezi Západním Berlínem a NDR se stal skutečný symbol studené války. Výsledkem tohoto konfliktu byla výstavba tzv. Berlínské zdi, která oddělovala dvě výše zmíněné oblasti. Podle všech dobových periodik tento akt znamenal zacelení poslední díry v železné oponě.

O události se zmiňuje také Nový domov. Motiv Berlínské zdi velmi často využívá jako ukázkou protikladů mezi stylem života v zemích západních a východních. Zatímco Západní část města „hýří za večera a v noci světly, kypí životem a šumí smíchem a písní“, tak za dělicí čarou je tomu právě naopak. Jsou vidět pouze „smutné tváře na ulicích i v obchodech a prázdné biografy opakující stále ty samé filmy“.¹¹³ V roce 1961 také periodikum přineslo zajímavou karikaturu popisující berlínskou situaci: příjemně vyhlížející město v obležení sovětských tanků a nad tím vším obrovské kladivo chystající se udeřit do středu.¹¹⁴

Důvodem zájmu o Berlín ale není pouze bezhlavá povinnost informovat své čtenáře, ale tato problematika byla československým krajanům skutečně velmi blízká, neboť v sousedství Německa se nacházela jejich vlast a agresivní německé ambice v minulosti často ovlivnily jejich životy. Zde je také možnost nalézt obrovský kontrast mezi vnímáním ze strany imperialistického státu, jakým Spojené státy americké byly, a ze strany občana státu, který byl několikrát Německem utlačován. Zatímco pro USA znamenalo Německo pouze prostředí pro možné rozšíření svého vlivu, Československo společně s krajany v zahraničí pociťovalo k německému národu značnou zášť, která se promítala do jejich postojů. Nejlépe tuto situaci vystihuje text od Prokopa Havlíka:

„Amerika se snaží docílit unifikování Německa. My patříme k národům, které pociťily příliš bolestivě německou botu na své šíji. Víme také z historie, že tlak německé rozpínavosti se stal markantním až teprve, když došlo k sjednocení Němců a k vytvoření Německé říše. Proto by nám vyhovovalo, aby k sjednocení Německa nedošlo tak dlouho, pokud to bude možno.“

*(Nový domov 1961)*¹¹⁵

V tomto osobním rozporu názoru na konflikt převážily vzpomínky ze svého domova a soucítění se svým národem nad postojem americké kultury, kam nyní emigranti

¹¹³ Nový domov, vol. XIV, no. 41, p. 1.

¹¹⁴ Nový domov, vol. XII, no. 34. Viz příloha č. 23. str. 71.

¹¹⁵ Nový domov, vol. XII, no. 33, p. 1.

patřily. To je dalším faktem, jak hluboce v sobě exulanti měly zakořeněn svůj původ, který i nadále uznávaly a respektovaly.

4.2.3 Válka ve Vietnamu

„Na moři, na zemi i ve vzduchu pokračuje jihovietnamské vládní vojsko za vydatné podpory Američanů v boji proti komunistickým silám rozhodnuto získat co největší úspěchy, než se k partyzánům přidruží jejich vydatný pomocník – tropický déšť, monsun.“

(Nový domov 1965)¹¹⁶

Přes celosvětový význam války ve Vietnamu byla pro Evropana tato událost příliš vzdálená. Zastínily ji právě momenty jako berlínská situace nebo pozdější intervence vojsk Varšavské smlouvy do Prahy v roce 1968. To ovšem neplatilo pro společnost americkou, na jejíž podnět válka probíhala. Válka ve Vietnamu se stala prvním ozbrojeným konfliktem, který byl veřejností a médii ovlivněn tak zásadním způsobem.

Značně se o válku zajímal také Nový domov a na jeho stránkách je pozoruhodné pozorovat tehdejší postoj krajanské veřejnosti. Ten se určitě neztotožňoval s pacifistickými názory, které převládaly u veřejnosti na americkém kontinentě již od počátku války. Naopak celá krajanská obec opět nezastírá své hlavní stanovisko být proti komunismu za jakékoliv situace. Ostatní aspekty se veřejně nebraly v potaz. Tento fakt nejlépe ukazuje následující výňatek z článku z roku 1965:

„Není to jen vojenský problém. Dotýká se všech lidských snah a zájmů – politických, sociálních, hospodářských a ideologických. Je před námi obtížná cesta a bude vyžadovat od našich lidí další oběti – peněžní i na životech. Ale jistě se musíme vzepřít této zvůli. Nepostavíme-li se na odpor právě nyní, budeme se muset s tímto nepřítelem potýkat později za okolností ještě obtížnějších.“

(Nový domov 1965)¹¹⁷

¹¹⁶ Nový domov, vol. XVI, no. 24, p. 1.

¹¹⁷ Nový domov, vol. XVI, no. 10, str. 4.

4.3 Reakce na události Pražského jara 1968

„Byla před Československem opět spuštěna železná opona, která uzavřela naši drahou zem za mořem před ostatním světem. Nastala tam pro naše drahé opět doba tvrdého temna, krutého násilí a nezměrného utrpení.“

(Nový domov 1968)¹¹⁸

Rok 1968 patří k těm nejzásadnějším v československé historii. Události tzv. Pražského jara ukázaly, jak silný může být malý národ utlačovaný národem mnohem větším. V roce 1968 dali občané Československa zřetelně najevo, že nechtějí žít v totalitním režimu, kde neplatí lidské svobody a kde je zdravý rozum tvrdě trestán. Neukazuje osobní hrdinství, ale především sílu celku, ze které byl překvapen celý svět. I přes tragický osud tohoto roku by se tak na něj mělo vzpomínat především s úctou a respektem k věcem, které byly vykonány.

Když se v lednu roku 1968 stal prvním tajemníkem ÚV KSČ Alexander Dubček a v březnu se po odstoupení Antonína Novotného ujal úřadu prezidenta generál Ludvík Svoboda, bylo jasné, že nastane období změn. Reformní komunisté se ihned pokusili o liberalizaci režimu. Toto dění bylo s nelibostí sledováno neostalinistickou skupinou komunistů z Moskvy, kteří již od počátku hovořili o „kontrarevoluci“ v Československu. V noci na 21. srpna pak do země vtrhla vojska Varšavské smlouvy – Sovětského svazu, Polska, Maďarska a Bulharska s podporou vojsk Německé demokratické republiky.¹¹⁹

Intervencí doposud spojeneckých vojsk byli všichni překvapeni. O události začaly ihned informovat domácí deníky, které ovšem byly okupanty brzy ovládnuty, ale také zahraniční tisk. Známy fotožurnalistický magazín Life věnoval Československu v srpnu 1968 hlavní stranu s titulkem Czechoslovakia – Death of the Bright Young Freedom (Československo – zánik zářivé mladé svobody) a podstatnou část obsahu s mnoha fotografiemi.¹²⁰ O obsazení rodné země se samozřejmě zajímaly také exulantské listy Čechoslováků po celém světě.

Nový domov podrobně sledoval momenty Pražského jara již od počátku roku a krajanská obec neskřývala nadšení nad vývojem, ke kterému v Československu docházelo.

¹¹⁸ Nový domov, vol. XIX, no. 32, p. 1.

¹¹⁹ NÁLEVKA, V. Studená válka. Praha 2003. str. 177-181.

¹²⁰ Life, vol. LXV, no. 9.

Každý detail týkající se změn ve vládní politice byl optimisticky rozepisován a již od února se v člancích hovořilo o „reformistickém obratu, nebo dokonce převratu“.¹²¹ Díky ustupující cenzuře se v periodiku často objevovaly dopisy lidí z Československa, kteří se již nemuseli bát vypovědět, jaká je doma situace, a obrat je dokázán také faktem, že dopisy byly podepisovány.¹²² Každé číslo tiskoviny bylo z drtivé části vyplněno zprávami z domova. O to větší byl ovšem srpnový šok, způsobený již zmíněnou okupací.

První číslo po vpádu vojsk do Československa je ze soboty 24. srpna 1968. Ústředním motivem byla mapka střední Evropy s vyznačeným postiženým Československem a velikým titulkem „Spojenci“ – SSSR a „Věrná čtyřka“ znásilnili Československo.¹²³ V úvodu byla celá událost dána do konfrontace s 15. březnem 1939, kdy Československo obsadila vojska nacistů, ale období sovětské invaze mělo být mnohem horší. Celé číslo působí velmi depresivně a pro krajany muselo být skutečnou katastrofou. Otištěné fotografie vyvolávaly opětovné pocity z Prahy ve válečném stavu. Město opět připomínalo „boj na pražských barikádách v roce 1945“ ve finální fázi 2. světové války.¹²⁴

Přestože se Nový domov vždy snažil publikovat pouze texty od svých vlastních redaktorů, v tomto momentu musel jít tento zvyk stranou. Exilová veřejnost chtěla vědět co nejvíce informací, a ty se daly získat jedině z domácích deníků. V mimořádné rubrice „Z posledních pražských listů před barbarskou sovětskou invasí, které došly do Kanady“ byly otiskovány většinou celé první strany.¹²⁵ V Novém domově se tak objevily články a především fotografie ze Svobodného slova,¹²⁶ Lidové demokracie¹²⁷ nebo Literárních listů.¹²⁸

¹²¹ Nový domov, vol. XIX, no. 6, p. 1.

¹²² Nový domov, vol. XIX.

¹²³ Nový domov, vol. XIX, no. 32, p. 1. Viz příloha č. 24. str. 72.

¹²⁴ Nový domov, vol. XIX, no. 32, p. 6.

¹²⁵ Nový domov, vol. XIX, no. 32, p. 4.

¹²⁶ Svobodné slovo byl deník Československé strany socialistické. Původní název byl České slovo. Průměrný roční náklad deníku byl 153 000 v roce 1953 a 170 000 v roce 1968. Po roce 1968 patřilo Svobodné slovo do kategorie tzv. ústředního tisku. KONČELÍK, J.; VEČEŘA P.; ORSÁG P. Dějiny českých médií 20. století. Praha 2010. str. 116-259.

¹²⁷ Lidová demokracie byl časopis Československé strany lidové. Původní název byl Lidové listy. Průměrný roční náklad deníku byl 96 500 v roce 1953 a 254 300 v roce 1968. Po roce 1968 patřila Lidová demokracie do kategorie tzv. ústředního tisku. KONČELÍK, J.; VEČEŘA P.; ORSÁG P. Dějiny českých médií 20. století. Praha 2010. str. 128-217.

¹²⁸ Literární listy navazovaly na Literární noviny, které byly administrativně zastaveny v prosinci 1967, a reagovaly především na události Pražského jara roku 1968. Týdeník Svazu československých spisovatelů byl vydáván od března 1968. Od září 1968 byl název novin zkrácen na Listy. Náklad tiskoviny se pohyboval mezi 100 000-300 000. KONČELÍK, J.; VEČEŘA P.; ORSÁG P. Dějiny českých médií 20. století. Praha 2010. str. 186-202.

Všechna další vydání Nového domova se věnovala stále problematice vojenské intervence do Československa. Názvy některých článků hovoří samy za sebe: „Naše ano a ne“, „Buďto budeme v této zemi žít svobodně, anebo žít nebudeme“, „Demoralisace a naděje“, „Proč?“. ¹²⁹ Ze všech textů je možné rozpoznat, jak i po 20 letech, kdy většinou krajané opustili svou zemi, se stále považovali za jejich občany a přebírali odpovědnost za dění v zemi, ze které pocházeli. Na všech stránkách byly opisovány výrazy o hrůzném zločinu a předstíraném přátelství. Pro ukázkou může sloužit již výše zmiňovaný text z 24. srpna:

„...bez příčiny a bez varování Československo okupovala ilegálně, nemorálně, zbaběle a násilnicky vojska národů, jejichž vůdcové mu předstírali přátelství, i když za svých egoistických podmínek. Opět bylo Československo – po dvacet let dosud nemilosrdně SSSR drancováno, tupeno a ničeno, - obětováno. Tentokráte proto, aby se svět dozvěděl, že sovětský komunismus je ve skutečnosti primitivní barbarismus, ovládaný krutými, bezohlednými ignoranty, kteří by rádi ovládli svět, i když se schovává za „holubice míru“, různé fráze a v poslední době za tak zvaný socialismus.“

*(Nový domov 1968)*¹³⁰

Jediný způsob, jakým mohli krajané dění v Československu alespoň vzdáleně ovlivnit, byly protestní akce. Těch bylo v Kanadě zorganizováno hned několik. K první demonstraci došlo již 22. srpna.¹³¹ Přibližně dvě stovky mužů a žen z Toronta a Hamiltonu společně odjely do kanadského hlavního města Ottawy, kde se setkaly s premiérem Kanady Pierrem Elliott Trudeau¹³² a s ministrem zahraničních věcí Mitchell Sharpem.¹³³ Z jejich strany byl prý projeven souhlas i možná pomoc Československu. Ke skupině se poté přidali další krajané z Burlingtonu, Dundasu, St. Cathrine a z Ottawy a společně se vydali k tichému protestnímu pochodu k sovětskému velvyslanectví. Z ottawských ulic „se ozýval mocný aplaus souhlasu s demonstrací proti násilí“. ¹³⁴ Před sovětským velvyslanectvím byl dav vyslechnut tiskovým referentem Vladimírem Makhotinem a demonstrace si nadále i přes několik výkřiků zachovala vysokou mravní úroveň. Skupina se poté ještě přesunula k budově

¹²⁹ Nový domov, vol. XIX, no. 32-39.

¹³⁰ Nový domov, vol. XIX, no. 32, p. 1.

¹³¹ Nový domov, vol. XIX, no. 32, p. 2.

¹³² Pierre Elliott Trudeau (1919-2000) byl kanadský politik, právník a univerzitní profesor ústavního práva. Byl předsedou liberální strany, ministrem spravedlnosti a v letech 1968-1979 a 1980-1984 federálním premiérem Kanady. ROVNÁ, L.; JINDRA, M. Dějiny Kanady. Praha 2001. str. 429.

¹³³ Mitchell William Sharp (1912-2004) byl náměstkem ministra obchodu a federální ministr Kanady. Od roku 1965 do roku 1968 vedl ministerstvo financí a mezi lety 1968-1974 působil jako ministr vnějších vztahů. URL: http://www.ctv.ca/CTVNews/Canada/20040320/sharp_obit_040316/.

¹³⁴ Nový domov, vol. XIX, no. 32, p. 2.

československého velvyslanectví, kde byla sborově zazpívána národní hymna. Krajané se poté vrátili do svých domovů.

Největší demonstrace byla zorganizována 29. srpna v Torontu, kde žila největší skupina československých exulantů. Na organizaci se podílel Masarykův ústav v čele s Ervinem Syptákem¹³⁵ a důležitou roli hrál také Nový domov, který krajany o akci intenzivně informoval. Společně s dalšími etnickými skupinami byl vytvořen výbor, který nad celou akcí převzal záštitu. Na demonstraci se sešlo přibližně 5 000 osob a v čele stáli Jiří Corn, generální sekretář Československého národního sdružení v Kanadě, Vojtěch Stevens, slovenský národní pracovník, Josef Čermák, člen Masarykova ústavu v Torontu, Georg Ben, člen ontarijského parlamentu a v demonstraci představitel Slováků, a Ervin Sypták, předseda Masarykova ústavu v Torontu.¹³⁶ Dav se shromáždil před torontskou radnicí, kde byly vyslyšeny projevy několika řečníků. Odtud byla také odeslána rezoluce kanadské vládě podepsaná všemi etnickými skupinami, ve které odsoudily situaci v Československu.¹³⁷

Nový domov věnoval událostem ze srpna 1968 celá tři týdenní čísla. O tzv. Pražském jaru ale periodikum informovalo již od počátku roku s velkým přehledem i přes v jisté míře přehnaný optimismus. Až do konce roku 1968 (19. ročník) se pak k srpnovým momentům stále vrací ve vlasteneckých článcích, které zvolávaly lepší budoucnost, ale i ve zprávách z domova, které sledovaly neradostný proces normalizace. Tiskovina získala nemalý podíl na tom, že krajanská veřejnost v Kanadě byla o intervenci vojsk Varšavské smlouvy kvalitně a v rámci možností dostatečně informována a mohla díky tomu adekvátně reagovat.

¹³⁵ Ervin Sypták (1910-1975) byl významnou osobností československého exilu v Kanadě. Velmi brzy se začal věnovat Sokolu - nejprve v Praze, následně také v Bratislavě. Během 2. světové války byl uvězněn na tři roky v koncentračním táboře. V roce 1948 uprchl z vlasti nejprve do Londýna (tzv. případ unesené dakoty), později do Kanady. Jak v Londýně, tak později v kanadském Torontu prosazoval českou myšlenku. V roce 1967 se stal náčelníkem Torontské župy Sokol Canada. Celý život podnikal v oblasti hotelnictví a gastronomie. HODBOŮ, J. Československá emigrace do Kanady po roce 1948. Liberec 2004. str. 13.

¹³⁶ Viz příloha č. 25. str. 73.

¹³⁷ Nový domov, vol. XIX, no. 34, p. 1-3.

5 Redaktoři a dopisovatelé

Výsledná podoba všech novin nezávisí pouze na faktu, zda je list orientován spíše na události politické, hospodářské či společenské, ale finální obraz je značně determinován i samotnými redaktory. Projevuje se zde specifický styl psaní autora, ale do textu se také promítají životní zkušenosti redaktora, které článek zbarvují. Proto pro úplné zmapování periodika je nezbytný také výzkum osudů jeho tvůrců.

Ještě viditelnější je tento poznatek v případě novin exilových. Smysl takového listu je zřejmý – periodikum zde nezastává funkci objektivního média, ale jedná se o nástroj, který „slouží“ především krajanské komunitě. Po jeho redaktorech, kterým často chybělo základní žurnalistické vzdělání, se poté přímo vyžaduje, aby na stránky přenesli své osobní zkušenosti s exilem a s prostředím v nové zemi. Tato kapitola je proto věnována významným redaktorům a dopisovatelům Nového domova v 50. a 60. letech minulého století. Seznam není vyčerpávající, ale poskytuje zprávu o těch, kteří tuto tiskovinu ovlivnili výrazným způsobem. (Řazeno abecedně podle příjmení)

Jan Dočkálek

Jan Dočkálek se narodil 9. března 1901 v Kroměříži.¹³⁸ Před 2. světovou válkou pracoval v redakci Lidových novin, kde získal cenné zkušenosti pro kariéru žurnalisty. Byl také zakladatelem armádního časopisu Zpravodaj, ve kterém dlouhá léta působil. V roce 1940 uprchl do zahraniční armády, se kterou bojoval mj. u Tobruku, kde byl koncem války zraněn.¹³⁹ Následně odešel do Velké Británie, kde působil v místní pobočce Červeného kříže. Po zrušení jeho úřadovny v červenci 1946 odjel do Toronta a ihned se aktivně zapojil do krajanského života. Byl učitelem v Masarykově škole,¹⁴⁰ kde se vzdělávaly děti krajanů, a vydával také časopis Čas a pro děti časopis Bobřík.¹⁴¹

¹³⁸ MEJSTŘÍK, J. Češi ve světě, 1918-2000. Praha 2000. str. 24.

¹³⁹ Tamtéž.

¹⁴⁰ Masarykova škola byla založena v Torontu již roku 1930, aby se děti krajanů mohly lépe naučit mateřskému jazyku. Brzy ovšem nastaly finanční problémy a škola musel být na čas uzavřena. Po několik letech začala fungovat v rámci tělovýchovné jednoty Sokol a za přispění mnoha dobrovolníků. Škola poté začala fungovat pod patronátem Masarykova ústavu. NOVOTNÁ, J; ROLLEROVÁ V. Masaryktown Toronto, 1948-1998. Toronto 1998. str. 26-28.

¹⁴¹ Viz kapitola 1 Krajanská periodika v Kanadě do roku 1950.

V 50. letech byl redaktorem Kanadských listů a značně se angažoval ve sporu Corn-Přístupa (viz výše). O Novém domově a šéfredaktorovi Rudolfu Nekolovi se v této době zmiňuje takto:

*„Nový domov jest místním orgánem několika jedinců, členů Masaryk Memorial Hall a nemá tedy nejmenšího práva vydávati se za časopis všech Čechoslováků v Kanadě. Novému domovu vytýkám, že až dosud byl veden člověkem (Rudolfem Nekolou, poznámka autora) bez mravních zásad, bezvěrcem a spoluviníkem komunistického puče v naší staré vlasti v únoru 1948.“*¹⁴²

Původ tohoto výroku můžeme odvodit od faktu, že Rudolf Nekola byl sociálním demokratem, což v této politické době znamenalo orientaci doleva a ta byla považována za nepřátelskou.¹⁴³ Dočkálek oproti tomu pracoval jistou dobu jako redaktor Lidových novin, z čehož vyplývá jeho konfrontace se smýšlením Nekoly.

Po uklidnění situace v krajanské komunitě a odeznění celého sporu na přelomu 50. a 60. let 20. století Dočkálek přesto v Novém domově působil. Jeho činnost je ale zřejmá především v letech 1963 a 1964, kdy psal rozsáhlé články, které se pravidelně objevovaly na prvních stranách. Jednalo se především o témata vrcholných mezinárodních vztahů – zmiňoval se o berlínské situaci, krizi na Středním východě nebo o Castrově režimu na Kubě.¹⁴⁴ I v těchto složitých otázkách jsou vidět jeho zkušenosti z významného československého deníku – Dočkálek nevynášel unáhlené závěry a všechny události popisoval s profesionálním přístupem. Ve svých textech se velmi často odkazoval na historické události a i z dnešního pohledu psal velmi živým způsobem. Jeho články byly objektivní, ale nebál se výjimečně použít i výrazy jako „Hitler s tou jeho šajkou hrdlořezů“, když popisoval nacistické Německo.¹⁴⁵ Jan Dočkálek zemřel 1. ledna 1980 v Torontu.¹⁴⁶

Prokop Havlík¹⁴⁷

Vlastním jménem Prokop Vladimír Havlík se narodil 1. července 1898 v Praze manželům Antonínovi a Marii.¹⁴⁸ Od svých osmnácti let působil jako jeden z nejmladších

¹⁴² Dopis Jana Dočkálka ze dne 9. listopadu 1954. Redaktoři Kanadských listů odpovídají ČSNS. Library and archives Canada, Ottawa.

¹⁴³ Rozhovor s Josefem Čermákem. Toronto 31. června 2009.

¹⁴⁴ Nový domov, vol. XIV-XV, vybraná čísla.

¹⁴⁵ Nový domov, vol. XIV, no. 35, p. 1.

¹⁴⁶ MEJSTŘÍK, J. Češi ve světě, 1918-2000. Praha 2000. str. 24.

¹⁴⁷ Fotografie viz příloha č. 26. str. 73.

legionářů v rakouské armádě na italské frontě, kde se v roce 1917 dostal dokonce do zajetí. Za svoje zásluhy dostal řadu významných ocenění - například Československou revoluční medaili¹⁴⁹ nebo Československou medaili za vítězství.¹⁵⁰ Do Prahy se vrátil v roce 1919 a o rok později vstoupil do tělovýchovné jednoty Sokol. V dubnu 1921¹⁵¹ se oženil s Bělou Havlíkovou a 25. března 1924¹⁵² se jim narodil syn Vladimír.

Havlík pracoval pro firmu Eckhardt a spol. jako ředitel v továrně přístrojů pro výrobu a využití plynů v průmyslu a masky a ochranná zařízení proti plynům. Jeho rozhodnutí pro tento post zřejmě ovlivnily Havlíkovy zkušenosti z 1. světové války. V roce 1939 je zplnomocněn, aby jako jeden z nejlepších pracovníků firmu zastupoval v zahraničí.¹⁵³ Tímto způsobem se dostává spolu s manželkou Bělou do emigrace, když odešli do Francie. V Československu ale museli nechat svého syna Vladimíra, kterého už nikdy neviděli – kontakt s ním ztratili ke konci 2. světové války. Vladimír byl po matce židovského původu, a proto s velkou pravděpodobností skončil v jednom z německých pracovních táborů.

Do Kanady se Havlík s manželkou dostali v roce 1941 a společně se usadili v Torontu. Zde budoval firmu Opal Manufacturing, která se až dodnes zabývá různými platebními způsoby. V srpnu 1949¹⁵⁴ pak získal kanadské občanství a od 50. let se začal výrazným způsobem angažovat v krajanské komunitě. Jeho největším počinem je desetileté období mezi lety 1956-1966, kdy byl zvolen předsedou Masarykova ústavu. Předsednictví převzal po Gustavu Přístupovi a do vedení se dostal především díky svým schopnostem a zkušenostem z podnikatelského sektoru. V těchto letech ale v komunitě bylo několik ožehavých témat – stále probíhal živý spor s cornovci, a hrozil dokonce i prodej Masaryktownu. Většinu těchto témat vyřešil až Gustav Přístupa, který byl v roce 1966 znovu zvolen předsedou MMI (povolil Jiřímu Cornovi opět přístup do Masarykova domu a vytáhl Masarykův ústav z finanční krize),¹⁵⁵ ale i přesto lze Havlíkovo předsednictví hodnotit jako úspěšné, a to především z pohledu Nového domova.

¹⁴⁸ Křestní a rodný list Prokopa Havlíka. 21. prosince 1938. Osobní archiv Mirko Janečka. Mississauga.

¹⁴⁹ URL: http://www.vyznamenani.net/?page_id=477.

¹⁵⁰ URL: http://www.marksmedals.com/us_medals_files/ww1_victory.html.

¹⁵¹ Oddací list Prokopa Vladimíra Havlíka a Běly Kleinové. Osobní archiv Mirko Janečka. Mississauga.

¹⁵² Osobní doklady Vladimíra Havlíka z Protektorátu Čechy a Morava. Osobní archiv Mirko Janečka. Mississauga.

¹⁵³ Plná moc firmy Eckhardt a spol. 24. dubna 1939. Viz příloha č. 27. str. 74.

¹⁵⁴ Certificate of canadian citizenship Prokopa Havlíka. 25. srpna 1949. Osobní archiv Mirko Janečka. Mississauga.

¹⁵⁵ MATUSIAKOVÁ, L. Můj otec Gustav Přístupa. Frýdek-Místek 1999. str. 68-71.

Šéfredaktorem byl až do roku 1965 Rudolf Nekola, ale silné slovo mělo v Novém domově vždy i vedení Masarykova ústavu. Nekola a Havlík se tak společně zasloužili o další rozvoj periodika, které se v 2. polovině 50. let odpoutalo od stereotypního exilového listu a stalo se novinami s širokým záběrem svého obsahu. Začaly se objevovat pravidelné rubriky, které se už netýkaly pouze krajanského života. Na stránkách jsou stále více otiskovány významné události z Československa, Kanady i celého světa. Čtenář se nyní dozvěděl z každého čísla vše podstatné z politické, hospodářské i sociální sféry, ale zároveň neztrácel přehled o dění v krajanské komunitě v Kanadě. K lepšímu vizuálnímu vzhledu přispívá přechod na tisk formátu A2 roku 1959 a roku 1961 se Nový domov zapojuje do skupiny Canadian Ethnic Press Association of Ontario.

Havlík přispíval do periodika po celou dobu svého předsednictví MMI, kdy byly poměrně často uveřejňovány na prvních stranách jeho komentáře. Týkaly se většinou různých světových událostí:

„Jedná se o organizaci Spojených národů! „United Nations“ – meta lidských ideálů. Naděje, že se lidé semknou, aby znemožnili ve světě gangsterismus, vydírání, přepadání, využívání, vraždění a zlodějství. Snaha, aby se filosofie všech náboženství na světě shodly na společném postupu ve věci práva a spravedlnosti, aby se mezi sebou nesvářily pro způsob, jak dojít k cíli, který mají vlastně tentýž.“

(Nový domov 1964)¹⁵⁶

Komentoval také například způsob, jakým by se měl imigrant chovat v cizí zemi:

„Každý, kdo změní své bydliště, se má přizpůsobit svému novému okolí. To platí tím víc pro každého, kdo se stěhuje do jiné země. Jeho povinností je se sžít se svými novými sousedy, i když je to spojeno s obtížemi (neznalost řeči, způsobů atd.).“

(Nový domov 1956)¹⁵⁷

V červnu 1966 Havlík překvapil celou krajanskou společnost, když v Novém domově uveřejnil oznámení, že se vzdává všech funkcí a vystupuje ze všech krajanských organizací. Jeho rozhodnutí mělo být „přímým důsledkem surového a demagogického útoku“, čímž se odkazuje na stále trvající spor s Cornem a Našimi hlasy.¹⁵⁸ Ten už nyní ale pouze dozníval, a proto je mnohem pravděpodobnější a potvrzovanou verzí, že Havlík byl už

¹⁵⁶ Nový domov, vol. XV, no. 12, p. 1.

¹⁵⁷ Nový domov, vol. VII, no. 32, p. 1.

¹⁵⁸ Nový domov, vol. XVII, no. 26, p. 1.

příliš unavený na to, aby zvládl ne zcela bezproblémovou organizaci Masarykova ústavu.¹⁵⁹ Jeho zásluhy v celé krajanské komunitě jsou ovšem nezpochybnitelné. Zemřel v Torontu 9. března 1975.¹⁶⁰

Mirko Janeček¹⁶¹

Narodil se 21. ledna 1927 v Bratislavě, ale mládí strávil v Pardubicích.¹⁶² V Praze studoval na Vysoké škole zemědělské, ale ze školy byl vyloučen po studentských událostech v únoru 1948, kterých se také zúčastnil. Ve vazbě byl za svou účast v diskusi v pardubickém hotelu Grand dne 8. března 1948, kde Janeček obhajoval studentstvo.¹⁶³ Rozhodl se proto odejít do exilu. Postupně se přes německé uprchlické tábory Regensburg a Ludwigsburg¹⁶⁴ dostává až do Švédska.¹⁶⁵ Zde pomáhal Janeček také založit Severské listy - periodikum, které informovalo krajany o situaci v Československu.¹⁶⁶ V roce 1951 přijel do Kanady a v roce 1956 zde dokončil vysokoškolské zemědělské studium. Poté pracoval jako imigrační úředník pro kanadskou vládu.

V roce 1955 asistoval při zrození Našich hlasů a v roce 1966 začal vydávat Hlas nových, který později změnil název na Kanadské listy, které ho v krajanské komunitě proslavily asi nejvíce.¹⁶⁷ Informovaly krajany o životě a kultuře nejen v Kanadě a pomohl také najít mnoho příbuzných a známých, kteří ztratili vzájemný kontakt během 2. světové války.

Do Nového domova Janeček překládal články Johna Collingwood Reada, ale přispíval také vlastními, avšak anonymními texty. Jeho činnost byla nejspíše mnohem většího rozsahu, ale to se dnes nedá oficiálně potvrdit právě díky jeho psaní pod pseudonymy jako například Jan Doubrava. Některé zdroje (mj. torontský dvoutýdeník Satellite 1-416) dokonce

¹⁵⁹ Rozhovor s Josefem Čermákem. Toronto 31. června 2009.

¹⁶⁰ In memoriam otištěné v Kanadských listech. Osobní archiv Mirko Janečka.

¹⁶¹ Fotografie viz příloha č. 28. str. 74.

¹⁶² Rozhovory s Mirko Janečkem. Mississauga 21.-24. června 2009.

¹⁶³ Mladá fronta DNES, 23. února 2008.

¹⁶⁴ Pod dozorem organizace IRO (International Refugee Organization) fungovaly uprchlické tábory v Itálii – Capua, Caserta, Pagani, Bahnili, Senigallia, Jesi, Fermo, Villa Alba, Tran, San Antonio, Ascola a Piceno; v Rakousku – uprchlíci shromažďováni hlavně v Salcburku a Innsbrucku; v Německu – Nellingen, Lindau, Wegscheid, Babenhausen, Regensburg, Lechfeld, Eichstätt, Murnau, Ulm, Dieburg, Hnnover-Buchholz, Schwäbich Gmünden, Valka, Ludwigsburg. HODBOŮ, J.; GOLL, J.; ULVR, V. Neviditelné oběti komunismu v zemi javorů. Liberec 2006. str. 39; JERÁBEK, V. Českoslovenští uprchlíci ve studené válce. Brno 2005. str. 31.

¹⁶⁵ JANEČEK, M. Ročenka Kanadských listů 2009. Kroměříž. str. 2.

¹⁶⁶ URL: <http://www.severskelisty.cz/osobnos/osob0082.htm>.

¹⁶⁷ JANEČEK, M. Ročenka Kanadských listů 2009. Kroměříž. str. 2.

uvádějí, že v 60. letech vedl Mirko Janeček redakci Nového domova, ovšem v tomto období je jako šéfredaktor vždy uváděn Rudolf Nekola a později Jindra Zoder.¹⁶⁸ Z výpovědi Mirko Janečka je zřejmé, že v redakci Nového domova působil více, než jak vypovídají samotné noviny, ale periodikum přímo nikdy neredigoval.

Mirko Janeček především nadále vedl měsíčník Kanadské listy, kde stále informoval krajany o dění v exulantské společnosti.¹⁶⁹ V roce 2008 se Mirko Janeček ale rozhodl s vydáváním skončit a celé působení tiskoviny završil zveřejněním závěrečné ročenky.¹⁷⁰ Janeček stále žije nedaleko Toronta ve městě Mississauga, kde rozšiřuje svůj bohatý archiv o československých exulantech nejen v Kanadě. Uvažuje o tom, že by se během pár let přestěhoval zpět do České republiky do Roztok u Prahy.

Rudolf Nekola

Rudolf Nekola se narodil 20. března 1901 v Českých Budějovicích v rodině zemědělce.¹⁷¹ Vystudoval pedagogiku a vzdělání si dále rozšířil ve 20. letech na univerzitě v Chicagu. Po návratu do republiky působil jako odborný učitel na pražských školách a redigoval noviny Roj pro žáky reformních škol. V březnu roku 1939 uprchl do Velké Británie, krátce byl také v Kanadě a latinskoamerických zemích, ale v roce 1945 se vrací zpět do Československa. Zde se stal šéfredaktorem deníku Obrana lidu, což byly někdejší komunistické vojenské noviny. Tato činnost mu byla často vytýkána v 50. letech, kdy už byl šéfredaktorem Nového domova. V Obrance lidu uveřejňoval údajně pouze komunistické články a zcela otevřeně spolupracoval s Rudým právem a komunistickým sekretariátem.¹⁷²

Velkým terčem se také staly jeho literární počiny, kdy například v knize Radostné čtení je podle Dočkálka „hrubě urážen náboženský cit každého křesťana“.¹⁷³ Samozřejmě bylo v tehdejší době náboženství vnímáno jako neoddelitelná součást života, ale je nutné dodat, že útoky proti Nekolovi byly většinou přehnané za účelem poškození jeho dobrého jména ve sporu Nového domova s dalšími periodiky a redaktory.

¹⁶⁸ Satellite 1-416, 21. května 2009.

¹⁶⁹ Kanadské listy, vol. XXIX, no. 7-8.

¹⁷⁰ JANEČEK, M. Ročenka Kanadských listů 2009. Kroměříž.

¹⁷¹ Lexikon české literatury: Osobnosti, díla, instituce. 3/I, M-O. Vedoucí redaktor Jiří Opelík. Praha 2000. str. 470.

¹⁷² Dopis Jana Dočkálka ze dne 9. listopadu 1954. Redaktoři Kanadských listů odpovídají ČSNS. Library and archives Canada, Ottawa.

¹⁷³ Tamtéž.

V roce 1948 odchází kvůli komunistickému převratu znovu do emigrace a další zpráva o něm je až z roku 1950,¹⁷⁴ kdy je díky svým zkušenostem s tiskem povolán Masarykovým ústavem z Velké Británie, aby v Torontu založil a vedl periodikum svobodných Čechoslováků.¹⁷⁵ O tom, že jeho mise byla úspěšná, hovoří fakt, že z Nového domova se během jeho působení v roli šéfredaktora stala tiskovina nejuznávanějším listem Čechoslováků v Kanadě. O tom svědčí také přechod na týdenní periodicitu, který se uskutečnil v roce 1955. Přesto i v této době byl kritizován, kdy například Jiří Corn o něm řekl, že je „spíše censorem než redaktorem“.¹⁷⁶ To se ovšem opět zdá spíše jako demagogický atak, než-li oprávněná výhrůžka. Nekola noviny redigoval až do roku 1965, kdy se jeho nástupcem stal Jindra Zoder. Zemřel 1. prosince 1969 v kanadském Hamiltonu.¹⁷⁷

Jiří Škvor

Asi nejznámější básník v kanadském exilu vlastním jménem Jiří Jan Škvor, proslaven spíše pod pseudonymem Pavel Javor, se narodil 24. června 1916 v Martinicích na Voticku.¹⁷⁸ Studoval na reálném gymnáziu v Benešově a poté na Právnické fakultě Univerzity Karlovy, studium však bylo přerušeno uzavřením českých vysokých škol v roce 1939. V posledních dvou letech 2. světové války byl internován v německém pracovním táboře. V roce 1945 dostudoval práva, vstoupil do Československé strany národně socialistické a stal se redaktorem Svobodného slova. Již v této době publikoval své básně, tehdy však ještě pod vlastním jménem.

Po únoru 1948, kdy byl na něj vydán zatykač, emigroval do Spolkové republiky Německo a v roce 1950 se dostal do Montrealu. V Československu musel nechat manželku a syna, což značně ovlivnilo jeho budoucnost. V Kanadě byl aktivní především v různých uměleckých skupinách – například v Kanadské asociaci slavistů¹⁷⁹ nebo Československé

¹⁷⁴ Ještě před založením Nového domova redigoval Rudolf Nekola v letech 1949-1950 cyklostylový bulletin Masarykova domu v Torontu – Naše novinky (viz kapitola 1 Krajanská periodika v Kanadě do roku 1950). FORMANOVÁ, L.; GRUNTORÁD, J.; PŘIBÁŇ, M. Exilová periodika. Praha 1999. str. 108.

¹⁷⁵ NOVOTNÁ, J; ROLLEROVÁ V. Masaryktown Toronto, 1948-1998. Toronto 1998. str. 24.

¹⁷⁶ Dopis Jiřího Corna ze dne 14. listopadu 1954. Redaktoři Kanadských listů odpovídají Č.S.N.S., Library and archives Canada, Ottawa.

¹⁷⁷ Lexikon české literatury: Osobnosti, díla, instituce. 3/I, M-O. Vedoucí redaktor Jiří Opelík. Praha 2000. str. 470.

¹⁷⁸ Slovník českých spisovatelů od roku 1945. Díl 2, M-Ž. Vedoucí redaktor Pavel Janoušek. Praha 1998. str. 330.

¹⁷⁹ Kanadská asociace slavistů (Canadian Association of Slavists) je interdisciplinární setkání vědců a odborníků, jejichž zájmy se zaměřují na sociální, ekonomický a politický život, jazyky, rozmanitou kulturu a historii slovanských národů. Založena byla roku 1954 na University of Manitoba. URL: <http://www.ualberta.ca/~csp/cas/association.html>.

společnosti pro vědy a umění.¹⁸⁰ Působil také v Radě svobodného Československa. Dále také píše básnické sbírky a píše například autobiografický román Kus života těžkého.

Do Nového domova Škvor nepřispíval v takové míře, aby se dal nazývat redaktorem, ale to je dáno i jeho pochopitelnou anonymitou v drtivé většině jeho článků. Pokud se ale jeho text v periodiku objevil, měl pochopitelně značný vliv na celou krajanskou veřejnost. Jedním z nich je například uveřejněný projev s názvem „Kulturní účinky a následky sovětského vpádu do Československa“ z prosince roku 1968, kde hovoří o „obludném sovětském podvodu“.¹⁸¹

Tyto výroky lze konfrontovat s materiály v archivech Československé komunistické rozvědky, které objevil prof. Radomír Luža. Škvor byl podle dokumentů naverbován 27. července 1956, tedy až po svém příjezdu do Kanady. Jeho krycí jméno bylo Orel a údajně podával mezi lety 1957-1958 „nejlepší informace k emigraci z USA a Kanady“.¹⁸² Roku 1961 je pak „hodnocen jako hlavní agent na úseku Ameriky po linii emigrace“ a je mu poskytnuta půjčka na zakoupení automobilu. Tyto skutečnosti ale významné osobnosti kanadského exilu berou s odstupem a poukazují přitom na jeho manželku a syna, které chtěl dostat pryč z Československa. O tom hovoří i Josef Čermák:

„Škvor byl naprosto tvrdým demokratem. Já si dovedu představit to, kdy Škvorovi řekli, že mu tam zavřou na 30 roků ženu, tak on by byl ochoten něco udělat. Nemyslím si ale, že se tam našlo něco, co by svědčilo o tom, že udělal něco opravdu špatného.“¹⁸³

(Josef Čermák)

Škvor byl zřejmě tvrdě vydírán, o čemž hovoří i oficiální dokumenty. Podle nich „na spolupráci přistoupil výměnou za umožnění výjezdu manželky Anny“. Přesto tato událost otřásla nejen životem lidí v bezprostřední blízkosti básníkovy rodiny, ale také krajanskou obcí v zahraničí. Jiří Škvor zemřel 22. ledna 1981¹⁸⁴ v Montrealu dlouho před objevením těchto kompromitujících materiálů, ale i dnes je vnímán jako skutečná osobnost kanadského exilu

¹⁸⁰ Společnost pro vědy a umění (SVU) byla založena roku 1960 v New Yorku. Cílem je udržovat a rozvíjet svobodnou československou kulturu. URL: <http://krajane.radio.cz/societyDetail.view?id=644>.

¹⁸¹ Nový domov, vol. XIX, no. 47, p. 1.

¹⁸² Spis z archivu Československé komunistické rozvědky, oddělení pro Kanadu a USA v období 1956-1965. Praha. Kopie z osobního archivu Mirko Janečka. Mississauga. Viz příloha č. 29. str. 75.

¹⁸³ Rozhovor s Josefem Čermákem. Toronto 31. června 2009.

¹⁸⁴ Slovník českých spisovatelů od roku 1945. Díl 2, M-Ž. Vedoucí redaktor Pavel Janoušek. Praha 1998. str. 330.

a člověk, který byl pro svobodu své rodiny nejspíše donucen spolupracovat s komunistickou stranou v Československu.

Jindra Zoder¹⁸⁵

Jindra Zoder se narodil roku 1912 a vyrostl a studoval v Plzni.¹⁸⁶ Vstoupil do Státní osvětové služby a krátce byl učitelem, ale i přes názor otce se vždy zajímal hlavně o divadlo. Během Pražského povstání na konci 2. světové války byl velitelem jednotek na Karlově náměstí, za což získal vojenské vyznamenání Za chrabrost před nepřítelem.¹⁸⁷ V roce 1947 byl jmenován tajemníkem Českého národního sdružení v Americe pro Československo jako osvětový inspektor Ministerstva školství a osvěty.¹⁸⁸ Zde zajišťoval například vyslání několika učitelů z Československa na americký kontinent nebo dohlížel na obchod s místními krajany. Při únorové revoluci 1948 byl ale tohoto postu zbaven, odešel do emigrace a do Kanady se dostal jako PEP (Prominents escape programme).

Stal se v pořadí druhým šéfredaktorem Nového domova, který redigoval v letech 1965-1971.¹⁸⁹ Během tohoto období se periodikum opět transformovalo – články byly delší a noviny měly vyšší počet stran - nyní jich bylo většinou 8 formátu A2. Do jeho působení ve vedení listu zasáhly mj. události ze srpna 1968, kdy noviny podávaly neocenitelné svědectví o situaci v Československu. Nový domov si v této těžké události zachoval objektivní tvář, ale i přesto s nádechem hlubokého smutku, který toto období provázel.

Zoder také režíroval v Novém divadle¹⁹⁰ v Torontu hry jako R.U.R. nebo Tři a jeden. Byl také úspěšným spisovatelem – napsal například knihy Pražská revoluce 1945, Cesta uprchlíka nebo Za svobodu.¹⁹¹ Z jejich názvů vyplývá, že se Zoder inspiroval především tématy ze svého vlastního života. V Torontu ho také proslavilo jeho historické

¹⁸⁵ Fotografie viz příloha č. 30. str. 76.

¹⁸⁶ Rozhovory s Mirko Janečkem. Mississauga 21.-24. června 2009. Materiály z osobního archivu Mirko Janečka.

¹⁸⁷ URL: http://www.vyznamenani.net/?page_id=271.

¹⁸⁸ Korespondence Jindry Zodera s Prokopem Havlíkem. Osobní archiv Mirko Janečka. Mississauga.

¹⁸⁹ FORMANOVÁ, L.; GRUNTORÁD, J.; PŘIBÁŇ, M. Exilová periodika. Praha 1999. str. 110-111.

¹⁹⁰ Nové divadlo (New Theatre) v Polish Hall, Toronto byla divadelní scéna Čechoslováků v Kanadě, která vznikla v roce 1933. Zde se hrála představení významných českých autorů jako Jiráskova Lucerna nebo Škvoreckého Bůh do domu. K významným režisérům patřili Bedřich Rezek, Zdeněk Dostál, Jindra Zoder nebo František Sobotka. Divadlo funguje až do dnešních dnů. ČERMÁK, J. It all began with Prince Rupert. Luhačovice 2005. str. 251.

¹⁹¹ Jindra Zoder-Pražská revoluce 1945 (Ottawa 1953, 99 s.), Jindra Zoder-Cesta uprchlíka (Salzburg 1952), Jindra Zoder-Za svobodu (Salzburg 1951, 226 s.). LIBRI PROHIBITI. Katalog knih českého exilu 1948-1994. Sestavil Jiří Gruntorád. Praha 1995. str. 302.

drama King Wenceslas (Král Václav), které mělo premiéru 19. prosince 1960 na Centre Stage.¹⁹² S hrou mu finančně pomáhal také Prokop Havlík. Jindra Zoder zemřel roku 1987.¹⁹³

Další dopisovatelé

Okruh tvůrců Nového domova nebyl nijak uzavřený. Naopak byl velmi otevřený nejen vůči pravidelným dopisovatelům mimo redakční radu, ale také dalším občasným přispěvovatelům, kteří posílali do redakce svoje dopisy. V polovině 50. let se objevovala pravidelná rubrika Dopisy čtenářů, kde mohly být všechny dopisy uveřejňovány s poznámkou, že se vedení Nového domova od jejich obsahu distancuje, kvůli čemuž byly také všechny podepsané. Dopisy byly ovšem určeny exilové komunitě, což byla skupina lidí s úzce se podobajícím smýšlením, a proto se těžko dal očekávat případný rozpor v názorech na jejich obsah.

Mezi nejváženější pravidelné přispěvovatele do Nového domova patřil John Collingwood Reade, Kanadčan, který za 2. světové války bojoval v Anglii. Působil jako redaktor deníku The Globe and Mail¹⁹⁴ a pracoval v rádiu CFRB.¹⁹⁵ Byl velkým přítelem Čechoslováků v Kanadě a vystupoval jako spolupracovník Nového domova, kam přispíval od března 1958 do ledna 1963. Jeho články byly překládány Mirko Janečkem a pravidelně se objevovaly na prvních stranách.¹⁹⁶ Reade se soustředil především na nejvýznamnější světové události, o kterých psal jako profesionální žurnalista, což bylo často vidět v konfrontaci s redaktory Nového domova. O Readově významu pro Nový domov nejlépe vypovídá vzpomínka na něj, která byla otištěna po jeho úmrtí v lednu roku 1963 – „velmi budeme postrádat jeho spolupráci a jistě i čtenáři jeho skvělé komentáře“.¹⁹⁷

¹⁹² Program hry King Wenceslas. Osobní archiv Mirko Janečka. Mississauga.

¹⁹³ Rozhovory s Mirko Janečkem. Mississauga 21.-24. června 2009. Materiály z osobního archivu Mirko Janečka.

¹⁹⁴ The Globe and Mail je kanadský deník v anglickém jazyce, který byl založen roku 1844. Jsou to noviny s největším nákladem výtisků, které vycházejí na celém území Kanady. URL: <http://www.globelink.ca/newspaper/about/>.

¹⁹⁵ CFRB (Canada's First Rogers Batteryless) je kanadské rádio založené roku 1927 v Torontu. Je to jedno z rádií s největším počtem posluchačů v Kanadě. URL: http://www.broadcasting-history.ca/index3.php?url=http%3A//www.broadcasting-history.ca/listings_and_histories/radio/histories.php%3Fid%3D398%26historyID%3D180.

¹⁹⁶ Rozhovory s Mirko Janečkem. Mississauga 21.-24. června 2009.

¹⁹⁷ Nový domov, vol. XIV, no. 2, p. 1. Viz příloha č. 31. str. 76.

Občasně byly překládány i články z denního kanadského tisku. Objevovaly se úvodníky Ferdinanda Peroutky nebo Jána Papánka.¹⁹⁸ Pravidelně se objevuje rubrika Krajané ve světě, kde byly otištěny informace od krajanů z Latinskoamerických zemí, Spojených států amerických, Francie či Spolkové republiky Německo. Do torontského periodika také často psali Čechoslováci z ostatních kanadských měst – především z Windsoru, Batawy a Winnipegu.

Během událostí v létě roku 1968 redakce často využívala dopisů, které byly do Kanady zaslány obyvateli z okupovaného Československa. Ty věrohodně a velmi emotivně popisovali atmosféru, která v zemi panovala. Tyto texty byly uvěřňovány až do podzimu roku 1968:

„Skvělá práce hlasatelů, kteří v těchto dnech opravdu vše riskovali, měla nádherný výsledek v naprosté jednotě myšlení i akce u všech lidí v republice. Především v odmítnutí jakékoliv pomoci okupantům, kterým nikdo ani trochu vody nepodal, kterým lidé ukazovali falešný směr cesty, nebo je zcela ignorovali.“

(Nový domov 1968)¹⁹⁹

¹⁹⁸ Ján Papánek (1896-1991) byl československý diplomat a právník slovenské národnosti. Stal se hlavním zakladatelem Amerického fondu pro československé uprchlíky. JEŘÁBEK, V. Českoslovenští uprchlíci ve studené válce. Brno 2005. str. 22.

¹⁹⁹ Nový domov, vol. XIX, no. 37, p. 3.

Závěr

Cílem práce *Nový domov – exilové periodikum Čechoslováků v Kanadě mezi lety 1950-1968* je podat ucelenou charakteristiku tiskoviny československých krajanů, která by přispěla analýzou interní oblasti kanadského exilu k pochopení celé této problematiky. Na základě mého několikaletého výzkumu tématu emigrace je možné dospět k několika závěrům.

Exil a emigrace jsou složité otázky, které vznikají provázáním politických událostí, životních osudů a přirozené touhy po svobodě. Pro objektivní zhodnocení proto musíme nahlížet na tuto problematiku vždy z několika pohledů. Jedním z nich může být právě rozbor exilového periodika, které pomáhalo udržet kulturu původního domovského prostředí v emigraci. Náhled směrem do samotného středu krajanského dění nám umožňuje detailní rozbor každodenního dění.

V novinách nechyběly vlastenecké články, pravidelné rubriky nebo inzerce, ale ani odrazy světových dějin. Z obsahu, charakteru a původu jednotlivých textů lze vyvodit závěry o celé společnosti. Rozbor novinových čísel jako celku nám zase umožňuje náhled na dobovou žurnalistiku a pozadí tvorby tiskovin. Neopomenutelnou součástí ale tvoří i osudy tvůrců periodika, neboť právě tito lidé a jejich příběhy zanechávali nesmazatelnou stopu na krajanských listech.

Při tvorbě této práce jsem čerpal především z archivních materiálů, dobových médií a rozhovorů s pamětníky. Významnou část ve zdrojích informací zastává i odborná literatura, kdy ovšem ta se zaměřením na exilová periodika není příliš obsáhlá a má většinou pouze popisný charakter. Velmi důležité a mnohdy i nezbytné bylo v průběhu výzkumu nalézt více než jeden zdroj informací pro porovnání rozcházejících se výpovědí. Kvůli značně dlouhé časové vzdálenosti zkoumaného tématu od současnosti nebylo možné čerpat z obsáhlejšího rozhovoru s přímými účastníky problematiky, neboť většina z nich již není naživu. Práce je proto založena z podstatné části především na důvěryhodných historických písemných materiálech. Značným problémem ale byla absence některých novinových čísel nebo neexistence oficiálních materiálů souvisejících s vedením redakce *Nového domova*.

Práci bych rád dále rozšířil, a proto struktura práce umožňuje snadné navázání v rámci budoucího výzkumu. Charakteristika periodika až do roku 1989 by umožnila ucelený pohled kanadské exilové tiskoviny *Nový domov* na komunistické období v Československu.

6 Použitá literatura a prameny

Literatura

- ČERMÁK, J. Fragmenty ze života Čechů a Slováků v Kanadě. Zlín 2000.
- ČERMÁK, J. It all began with Prince Rupert. Luhačovice 2005.
- DUBEN, V. N.; Czech and Slovak periodical press outside Czechoslovakia: the history and status as of January 1962. Washington 1962.
- FORMANOVÁ, L.; GRUNTORÁD, J.; PŘIBÁŇ, M. Exilová periodika. Praha 1999.
- HODBOŤ, J.; GOLL, J.; ULVR, V. Neviditelné oběti komunismu v zemi javorů. Liberec 2006.
- IVANOV, M. Čech v Kanadě. Praha 1994.
- JANEČEK, M. Ročenka Kanadských listů 2009. Kroměříž.
- JANOUŠEK P. a kolektiv. Dějiny české literatury 1945-1989. II., 1948-1958. Praha 2007.
- JEŘÁBEK, V. Českoslovenští uprchlíci ve studené válce. Brno 2005.
- KAPLAN, K.; KOSATÍK, P. Gottwaldovi muži. Praha a Litomyšl 2004.
- KONČELÍK, J.; VEČEŘA P.; ORSÁG P. Dějiny českých médií 20. století. Praha 2010.
- Lexikon české literatury: Osobnosti, díla, instituce. 3/I, M-O. Vedoucí redaktor Jiří Opelík. Praha 2000.
- LIBRI PROHIBITI. Katalog knih českého exilu 1948-1994. Sestavil Jiří Gruntorád. Praha 1995.
- MATUSIAKOVÁ, L. Můj otec Gustav Přístupa. Frýdek-Místek 1999.
- MEJSTRŮ, J. Češi ve světě, 1918-2000. Praha 2000.
- NÁLEVKA, V. Studená válka. Praha 2003.
- NOVOTNÁ, J; ROLLEROVÁ V. Masaryktown Toronto, 1948-1998. Toronto 1998.
- PLECHANOVÁ, E.; FIDLER, J. Kapitoly z dějin mezinárodních vztahů 1941-1995. Praha 1997.
- ROVNÁ, L.; JINDRA, M. Dějiny Kanady. Praha 2001.
- Slovník českých spisovatelů od roku 1945. Díl 2, M-Ž. Vedoucí redaktor Pavel Janoušek. Praha 1998.
- ŠTĚDRONSKÝ, F. Zahraniční krajanské noviny, časopisy a kalendáře do roku 1938. Praha 1958.
- WALDAUF, J. Sokol: malé dějiny velké myšlenky. 2. díl. Luhačovice 2010.

- ŽUPANIČ, J.; STELLNER, F.; FIALA, M. Encyklopedie knížecích rodů zemí Koruny české. Praha 2001.

Prameny

- Archiv Libri prohibiti.
- DUBEN, V. N.; Český a slovenský tisk v zahraničí 1945-1975. Kopie rukopisu. Washington 1976.
- HODBOŤ, J. Československá emigrace do Kanady po roce 1948. Liberec 2004.
- Korespondence s Radmilou Locherovou. Toronto 2010.
- Library and archives Canada, Ottawa.
- Maclean-Hunter Limited. Expo 67 – official guide. 1967.
- Osobní archiv Mirko Janečka. Mississauga.
- Rozhovor s Josefem Čermákem. Toronto 31. června 2009.
- Rozhovory s Mirko Janečkem. Mississauga. 21.-24. června 2009.
- SIMBARTLOVÁ, A. Jan Waldauf a Sokol. Liberec 2008.

Média

- Kanadské listy
- Kanadský Slovák
- Life
- Mladá fronta DNES
- Naše hlasy
- Nový domov
- Satellite 1-416

Internet

- <http://krajane.radio.cz>
- <http://www.broadcasting-history.ca>
- <http://www.ctv.ca>
- <http://www.globelink.ca>
- <http://www.marksmedals.com>
- <http://www.severskelisty.cz>
- <http://www.ualberta.ca>
- <http://www.vyznamenani.net>

7 Seznam zkratk

CAD	Kanadský dolar
CFRB	Canada's First Rogers Batteryless
ČSFR	Československá federativní republika, Česká a Slovenská Federativní Republika
ČSNS	Československé národní sdružení
ČSR	Československá republika
IRO	International Refugee Organization (Mezinárodní uprchlická organizace)
KSL	Kanadská slovenská liga
MMI	Masaryk Memorial Institute (Masarykův ústav)
NDR	Německá demokratická republika
PEP	Prominents escape programme
SSSR	Svaz sovětských socialistických republik
SVU	Společnost pro vědy a umění
USA	United States of America (Spojené státy americké)
ÚV KSČ	Ústřední výbor Komunistické strany Československa

8 Seznam příloh

- Příloha č. 1:** Titulní strana Nového domova z 8. května roku 1952²⁰⁰
- Příloha č. 2:** Fotografie ruční sazby novin z roku 1950²⁰¹
- Příloha č. 3:** Tiráž Nového domova z roku 1950²⁰²
- Příloha č. 4:** Návrh stavby Masarykových domků na Masaryktownu²⁰³
- Příloha č. 5:** Vzpomínka na Masaryka²⁰⁴
- Příloha č. 6:** Jedna z pravidelných krajanských rubrik - „Batawa hlásí“²⁰⁵
- Příloha č. 7:** Krajané ve světě – pravidelná rubrika Nového domova²⁰⁶
- Příloha č. 8:** Rubrika Farmářská hlídka²⁰⁷
- Příloha č. 9:** Rubrika Naše děti²⁰⁸
- Příloha č. 10:** Rubrika Naše ženy²⁰⁹
- Příloha č. 11:** Kanadská obec sokolská²¹⁰
- Příloha č. 12:** Otištěné směrnice na dosáhnutí kanadského občanství²¹¹
- Příloha č. 13:** Demonstrační inzertní strana z roku 1955²¹²
- Příloha č. 14:** Reklama firmy Baťa v Novém domově z roku 1955²¹³
- Příloha č. 15:** Nabídka služeb posílání léků a potravinových balíčků do Československa²¹⁴
- Příloha č. 16:** Humorný koutek v Novém domově²¹⁵
- Příloha č. 17:** Úvodní strana prvního čísla Našich hlasů ze 14. května roku 1955²¹⁶
- Příloha č. 18:** Oznámení Nového domova o změně periodicity²¹⁷
- Příloha č. 19:** Logo asociace Canadian Ethnic Press Association of Ontario²¹⁸
- Příloha č. 20:** Reklama firmy Coca Cola v Novém domově z roku 1958²¹⁹

²⁰⁰ Nový domov, vol. III, no. 10, p. 1.

²⁰¹ Nový domov, vol. XVI, no. 4.

²⁰² Nový domov, vol. I, no. 5, p. 2.

²⁰³ Nový domov, vol. VI, no. 24, p. 1.

²⁰⁴ Nový domov, vol. VI, no. 5, p. 1.

²⁰⁵ Nový domov, vol. VI, no. 2, p. 4.

²⁰⁶ Nový domov, vol. VI, no. 24, p. 2.

²⁰⁷ Nový domov, vol. VI, no. 20, p. 6.

²⁰⁸ Nový domov, vol. VI, no. 28, p. 11.

²⁰⁹ Nový domov, vol. VI, no. 13, p. 9.

²¹⁰ Nový domov, vol. VI, no. 26, p. 4.

²¹¹ Nový domov, vol. VI, no. 6, p. 11.

²¹² Nový domov, vol. VI, no. 21, p. 8.

²¹³ Nový domov, vol. VI, no. 20, p. 8.

²¹⁴ Nový domov, vol. VI, no. 8, p. 5.

²¹⁵ Nový domov, vol. VI, no. 7, p. 4.

²¹⁶ Archiv Libri prohibiti.

²¹⁷ Nový domov, vol. VI, no. 10.

²¹⁸ Nový domov, vol. X-XIX.

- Příloha č. 21:** Nabídka na bezplatný jazykový kurz od vládního úřadu z oddělení pro imigraci (Canadian Citizenship Branch, Department of Citizenship and Immigration)²²⁰
- Příloha č. 22:** Dobový komiks Nového domova z roku 1958²²¹
- Příloha č. 23:** Karikatura zpodobňující druhou berlínskou krizi z roku 1961²²²
- Příloha č. 24:** Obrázek z titulní strany Nového domova ze srpna roku 1968²²³
- Příloha č. 25:** Fotografie z demonstrace proti intervenci vojsk Varšavské smlouvy do Československa ze dne 29. srpna 1968 v Torontu²²⁴
- Příloha č. 26:** Fotografie Prokopa V. Havlíka²²⁵
- Příloha č. 27:** Plná moc firmy Eckhardt a spol. zplnomocňující Prokopa V. Havlíka k právoplatnému zastupování firmy za hranicemi Československa²²⁶
- Příloha č. 28:** Fotografie Mirko Janečka²²⁷
- Příloha č. 29:** Kopie spisu z archivu Československé komunistické rozvědky o spolupráci s Jiřím Škvorem²²⁸
- Příloha č. 30:** Fotografie Jindry Zodera²²⁹
- Příloha č. 31:** Vzpomínka na Johna Collingwood Reada na stránkách Nového domova z roku 1963²³⁰

²¹⁹ Nový domov, vol. IX, no. 12.

²²⁰ Nový domov, vol. IX, no. 10.

²²¹ Nový domov, vol. IX, no. 8.

²²² Nový domov, vol. XII, no. 34.

²²³ Nový domov, vol. XIX, no. 32, p. 1.

²²⁴ Nový domov, vol. XIX, no. 34, p. 2.

²²⁵ Osobní archiv Mirko Janečka.

²²⁶ Osobní archiv Mirko Janečka.

²²⁷ Fotografie pořizená autorem 25. června 2009 v Torontu.

²²⁸ Osobní archiv Mirko Janečka.

²²⁹ Osobní archiv Mirko Janečka.

²³⁰ Nový domov, vol. XIV, no. 2, p. 1.

9 Přílohy

Poznámka: Obrázkové přílohy, které pocházejí ze stránek Nového domova, byly graficky upraveny za účelem zvýšení jejich kvality. Především barva obrázků tak neodpovídá skutečnosti.

Příloha č. 1: Titulní strana Nového domova z 8. května roku 1952

Organ Československého národního sdružení v Kanadě a Masarykova domu v Torontu.
Redaktor: Rudolf Nekola, redakční rada.
Adresa: 992 Queen St. W., Toronto, Ont.
Telefon: Klenwood 8952

NOVÝ DOMOV

The NEW HOMELAND

Printed by Nový Domov — The New Homeland, Printing Dept. of Masaryk Memorial Hall, Inc., 992 Queen St. W., Toronto, Ont.
Published every second Thursday. — Vychází každý druhý čtvrtek.
Ročně předplatné 3.00 dol.

TORONTO, Ont. THURSDAY—ŠTVRTOK, May 8, 1952 (Vol.-Roč. III, No. 10)—No. 51
Authorized as second class mail Post Office Dept., Ottawa.

Čs. exil znovu jednotný

RUDOLF FRANTÁČEK

Do drbe rozčáranosti a skládající neistoty můžeme dnes s radostí a uspokojením konstatovat, že došlo k sjednotění v československém demokratickém exilu. Vyjasnilo se politické, organizační a osobní otázky, našla se společná základna a uzavřela se politická dohoda jednak mezi Čechy, Slováky a Počkarputskými Rusy, jednak mezi politickými stranami a mimo politicky stojícími osobnostmi a konečně mezi příslušníky Rady Slobodného Československa a Národního Výboru Slobodného Československa.

Dohoda je politický program, v kterém Slováci mají zabezpečeno, že v zásadních otázkách, týkajících se problematiky slovenské, stanov a politického programu v Radě, rozhodnou si slovenskí zástupcové většinou hlasů samostatně.

Zevrogotiváním Rady vytvořily se nové reprezentativní a výkonné orgány, a to 26-členný Výkonný Výbor a Zastupitelstvo, složené z členů všech československých demokraticky zvolených parlamentů (od r. 1929-1949), pokud si v exilu, dále členové Slovenské Národní Rady, Zemských Národních Výborů a jedna třetina míst je rezervována mírostranickým osobnostem.

Předsedou zastupitelstva, které bude kontrolním a usměrňujícím orgánem, bude dr. Štefan Omský. Vedfa nebo budu ustanoveni trařa pod- předsedova, a to Václav Majer, dr. Josef Černý a dr. Procházka.

Výkonným orgánem Rady je 26-členný Výkonný výbor, kterého předsedou je dr. Peter Zankl a podpředsedou dr. Josef Lettrich. Kanadskou oblast zastupují vo Výkonném výbore František Němec a Rudolf Frantáček.

Z povahy exilu a z okolností, v kterých musíme žít, plyne, že je v něm nutno vytvářet a udržovat tvornost, spolupracu a jednotu. Stačí pohľad na exulanti, ktorýchkoľvek národa, aby sa táto pravda potvrdila. I v československom exile došlo k Ťažkostiam a smutnému krízi, čo je teda nie ná neobvyklého. Čo je však doležeľšie, je skutočnosť, že československý národ dostal sílu, aby sa sjednotil a skomoliloval a pod týmto dojmom treba pochopiť tento fakt.

Je to veľký politický čin, ktorý nade príznačný ohlas v

MISTRI ONTARIA VE VOLEJBALU, ČLENOVE SOKOL
Toronto, bři: Jos. Jonák, kapitán družstva, Fr. Dušátko, tréner a coach, Jar. Lekeš, Bašek Křišťof, Jaroslav Záruha, Vlad. Sucharda. Za 4 měsíce po ustavení odboru, získávají titul mistra Ontaria a v zápětí titul mistra Ontaria v odbíjené a putovní pohár. V neděli 4. května dožívají nové vítězství v turnaji čtyř národů a postupují do ligy seniorů. Po dramatickém boji 4. května porazili naši borci tři nejlepší mužstava: Litvinský Vitis 2:1, Lotyšský Sport Club 2:0 a Estonský Kalev 2:1, který byl letos na druhém místě v lize seniorů. Vítězství nad tímto mužstvem patří mezi největší úspěchy našich sokolských volejbalistů.

VALNÁ HROMADA ČLENSTVA MASARYKOVA DOMU

DUKAZ LASKY A UZNANI

V neděli 27. dubna t. r. se konala v klubovně Masarykova domu v Torontě sedmá valná hromada členstva Masarykova domu. Byla to jedna z nejkrásnějších a nejdůstojnějších o nejočímavějších schůzi bratrské a krajaňské lasky, porozumění a uznání.

ZPRAVA PŘEDSEDOVA

Valné hromady se celkem zúčastnilo 32 hlasujících řádných členů, kromě 2 hostů.

Jednání zahájil br. Gustav Přistupa, předseda, který ve své obsažené a věcné zprávě promluvil o práci za minulý rok a zvláště zhodnotil dílo a význam nových krajanů, přicházejících mezi nás.

ZPRAVA POKLADNIKOVA

Po té podával zprávu pokladník Masarykova domu br. P. V. Havlík. Jeho zpráva byla velmi podrobná, obsahující přesná a četná čísla, ukazující hospodaření v minulém roce.

Tak veliký podnik, jakým je dnes Masarykův dům, jehož hlavní příjem pramení z pronajímání haly a tančí pro kanadskou veřejnost, nemohl se vyhnout tomu, aby nepocítil důsledky hospodářské stagnace, která se loni objevila v Kanadě. Lidé začínají šetřit tam, kde nejdříve mohou, to je odkikají si zabavy a nechodí tančit. Zatížením dále byly investice do tiskárny a domu, kde je tiskárna umístěna. V prvním roce své existence se tiskárna nevyplácela. Stejně tak Masarykov domusd nepřinesl žádný příjem a doplácí se na něj.

Tím se stalo, že Masarykův dům nebyl a to věas dostati všem svým závazkům. Ředitelská rada se domnívala, že bude nejlépe si vzít hypoteku (mortgage) na budovu Masarykova domu, který je čistý a bez závazků. Též náš právní zástupce zastával toto stanovisko, i když se ztotožňoval s námitkami členů ředitelské rady, že nelze dostat liny než nevyplácelitelný mortgage a nelze takový mortgage vyplatit dříve než do pěti let.

NÁVRH BR. J. HUBENEHO

Když pokladník přednesl návrh ředitelské rady, byla zahájena debata o způsobu získání potřebných financí. Jednomyslně bylo projednáno členstvem pochopení pro finanční situaci a potřebu, ale

Br. Jos. Jonák předává putovní pohár do rukou br. starosty Sokola Toronto, Gustava Přistupy, s přáním, aby jej uplatňoval a byl ozdobou Masarykova domu. Naši volejbalisté pak slibují br. starostovi, že se přičiní, aby putovní pohár zůstal mezi námi také příštím rokem.

musia nasledovať a aby skutočne nasledovali, treba, aby každý exulant ako aj krajan prispel svojou hrivnou, lebo len keď sa tak stane obnovenie jednoty v našom exile, získá svoj skutočný politický a mravný význam.

Nová Rada Slobodného Československa je vážnym prispievkom v boji za obnovenie slobody a nezávislosti Československej Republiky. Veríme, že táto skutočnosť otvorila nový list vývoja v treťom československom zahraničnom odboji.

HLAVNÍ KONTROLOR

Po té podal zprávu hlavní kontrolor br. Otto Heller, který překontroloval všechny účetní knihy Masarykova domu i tiskárny, všechny doklady a doporučil, aby valná hromada finanční zprávu schválila. Členové tak učinili jednomyslně.

Po zprávě kulturního referenta valná hromada udělala absolutorium odstupující ředitelské radě.

NOVÉ VOLBY

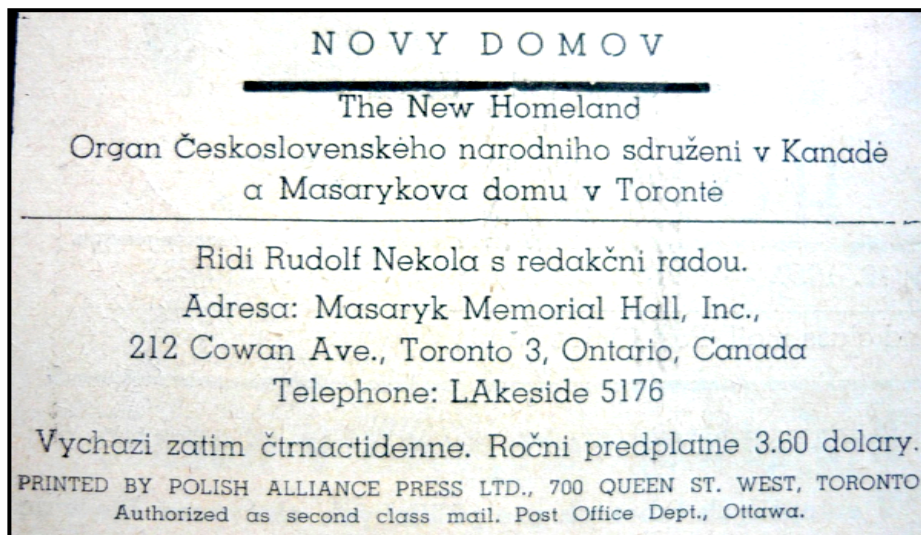
Volbu nového ředitelstva řídil br. Karel Stark. Z ple- na byl podán návrh, aby do- savadní ředitelská rada v pl- ném složení zůstala v čele i v novém období. Nebyl však

(Dokončení na str. 4.)

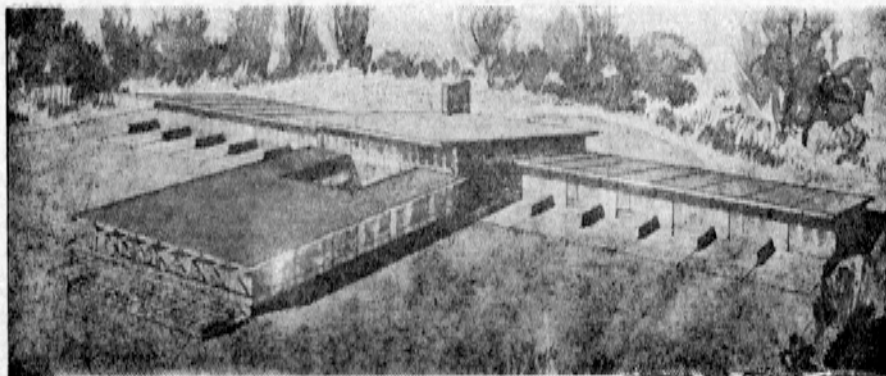
Příloha č. 2: Fotografie ruční sazby novin z roku 1950

Příloha č. 3: Tiráž Nového domova z roku 1950

NAŠE PLÁNY

Asi před dvěma týdny uveřejnil Toronto Daily Star a Telegram článek o stavbě našeho Masaryk Townu a otiskl obrázek návrhu Masarykových domovů. Ze zájmu těchto dvou největších kanadských deníků lze usuzovat, že projekt výstavby Masaryk Townu je sledován širokou kanadskou veřejností. V tomto smyslu vyjádřil se starosta Scarborough Mr. Crockford i starosta Toronta Mr. Phillips ve svých projevech na 8. čís. dnu. —

Návrh na výstavbu Masarykových domovů zdá se uplatňovat nové směry a myšlenky pro stavbu budovy, v níž mají nalézt domov, občané neschopní práce. Architekt br. Pokorný měl na zřeteli jak respektování soukromí každého z obyvatel, tak i možnost společen. soužití těch obyvatel, kteří se chtějí společensky stýkat. Z obrázku zde uveřejněného lze vidět, že stavba je projektována ve formě nejmodernějšího m o t e l u. Každý pokoj má samo-

statný východ na terasu na jedné straně a na druhé straně pokoje východ do kryté chodby, která vede ke společenským místnostem — jídelny a společné pracovny. Kuchyně je umístěna v samé blízkosti jídelny a to tak, aby kuchyňské práce nerušily obyvatele pokojů. Celá dispozice budovy je přízemní, takže nikdo nebude namáhán stoupáním po schodech. Plán znázorňuje budovu s 18 bytovými jednotkami, kterou lze přístavbou do hloubky rozšířit o dalších 18 jednotek a podle potřeby lze budovu rozšířit do délky. Pro tyto možnosti je na Masaryk Town dost místa. Společná pracovna má být vybavena vším potřebným řemeslným nářadím tak, aby mužští obyvatelé mohli se zaměstnat pracemi pro zábavu. Celý projekt je budován se zřetelem na to, aby každý zde mohl klidně a spokojeně žít.

Psalí jsme již několikrát o tomto cíli naší korporace. — Dnes snad nejsme již daleko

od skutečného provádění tohoto plánu. Není vyloučeno, že by se mohlo začít se stavbou Masarykových domovů již za tři roky. Je to však veliký projekt, který bude vyžadovat ještě značného studia. A přec jen snad bude rozumnější získat předem trochu zkušeností v menším a málo nákladném začátku. Proto se uvažuje o tom, aby se napřed upravila hlavní budova Masaryk Townu tak, aby tam vznikly asi 3 místnosti s patřičným nepostradatelným zařízením kde by mohli být umístěni první uchazeči. Během dvou nebo tří let se jistě načerpá tolik zkušeností, že bude možno se vyvarovat mnoha chybám při řešení proposice nákladné. Překlene se tím také účelně doba, kterou naše korporace bude potřebovat k finančnímu zajištění projektu nejenom po stránce stavební, ale i se zřetelem k jeho udržování.

P. V. Havlík

V JEDNOTĚ JE SÍLA !

Příloha č. 5: Vzpomínka na Masaryka

Organ Masarykovho domu
v Torontu
a Československého národního
sdružení v Kanadě.
Rediguje Rudolf Nekola,
s redakčnou radou.
Adresa: 992 Queen St. W.,
Toronto, Ont.
Telefon: KENwood 8952

NOVÝ DOMOV

The NEW HOMELAND

The New Homeland,
Printed by Novy Domov —
Printing Dept. of Masaryk —
Memorial Hall, Inc.,
992 Queen St. W.,
Toronto, Ont.
Published every second
Saturday - Vychází každou
druhou sobotu
Roční předplatné 3.60 dol.

TORONTO, Ontario

SATURDAY — SOBOTA MARCH 5, 1955

Vol. - Roč. VI. - No. 5 - No. 136

T. G. M.

V pondělí 7. března 1955 uplyne 105 let od narození Tomáše G. Masaryka.

V naší éře T. G. M. vstupuje do dějin jako tvůrce československého státu. Jeho jméno si připomínáme nejen v den jeho narození, ale stále. Masaryk jde s námi, je s námi.

Pamatují si, když vyšla jeho „Světová revoluce“ před 30 lety, jak jsme ji všichni čtli. Nedočkavě a hitavě. To není jen kniha obsahující zprávu o jeho válečné činnosti. Ta kniha zvláště dnes nabývá na své hodnotě a je potřebná, aby všichni mladí lidé ji znovu a znovu čtli, o ní přemýšleli a hovořili. Je to kniha, která důkladně svědčí o vlastním svědomí a o vlastním přání, aby se světová revoluce jeví vlně přičiněním pro práci v exilu. Důkladnou a svědomitou příručku, která hovoří o všech situacích, o všech problémech s nimiž se znovu setkáváme, jež jsou mnohdy problémem, Masaryk však našel cestu z každé situace, objevil dobrou a zdárnou cestu a rozluštění. Je proto třeba se „Světovou revolucí“ důkladně seznámit.

Masaryk nechtěl tehdejší naše problémy jen tak, aby je okamžitě rozluštil. Třebas ještě dnes se vyskytují jedinci, kteří vyčítají Masarykovi, že nebyl vlastně filosofem, protože si nevymyslel žádný filosofický systém. Nemají pravdu. Masaryk byl to, o čem snil před více než dvěma tisíci lety Plato: filosof, který vytvořil stát a spravoval ho. Hledal filosofii denního života. Definice nejběžnějších jevů, jako definice nesložitéjších problémů. V „Světové revoluci“ najdeme pohled na celou tehdejší filosofii a co z ní pro současnost vyplývalo. Filosofie denního života není tak jednoduchá jak by se zdálo. Masaryk jako věřící člověk našel opření o náboženství vše to, co člověka dělalo šťastným. Hodnotil vše jako filozofa pokračování na str. 2.

PRESIDENTU MASARYKOVÍ

Jakub Deml

Svět smysli má jen skrze člověka,
v něm přichází k své ceně strom i pták i plaz,
jen skrze něj se láme kletba odvěká
a hrůza samoty své zapomíná čas.

Tak národ cesu svou i slávu našel skrze Vás
v tu chvíli osudnou, kdy nic se nečeká
a zradit ochoten je vlastní krve hlas
a před žádným už oltářem se nekleká

a všechno je to k pláči: oheň zhas'
na obětištích všech a cesta ještě daleká
do věčnosti. Vy jste přišel včas

srou ctností, jež se nezalekla ani neleká
obětí, svým příkladem Vy zachránil jste i nás
naději v budoucnost a víru v člověka.

(1935)

Moravské vzpomínky

Alice Masaryková

První otcova leta na Pražské univerzitě byla velmi rušná. Vědecká práce a žurnalistická činnost v měsíčníku „Athenaeum“ plně otec zaměstnávaly. Jediné prázdniny mu přinášely žádoucí změnu a opravdový odpočinek. Obyčejně jsme jezdili k otcovým rodičům na Moravu, nejdříve do Klobouk a Zidlochovic, později do Hustopeče.

V Hustopeči otec dal postavit dědečkovi pěkný zděný dům, za kterým se táhla zahrada a louka. V pozadí vystupoval kopec zvaný Kreuzberg, porostlý akáty, jilmami, olšemi a habry. Byl to vlastně háj, v němž večer pěli slavici. Za loukou byly také vinohrady, z nichž jeden patřil dědečkovi. Koncem letních prázdnin tam zrály modré a zlaté hrozny.

Dědeček byl o páté ráno v polích, na vinohradě. Jakmile se vstal, vstoupil do sady, jež jsme šli odpoledne s otcem a matkou na procházku, kráčeli jsme brázdíčkou najisto ke zralým hroznům. V době vnohobran nám otec dal udělat malé putníčky, ve kterých jsme nosili hrozny do každé na lisování.

Můj bratříček Herbert a já jsme často chodili s otcem na procházku do vinohradů a k řece Dyji, v níž jsme se také koupávali. Tam nás otec učil házet ploché oblázky — „Zabky“ — které jsem skákal po hladině vody pět až šestkrát. Když jsme si sedli na břeh řeky a jedli chléb s máslem, který nám babička dala na cestu, učil nás otec dělat pišťalky z vrbových prutů.

Moravské úvozy se velmi liší od českých. Nevím, čím to je. Cesta dosti písečná ve-
de mezi dvěma břehy, porostlými travou a šípkovými keři, matefidouškou a slizkákami, a vyúsťuje na široké roviny. Pokojná řeka, sledující svou cestu nádhernou jihomoravskou rovinou a ztrácející se pod podivnými Palavskými kopci, vytvářela krásné venkovské idylly.

Domů jsme šli lesem. Po dneš se mně jeví jako zážrak vzpomínka na krásnou, košatou jablku, doslova obspanou červenými mišenskými jablky. Rostla uprostřed listnatého, dosti hustého, lesa. Vzpomínám, že jsme stáli jako u vidění: Kdo ji zasadil? Bylo to jádro, které zapadlo samo vyrostlo? Nebo to byla laskavá ruka, jež ji zasadila Bohu a lidem pro radost?

Jindy jsme šli prostě do poli. Vůdce našich výprav byl otec. Herbert a já jsme s ním chodili. Výlet byl pro nás. Jednou při takové vycházce do poli otec najednou skočil s cesty na mezz a odborným pohybem chytil evrčka.

„Jako chlapi jsme je chytali,“ vysvětloval, „a vyndával jim váčky s medem“ — a cvrčka zase pustil.

Otec miloval moravské roviny, na nichž slunce zapadalo a koučilo se v záplavě nádherných barev. Kopec neměl tak rád pro jejich tmavé a vlhké stíny, protože nadešví miloval slunce. Ve stáří, po své vážné nemoci, mi jednou řekl: „Už nejsem tak slunný.“

Ta slova mne hluboce dojala: uvědomila jsem si, že skutečně slunný byl. V této vlastnosti se zračil nejen jeho rodný kraj, prozářený sluncem, nýbrž i jeho přirozeně kladná životní povaha.

Vzpomínka na T. G. Masaryka

v neděli 6. března 1955 u příležitosti 105. narozenin, hala Masarykova domu, 212 Cowan Ave., Toronto

1. Projev o T. G. Masarykovi.
2. Film o životě T. G. M.
3. Film: President Wilson.

V neděli 13. března 1955 se v Masarykově domě hraje film
Začátek v 8 hodin večer

Lidé si kazi život z nejrušnějších důvodů. Protože chtějí slávu. Protože závidějí druhým. Protože se nedovedou koukat kolem sebe a vidět tak ty hezké věci na životě. Však znáte tuhle sortu lidí. Já jim říkám kyselí lidé. Máme jich moc. Anebo protože nemají vůli. Protože opravdu nevědí, co od života chtějí. A Pámbů ví, proč ještě.

Jan Masaryk.

CZECHOSLOVAK F. C. SPARTA

pořádá v sobotu 12. března 1955

VELKÝ SPORTOVNÍ PLES

v Masarykově domě, 212 Cowan Ave.

Začátek v 8 hodin večer.

Příloha č. 6: Jedna z pravidelných krajanских rubrik - „Batawa hlásí“

Batawa hlásí

(Řídí Antonín Daičar)

Pokladník odbočky ČSNS br. Albert Ploc měl těsně před Novým rokem nehodu. Upadl na ledě a nalomil si dvě žebra. Poblýl několik dní v nemocnici v Trentonu. Přejeme mu všichni brzké uzdravení.

Výborová schůze odbočky Batawa 11. ledna 1955 projednávala toto: 1. Byla vzata na vědomí zpráva pojišťovacího odboru, že dosud bylo uzavřeno 35 smluv se členy odbočky. Očekává se, že během příštích čtyř týdnů pojišťovací akce bude ukončena Odbočkám ČSNS, které se zajímají o podobné výhodné pojištění pro své členy, rádi oznámíme podrobnosti. 2. Bingo bude uspořádáno v pátek 21. ledna v Redakční místnosti. Výtěžek bude použit na charitativní účely. 3. Vánoční akce. Byl čten dopis American Fund, jímž se sdělovalo, že za obnos, který odbočka a Sokol Batawa zaslaly, bylo odesláno 1360 liber hodnotných poživatin do Německa.

Oslava 7. března bude letos uspořádána tak, že ve všech okolních novinách bude uveřejněn článek o životě a práci presidenta Osvoboditele a v neděli dne 6. března večer se koná slavnostní program na rozhlasové stanici CJBQ v Belleville, vhodně sestavený pro tuto příležitost.

Valná hromada odbočky ČSNS Batawa byla stanovena na 20. března t. r.

Výborová schůze Sokola Batawa se konala v pondělí dne 17. března.

Příloha č. 7: Krajané ve světě – pravidelná rubrika Nového domova

Krajané ve světě

■ Symbolisovanému čs. národu bylo věnováno dvanácté zastavení na křížové cestě při Eucharistickém sjezdu v Rio de Janeiro. V průvodu bylo deset žen v národních krojích s čs. vlajkou. ■ Dp. E. J. Kapoun, kaplan US armády, který zahynul v zajetí na Korei byl posmrtně vyznamenán US záslužným křížem. ■ Msgre Dr. J. Bezdiček, vicerektor Nepomucenum v Římě byl jmenován papežským prelátem. ■ T. J. Hadraba, narozený v Nebrasce z českých rodičů, byl jmenován amer. gen. konsulem ve Stuttgartě. ■ Fr. Čáp, čs. filmový režisér v exilu, obdržel první cenu za uměleckou práci v jugoslávském filmu na festivalu v Pulji. —

Farmářská hlídka

Zemědělské výstavy v Kanadě

Někteří z našich krajanů se patrně setkali se slovem — »horse show«. — Doma jsme podobným podnikům říkali zemědělská výstava, jindy jar mark neb jezdecký den. V Kanadě se to všechno dává pod jeden klobouk. Na takovém »horse show« si každý přijde na své. Farmář si může prohlédnout a vyzkoušet nejmodernější zemědělský stroj. Je-li úspěšným chovatelem, jeho pár koní v záprehu mu může vyhrát velkou cenu. Farmářova žena se může čestně umístit ve třídě lehkých čtyřkolových vozíků tažených párem poníků. — Dcera možná patří do taneční skupiny, která předvedla nejlepší kolový tanec. A syn se vši pravděpodobností vede svého jezdce kého koně přes serii překážek v některé soutěži ve skoku.

Takové závody přes překážky jsou nejzajímavější podívanou. Konkurence je zpravidla dost tuhá. Podle dosavadních výsledků se zdá být v současné době nejlepším ontarijským jezdce v takových soutěžích p. Tom Gayford z Toronta. V sedle King Hi zvítězil lohi v nejtěžších kategoriích v Sutton a letos v Richmond Hill, jindy vy-

hrál v sedle Touchdown. — Zlatým hřebem jezdeckých soutěží bývá přehlídka koní zvaných »palominos«. — Tito vzácní koně jsou nejčastěji žlutě - pískové barvy se světlým ocasem a hřívou.

Sedla jsou bohatě zdobena a jezdec bývá oblečen ve slavnostní »cowbojský« kroj. — Jedním z nejuspěšnějších chovatelů koní »palominos« v Ontariu je p. Ross D. Therrien, majitel Flying Goose Farm, Streetsville, Ont.

Zemědělské výstavy v Kanadě se konají pod dohledem Canadian Horse Show Association. Podle rozvrhu asociace konají se výstavy v měsíci srpnu v těchto místech: Sutton, Ont., ve dnech 5. až 6. srpna. — Leamington, Ont., ve dnech 8. až 13. srpna. — Richmond Hill, Ont., dne 13. srpna. — Richmond, B. C., dne 13. srpna. — Sherbrooke, Que., dne 14. srpna, Belleville, Ont. ve dnech 15. až 18. srpna. — Chilliwack, B. C., ve dnech 16. až 18. srpna, — Haney, B. C., dne 20. srpna. — Ottawa, Ont., ve dnech 20. až 26. srpna. — Toronto, Ont., ve dnech 26. až 31. srpna.

— MJ.

Příloha č. 9: Rubrika Naše děti

Naše děti

VÝCHOVA

Kraj kolem Olomouce na Moravě se nazývá Hanácko. Jeho obyvatelé jsou Hanáci. Jsou většinou sedláky. Mají pěkné statky a dobrou půdu. Hanáci mluví svým dialektem, který se nazývá hanáčtina. Podobá se češtině, jen některá slova jsou jiná. Hanáci jsou celkem pomalí. Než něco uudělají, dobře si to rozmyslí.

UČÍME SE ČESKY

Slovesa jsou slova, která praví, že někdo něco dělá.

Najděte slova v těchto větách:

Zahradník sází květiny, Vítr žene mrak. Pes hlídá dům. Děvče volá matku.

Slova sází, žene, hlídá, volá, pravíme, že někdo něco dělá. Jsou to slovesa.

Hledejte slova v těchto větách a pak věty opište:

Slunce svítí. Kráva bučí. Kohout kokrhá. Kočka chytá myši. Veverka leze po strozech. Ryba žije ve vodě. Rodiče milují své děti. Co to nešeš? Kam jdeš? Nedráždí psa! Kdo šetří má za tři. Učíme se mluvnici. Sestra šla do města.

čil se, esli mluví pravdu, ha potom řek: »Jen dite ha pracujte dál. Haž burete hotovi, já to šecko vyrovnám.«

Tak ptáci se znova pustili do díla, ha za krátký čas vopravdu šecky sturánky i potůčky, kde jakýj bul v lese, na pasekách i mytích, blyjskaly se jako stříbro, čistá jako křišťál vodička vesele v nich skákala ha hrčila, mluvila ha zpivala, tak že míl Pámíbú z toho velkou radost, hned si zavolál šecky ptáky ha túze je chválil.

Tecky jetelec tu sedil celý černýj jako komínek, nafukoval se, hlavičkou si kyjbal, haž šichni míli zlost ha mysli-li si: »To se podívejme na toho lenocha! Nic nedělal, jenom se nám smíl, hale pro chválu si tecky přilít ha Pámíbú ho nechá, nic mu neřekne. To není spraverlivý!«

V tom, jak si to tak mysli, vozve se znova boží hlas: »Šichni ste poslechli ha pracovali? Kdo neposlech, hajt se přihlásí ha vmluvi!«

Po těch slovech nastálo tícho jako v kostele. Hde hdo čekál, že se jetelec íčko vozve, třebas nákou lež si vymysli, řekne třebas, že stunal, jen haby se vymluvil, hale von nic, sedí ha nehybá se, jako by se ho ta řeč hani netyjkala. Šichni se po ňom, pravda, vohlíželi, hale veříjně na něho něco povídat, to se žádnýmu nechtilo. Dyž to tícho dlouho trvalo, malýj sedmihlásek huž nemoh díl hudržit v zobáčku šechnich hlasů, jeren z nich mu vyklouz ha zavolál: »Jetelec! Jetelec! — Nedělal nic! Nedělal nic! — Lenoch je! Lenoch.«

Pokračování příště.

Známka spolehlivosti

CHETE-LI KOUPIIT NEBO PRODAT

- DŮM • POZEMEK
- OBCHOD • PRŮMYSLOVOU NEMOVITOST

Příloha č. 10: Rubrika Naše ženy

Naše ženy

O VEJCÍCH

K velmi výživným potravinám patří vejce, z nichž se používá hlavně vaječ slepičích. V žádné potravině snad kromě mléka a vajec, nenajde me všechny užitečné látky po hromadě. Jsou to hlavně bílkoviny, jichž jest nejvíce. — Hojně jest ve vejci obsažen tuk, cukr a různé soli. Vejce však jsou také tím důležitá, že jest v jejich žloutku uložen vitamin A, který je nezbytný pro vzrůst a zabraňuje tvoření křivice. Z toho vidíme, jak jsou vejce důležitá hlavně

pro děti, jichž tělo je ve vývoji a potřebuje, aby výživa jeho byla promyšlena, a aby se dětem dostalo nejvíce těch látek, které nejvíce potřebují. Vedle vajec jsou to mléko, zelenina a ovoce, které nechť tvoří každodenní potravu dítěte, neboť všechny potraviny a ještě mnoho jiných obsahují vitamíny. Vařením vajec na tvrdo se vitamíny porušují. Vejce doporučují se ženám, které si chtějí udržet štíhlou linii. *Marcela.*

61

Naše věc není pro strany,
ale pro národ veškery

KANADSKÁ OBEC SOKOLSKÁ

Závody v nářadovém tělocviku v Masarykově domě v Torontě dne 8. října t. r.

Během tohoto týdne rozešleme krajanské veřejnosti v Kanadě i ve Spojených státech pozvánky na první tělocvičné závody, v nichž podle dosavadních informací bude Severovýchodní župa AOS reprezentovat družstvo žen a mužů ze Sokola »Tyrš« Cleveland a za KOS je dosud přihlášeno družstvo žen a mužů ze Sokola Toronto. O účasti Sokola Detroit a Batawa nebylo dosud defin. rozhodnuto.

Ti, kdož letos na závěr 8. čs. dne sledovali souboj br. Petra Duška, championa AOS ze Sokola »Tyrš« a br. Frant. Grmka ze Sokola Toronto při volných sestavách na hrazdě, jistě si nedají ujít vzácnou příležitost uvidět oba skvělé borce v soutěži na všech družích nářadí a přeskoku přes koně na dél, pod přísným a spravedlivým okem zkušených, budoucích soudců. O kolik, podle předběžného porovnání, předčí champion AOS br. Petr Dušek svého rivala dokonalou formou, tolik dohoní v bodech br. Fr. Grmek odvážnou volbou ob-

tížných a dlouhých sestav. Jejich duel bude velmi tuhý a těsný v počtu docílených bodů. —

Jsme velmi zvědaví na toto první oficiální měření sil, jak ve tříčlenných družstvech mužů (s náhradníky), tak i v soutěži žen. Torontští borci, Petr Pečevník, Ivo Zelený, br. V. a M. Kusovi, L. Pospíšil a Franta Lacka se pod vedením zkušeného br. Frant. Grmka pilně připravují a věří, že když ne letos, tož při revanči za rok v dubnu v Clevelandu, jistě vyhrají.

Jádro závodního družstva žen ze Sokola Toronto tvoří sestry Stella a Svata Starobovy a Mary Přístupová a připravují si volné sestavy na kruzích, na bradlech a na kladině. — Pro obě vítězná družstva jsou připraveny putovní trofeje, na nichž rok od roku budou připevňovány štítky se jmény držitelů trofeje. Závody budou zahájeny v časných večerních hodinách, abychom po skončení závodů užili i trošku tance na sokolském vinobraní.

SMERNICE

NA DOSIAHNUTIE KANADSKÉHO OBČIANSTVA

Ak ste boli zákonite pripustení do Kanady na trvalý pobyt, máte nárok na podanie žiadosti o kanadské občianstvo, ak ste aspoň 21 ročný a máte »Canadian Domicile«- kanadské domov. právo, na ktoré máte nárok po 5 ročnom pobyte v Kanade za predpokladu, že ste zákonite pripustený emigrant. Pritom posledný rok vášho päťročného pobytu musí predchádzať dňu, kedy podávate žiadosť. Tu sú podmienky, ktoré musíte splniť:

1. VYPLŇTE ŽIADOST O OBČIANSTVO. Táto musí byť vyplnená pred úradníkom súdu mesta alebo súdného dištriktu, v ktorom bývate.

2. DOSTAVTE SA PRED SUDCU NA SKÚŠKU. Nesmiete byť trestaný a musíte mať dostatečnú znalosť francúzštiny alebo angličtiny a musíte poznať povinnosti a zodpovednosti vyplývajúce z kanadského občianstva.

3. SLOŽTE PRÍSAHU VERNOSTI JEJ VELIČENSTVU KRÁLOVNEJ. Keď skladáte prísahu vernosti, zároveň sa musíte prísazne zriecť svojho doterajšieho občianstva.

O podrobnejšie informácie píšete na adresu: The Registrar of Canadian Citizenship, alebo na: The Citizenship Branch at

**The Department of Citizenship and Immigration
Ottawa - Canada**

MALÝ OZNAMOVATEL

Ornámenci: V „Malém oznamovateli“ otiskujeme inseráty do 50 slov. Sažba: Za slovo 3 centy, za tučné neb kursivou tištěné slovo 6 centů. Nejnižší sažba je však 50 centů za inserát a jedno očištění. Při zaslání došlých odpovídek započítává se poštovné.

KREJČÍ CYRIL BOČEK šije dobře, levně na míru pro pány i dámy. 543 College St., Toronto, tel. WA 3-1533.

ROZBOR písma odborně provádí světově známá grafologyně. Zášlete Váš rukopis A. T. N. \$ 1.00 na výlohy. Diskrétně poradí k Vaší spokojenosti. Doporučte své známé.

Frant. Táborská, 114 So Butler St., Madison, Visc., USA.

DÁRKY potravinové do ČSR levně posílá Josef Cerný, 21 Cloverdale Rd., Toronto, telefon RO 9-2038

CARPENTER doporučuje svou práci. Nové domy, opravy domů, domácnosti, kanceláří atd. **MIREK PATAVA - KE 0772**

STĚHOVÁNÍ LEVNĚ a veškerou dopravu. Volte: LA 7724. **F. BAZIL**

Toronto, Ont.

Zaplátití jste předplatné za Nový domov? Neučinili-li jste tak dosud, pošlete ještě dnes částku 3.60 dol. administraci Nového domova, 992 Queen St. W., Toronto, Ont. Zajistíte si tak pravidelnou dodávku listu.

ODSTRANUJE BOLASTI SVALOV — REUMATIZMU. POUŽIVA SA K MASÁŽI A OSVIEŽENIU TELA. JE NEPOSTRADATEĽNA V KAŽDEJ DOMACNOSTI A U ŠPORTOVCOV. ZIADAJTE JU U SVOJHO LEKÁRNÍKA ALEBO U VÝROBCU:

Alpa Company

890 A THE QUEENSWAY TORONTO 14, Ont. CL 9-7941

Veľká fľaša 1.25 dol. Výrobca: Rudolf KOREŇ

Krajanská truhlářská firma

Jaroslav REJZEK

1030 Queen St. W. Toronto

NÁBYTEK VSECH DRUHŮ KOSTELNÍ PRÁCE

OPRAVY

NOVÁ OPRAVA BYTŮ A KANCELÁŘÍ A POD.

Rychle, levně, spolehlivě.

Volte **Lakeside 3551**

L. KLUS

795 Dundas St. W. EM 3-7061

Tato krajanská firma poradí vám při koupi i prodeji domů, obchodů a farem. Navštivte nás nezávazně. Bezplatné ohodnocení

L. LUNSKÝ
OPTIK

Zkoušky očí. — Brýle upravené pro všechny oční a zrakové defekty, nervosu, bolení hlavy atd. Mluvíme česky a slovensky. 470 College St., Toronto WA 1-3924

Dr. D. J. Marten
zubný lékař z Bratislavy ordinuje 10-12.30, 4.30-7.30
160 Bloor W., Toronto, Ont.
Má nové telefonné číslo WA 3-9788

Brethour & Morris Ltd.
REAL ESTATE
Největší kanadský obchod Za váš starý dům můžete mít peníze v bance a nové bungalovy.

POJIŠTENÍ JE VĚC DŮVĚRY
Největší kanadskou životní pojišťovnu
SUN LIFE OF CANADA
zastupuje krajans
VLADIMIR VALEK
Unit Supervisor
60 Victoria Street, Toronto, Ont.
Telefon: EM-4-5141

CHARTERED TRUST COMPANY
REAL ESTATE DEPARTMENT
WA 2-5158
34 KING STREET WEST, TORONTO, ONT.
FILIÁLKA: 20 ST. CLAIR W.
Zprostředkuje prodej i koupi domů, pozemků, obchodů a jiných nemovitostí.
Poskytuje VÝHODNĚ HYPOTHEKY NA DOMY
Obrat'te se na nás s důvěrou!
Krajanský zástupce
F. C. ALLEN
Telefonujte ve dne WA. 2-5158, večer ME. 8765

Steny Lešák
288 LAWRENCE AVE. W. RU 1-4651
Mluvíme slovensky.

Máme ještě
LODNI A LETECKÁ MISTA DO EVROPY
Jediná krajanská cestovní kancelář:

AIR & OCEAN
TRAVEL SERVICE
3 Adelaide St. E. Toronto, Ont. EM 3-8565 — EM 3-8566

J.U.DR. JOSEF KYSELKA
úřaduje v
ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘI
JEFFERY and FROST
v nových místnostech
371 BAY STREET TORONTO. EM 6-5255

HOTEL ST. REGIS
392 SHERBOURNE ST., at Carlton, TORONTO
Telefon: WA 1-4135

- 100 MODERNĚ ZARÍZENÝCH POKOJŮ.
- VÝBORNÁ A VELMI CHUTNÁ FRANCOUZSKÁ A EVROPSKÁ KUCHYŇE.
- FRANCOUZSKÝ BUFFET.
- DENNĚ I V NEDELI HRAJE VIDEŇSKÁ HUDBA.
- CELOVEČERNÍ TANEC PŘI VYBRANĚ HUDBĚ.
- VYRIZUJEME OBJEDNÁVKY BANKETŮ, HOSTIN, SVATEB A JINĚ PŘÍLEŽITOSTI SOUKROMÝCH SPOLKŮ.

KRAJANSKÝ HOTEL

GRAMOFONOVÉ DESKY
IMPORTOVANÉ Z ČESKOSLOVENSKA.
Cena: \$1.25 za kus; při větší objednávce od 12 kusů 10% sleva.
Všechny objednávky v Kanadě C.O.D., objednávky do USA a zahraničí jen na předem zasláné peníze.
Máme na skladě: B. Smetana; Má vlast.
Objednávky menší než 6 desek neexpedujeme.

Cosmopolitan Record Bar
416 QUEEN ST. W., TORONTO 2B, ONT.
Majitel: A. Soltis. Telefon: UN 1-0242

Keď meníte svoje bydlisko, oznámte vždy ihneď zmenu svojej adresy buď telefonom alebo poštou. Pri tom vždy udajte svoju starú adresu a sdeľte adresu

Zasíláme peníze do ČSR za vyplacení ručíme a převedeme je během 4 týdnů

500.— Korun	\$ 35.—
1,000.— Korun	\$ 69.—
5,000.— Korun	\$ 345.—

U poukazů větších obnosů dáváme zvláštní slevu. Největší úředně povolená krajanská firma pro zaslání peněz. Zasiláme též POTRAVINOVÉ BALÍČKY, LÁTKY, OBUV, LÉKY a doručíme do ČSR v nejkratší době. Objednávky zasílejte na krajanskou firmu:

International Agency Service
TORONTO — ONT., CANADA
442 Spadina Ave. Tel.: WA 2-1014

Masarykův dům je důležitá krajanská organizace, která už deset let koná velikou a obětavou práci pro krajany.

NOVÝ DOMOV je časopis, který není nikým podporován, jen odběrateli a inserenty. Proto jeho odběratelé rádi posílají své předplatné. - Proto krajané rádi v Novém domově inserují. Je to list, který slouží dobře, poctivě, svědomitě, pravdivě celé československé národní skupině v Kanadě!

Pohodlnou a vzdušnou
obuv pro celou rodinu...

Bata

obuv známá ve 48 zemích pro svoje pohodlí - a cenu
— nejlepší hodnota za Váš dolar
Užijte pohodlí ve vzdušné a lehké obuvi - připravte
se pro parné dny — navštivte některou z našich
prodejen BATA a nebo KENT ještě dnes

Cool
Comfortable
Casual

Cool, Cool
snowy whites...
Delectable pastels...
and a wonderful
feeling of openness
reflect and contrast
dramatically
with your
summer fashions...*

"Sunny Days"...
soft casuals in
white, red, Panama,
sponge insole...

\$3.98 both styles.

In white and honey

NAVŠTIVTE

NEJVĚTŠÍ — NEJMO-
DERNEJŠÍ PRODEJNU
OBUVI V TĚTO ZEMI:

BATA

239 YONGE ST.

TORONTO

DŮM SLUŽBY

Vkusná bílá semišová loďčka — ideální to
doplněk pro Váš letní úbor —
— pro každou příležitost **\$ 6.95**

Vzdušná — nylonová vložka — nepohodl-
nější — lehká pánská polobotka, jakou si
vůbec můžete představit — **\$ 9.95**
zkuste si ji ještě dnes

Tento velmi lehký a vzdušný dětský sandál
máme na skladě v bílé barvě
nebo i v pestrých barvách, č. 11-3 **\$ 2.98**

Bata

15 prodejen v Torontě - 72 prodejen v Kanadě

»NOVÝ DOMOV« č. 129 STRANA 5

DÁRKOVÉ BALÍČKY

ZARUČENĚ ČERSTVÝCH POTRAVIN zasláme z našich skladů v DÁNSKU.

Special: Ke všem standardním balíčkům, objednaným do 30. dubna t. r. přibalíme zdarma 20 Chesterfield anebo 2 bal. pepře anebo 2 bal. skořice anebo 1 bal. gilletek aneb 1 bal. žvýkáci gumy anebo 1 bal. slepičí polévky.

C-10 \$ 6.60	E-21 \$ 10.95	C-12 \$ 7.85	C-60 \$ 12.55
1 lb. praž. kávy 1 bal. kakaa ½ lb. ¼ lb. mléč. čokolády 2 lbs. 3 oz. vepř. sádla 1 lb. slaniny 2 lbs. rýže 1 bal. čaje ¼ lb. 2 lbs. cukru 1 bal. hrozinek	10 lbs. vepř. sádla 5 lbs. rýže 1 lb. praž. kávy 1 lb. prášk. mléka 1 lb. 2 ozs. margarínu 2 lbs. cukru E-22 \$ 11.75 5 lbs. slaniny 5 lbs. vepř. sádla 5 lbs. cukru 1 praž. kávy 1 lb. mléč. čokolády 1 lb. hrozinek 2 lbs. rýže 3 ozs. pepře	2 lbs. praž. kávy 2 lbs. 3 oz. vepř. sádla 2 bal. kakaa 1 lb. ½ lb. mléč. čokolády 2 lbs. rýže 1 bal. čaje ¼ lb. 2 lbs. cukru 1 bal. pepře C-18 \$ 10.75 1 lb. praž. kávy 2 lbs. 3 ozs. másla 2 lbs. slaniny 2 lbs. 3 oz. vepř. sádla 1 bal. kakaa ½ lb. 1 lb. hrozinek ½ lb. mléč. čokolády 3 lbs. cukru 3 lbs. rýže 1 bal. čaje ¼ lb.	2 lbs. praž. kávy 1 lb. mléč. čokolády 1 lb. kakaa 2 lbs. 3 oz. vepř. sádla 2 lbs. 3 oz. margarínu 2 lbs. slaniny 1 lb. salámu 2 lbs. rýže 2 lbs. cukru 2 lbs. mouky 1 lb. hrozinek 1 bal. čaje ¼ lb. C-66 \$ 14.00 10 lbs. vepř. sádla 10 lbs. rýže 10 lbs. cukru 10 lbs. mouky C-58 \$ 14.90 2 lbs. praž. kávy 2 lbs. kakaa 2 lbs. mléč. čokolády 2 lbs. 3 oz. vepř. sádla 2 lbs. 3 oz. margarínu 2 lbs. slaniny 2 lbs. salámu 2 lbs. rýže 2 lbs. cukru ½ lbs. čaje 2 bal. pepře
C-21 \$ 11.95 1 lb. praž. kávy 2 lbs. 3 ozs. šunky 3 lbs. 4 ½ oz. v. sádla 1 bal. kakaa ½ lb. ½ lb. mléč. čokolády 1 lb. hrozinek 2 bal. čaje ½ lb. 3 lbs. rýže 3 lbs. cukru 1 bal. mandlí ½ lb. 2 kusy toalet. mýdla	C-64 \$ 21.75 10 lbs. vepř. sádla 10 lbs. cukru 10 lbs. rýže 4 lbs. slaniny 2 lbs. 3 ozs. šunky 1 lb. praž. kávy 1 lb. hrozinek 1 lb. mléč. čokolády 1 lb. kakaa E-20 \$ 7.35 5 lbs. vepř. sádla 5 lbs. cukru 5 lbs. rýže 5 lbs. mouky	C-62 \$ 12.95 2 lbs. praž. kávy 5 lbs. slaniny 5 lbs. vepř. sádla 4 lbs. cukru 3 lbs. rýže 1 lb. hrozinek ¼ lb. čaje C-72 \$ 12.95 10 lbs. slaniny 10 lbs. vepř. sádla	C-69 \$ 11.10 20 lbs. vepř. sádla

Příloha č. 16: Humorný koutek v Novém domově

HUMOR

LINGUISTICKÁ?

»Učíte se, slečno Konipásková, anglicky?«

»Učím, ale moc toho neumím, já jsem v prosinci počala!«

»Jó, to se nedivím, to holt máte jiné starosti!«

NAPOMENUTÍ

Při soudním přeličení dal se jeden obhájce strhnouti a v rozčilení zvolal na svého odpůrce: »Vy jste největší idiot pod sluncem, jakého jsem kdy viděl!« — Soudce ho přerušil přísně: »Nezapomínejte, že jsem zde ještě já!«

NAŠE HLASY

Čís. No. 1 Roč. Vol. 1955.

Sobota 14 května 1955

Cena 10 centů

1945 - 1955

J. CERMAK

Před deseti roky skončila další "poslední" válka. Vítězové snili o věčném míru, lidském bratřství, sociální spravedlnosti a hojnosti pro všechny. Byl květen a svět se zděl rájem.

Jak už to bývá, materiál, z něhož ony sny byly upleteny, nebyl nejtvrzavlivější. Pravdy, které se tehdy zdály věčné, se ukázaly, jako všechny lidské pravdy, nebezpečně relativními. Vítězství, které tehdy bylo oslavováno, se ukázalo vítězstvím na nepodobným porážce: místo poraženého nacismu zaujal daleko brutálnější komunismus.

Před deseti roky jsme vítali v Praze generála Eisenhowera. Od té doby se hodně změnilo. Generál Eisenhower se stal prezidentem, a my exulanti. Nezavídaný úděl v obou případech.

Staly se však věci mnohem důležitější od onoho slavného května 1945. Naše vlast byla zařazena mezi sovětské gubernie; Západní Německo vytvořilo, z troskek a zaslouženého ponižení v hospodářsky i politicky nejživotašchopnější moci Evropy; Tito si vysloužil posici nejvýznamnějšího moderního horpika, jakož i vydatnou pomoc Západu; občanská válka v Číně skončila vítězstvím komunistů a důsledky tohoto vítězství mění politickou mapu Asie; válka v Korei skončila neslavným příměřím, a výšeovce zbytku Indočíny se baví bratrovraždami spory.

Hodně se událo za posledních deset let a, s výjimkou vytvoření Severoatlantického paktu, nic, co by dávalo důvod k optimismu.

Jak se dnes jeví svět nám, zmoudřelým i rozčarováním exulantům? Ne právě nejrůžověji. Vidíme dva obrovské ideologické kolosy, nesmiřitelně v hodnocení člověka a jeho účelu na zemi; dva kolosy, nad nimiž visí hrozba atomové zkázy; dva kolosy, mezi nimiž smrt se zdá nemohoucí a válka nepravděpodobná. Války se však nebojují pouze kulomety a vodkovými bombami. Války se bojují také ve sféře filosofické, náboženské, sociální, hospodářské a mravní. Je možné, že spor mezi demokracií a komunismem bude rozhodnut v těchto sférách.

Většina z nás, kterým se poštětilo dostat se do této země, je již kanadskými občany. Ostatní se jimi stanou. Znamená to, že máme zapomenout na zemi, z níž jsme vyšli a starat se pouze o sebe? Nedávno jsem četl va pokračování na 2 straně

ZACINÁME

Všecko začíná rozhodnutím. Mám či nikoli, to bývají myšlenky, které jsou předehrou k rozhodnutí činu, činnosti. Výsledok našeho rozhodnutí překládáme Ti, vážený krajanu — k laskavému posouzení: noviny. První číslo, první výtisk. Začínáme a prosíme Vás o spolupráci a podporu, uznáte-li po přečtení několika čísel, že máme vážný úmysl dělati dobré noviny. Je na 60,000 našich krajanů v Kanadě, kteří se hlásí ve své převážné většině k ideám předválečného Československa. A přece náš krajanův život nevykazuje ani zdaleka takovou činnost, což by odpovídala tomuto počtu. Noviny jsou přiležitostí jak vaší více života mezi námi krajanovou veřejností v zemi, k čemu nám všem nová příchodem, ale i starým přistěhovalcům, stýla se novým domovem.

Mnoho z Vás bude skeptických. Zase noviny, řeknete si a budete se jen dívat, jak to s námi dopadne? Máme Vám slibovat a zapřisahat se, že budeme psát nastranicky, nad stranicky, nezávile ad? Zdůrazňujeme závěrem jen jedno, naši snahou bude, abychom pokud možná, vyhověli celé naší čtenářské obci. Jsme si vědomi obtížných, nikoli však nepříkonalných začátků...

L.P.

1. KVĚTEN V MOSKVĚ

Mariál Zúkov byl letos nejvýznačnější osobností oslav 1. května v Moskvě, kde ze svého auta sovětské výroby "Zis" učinil přehlídku. Jeho řeč byla stručná, nepadla žádná slova o válečných útvarcích ze Západu, naopak zdůraznil možnost koexistence a zmínil mezinárodní napětí. Před třemi týdny poslal Zúkov dopis prezidentu U.S. Eisenhowerovi a adresoval jej slovy: "Milý starý kamaráde ve zbraní! Mohlo by přátelství těchto dvou vojáků být začátkem nové politiky mezi U.S. a SSSR?"

JEN DÁL

JAN NERUDA

Z houněného času jsme se narodili
a hrábě se krokem v houněných mrazech
jdem

vstříc hrábě velenému otci,
kdy klonice jen před svým národem.
My udeřili co nás cestou čeká;
byť hrom však bil a mrdz nám v kosti
vdí —
tón jenom česká hudba odvěká,
my psi ní pájdem k předu — ddi, jen
ddí!
Jen ddi! Čas nový nové chce mtti činy,
den nový veselí k nové práci nám,
jeť stáva otědv krásný šperk pro zmy —
však kdo chce otěn být, ddbuť etí et
sdm!

Kde přítomnost jak dítě pozasteská,
vše dávná stáva, byť v ní děmant hrál,
je za karabem jenom bránda lesklá —
napněte tona — vzháru přehoty — ddi!
Pryč se vdechy, jě vnikněte, vety,
je přechů doby samí jenu žak!
Gdž ráde neotvra svoje květy,
když mezi ní a sluncem roztáfen mrakf
Pryč s klimatem jě s korvidu lodí;
kdo chvilí stál, jě stojí opodál,
den žádný dvarate se nenarodí,
čín dvarrát nezaje — jen dál, jen dál!

BAREVNÍ V BANDUNGU

Toto je první mezinárodní konference barevných — tak zvaných barevných lidí — v historii světa" byla anglicky proslovená zahajovací slova předsedajícího v Bandungu v Indii, kde se sešli zástupci 29 států Asie a Afriky, reprezentující téměř 1 1/2 bilion obyvatelů.

Delegáti přijžděli na zasedání vesměs v amerických limuzínách, ať již to byli Arabové, Indové, reprezentanti Egypta, Siamu, Japonci, či Číňané, ledové kokosové mléko osvěžovalo delegáty v dlouhých hodinách jednání. Mluvílo se o atomové energii, kolonialismu, koexistenci, komunismu, Spojených národů, Barevní Asiate a Africe, ať poprvé zvedli organizované své hlasy a svět ostražit poslouchal.

"Komunismus představuje tvůrčí novou formu kolonialismu, mnohem smrtelnější, než byla stará, za starého režimu byla alespoň nějaká možnost slyšet výkřiky bolesti". (F. Jamali, Irak).

"Co je koexistence? znamená to žít a nechat žít" (Princ Wan, Thailand).

"NATO je mocnou ochrákyní kolonialismu, a velkou drzostí zabránila, aby Indie ochraňovala portugalskou državu Gna" (Nahru, India).

"Bojujeme abychom znovuzískali svobodu od západních koloniálních vládců, jen proto, abychom zase byli podrobni jiným vládcům, kteří jsou mezi námi a chtějí uchopit sílu, aby nás zotročili?" (C. Romulo, Filipíny).

"Nesmíme býti svedeni, abychom otevřeli naše dveře mnohem úskočnějšímu způsobu imperialismu, maskovanému zvevřením svobody" (Ali, Paistán).

"Čínská delegace přišla sem, aby hledala jednotu, a ne se hádala. Číňané nechťejí válku s U.S. Čínská vláda je ochotna zasednouti a jednat s Americkou, prodiskutovati otázky, které by uvolnily napětí na Dalekém Východě a zvláště na Formose. (Chou, Čína).

(Poslední výrok čínského míru, zahraničí stává se podnětem dalšimu jednání o Formose, když k této nabídce byl Chou En-Lai více méně donucen průběhem konference, která sice odkoučila západní kolonialismus ale stejně tak novou formu kolonialismu — komunismus).

Nejostřejší proti komunismu vystoupil min. předseda Cejlonu J. Kotelwala, mimo jiné řekl:

"Kolonialismus má mnoho zvevření, například: satelitní pokračování na 2 straně

Příloha č. 18: Oznámení Nového domova o změně periodicity

NOVÝ DOMOV TÝDENÍKEM

Na žádost naší čtenářské obce, která v poslední době neobyčejně vzrostla, počíná náš časopis vycházeti od příští soboty 21. května 1955 jako týdeník.

Od začátku, kdy jsme počali vycházet, snili jsme o tom, aby náš list mohl býti vydáván týdně.

Učinili jsme všechna opatření, aby týdeník Nový domov byl řádně zajištěn. Připravili jsme se důkladně a proto končíme vydáváním čtrnáctideníku a začínáme s ním jako s týdeníkem.

Prozatím každé číslo týdeníku Nový domov, které bude vycházet každou sobotu, bude mít osm stránek. Časem však noviny opět rozšíříme. Všechna práce spojená s tímto listem je placena z peněz, které si list sám vydělá a proto postupujeme pomalu.

Předplatné za týdeník zůstane stejné, jako bylo při čtrnáctideníku. Budete platit pouze 3.60 dolary ročně. Věříme, že v Kanadě nebude jediný krajan, který by si list nepředplácel. Těšíme se, že krajané obratem zašlou předplatné a list si objednájí.

Příloha č. 19: Logo asociace Canadian Ethnic Press Association of Ontario

**Weekly newspaper
in Czech and Slovak**

**Editorial offices:
978 Queen St. W.
Toronto 3, Ont.,
Canada**

Tel.: LE. 3-8952

Member of

Příloha č. 20: Reklama firmy Coca Cola v Novém domově z roku 1958

Příloha č. 21: Nabídka na bezplatný jazykový kurz od vládního úřadu z oddělení pro imigraci
(Canadian Citizenship Branch, Department of Citizenship and Immigration)

ZNALOST ŘEČI A VAŠE BUDOUCNOST

VAM, KTERÍ JSTE SEM NEDAVNO PRIJELI. . .

Dobrá znalost jazyka kraje, ve kterém žijete, ať je to angličtina nebo franština, je pro Vás nesmírně důležitá. Pomůže Vám ve všech směrech:

V ZAMESTNÁNÍ:

Mnohem snáze najdete a udržíte si zaměstnání rozumíte-li svým spolupracovníkům a dohovoříte-li se s nimi v jejich řeči. Můžete také rychleji být povýšen. Jste-li snaživý, můžete se dát zapsat do technických a jiných kursů, které jsou ve všech větších střediscích. Zdokonalíte se tak, ve svém oboru.

VE SPOLEČNOSTI:

Znáte-li jazyk, jakým mluví většina ve vaší obci, mnohem snáze se dorozumíte v obchodech, snadněji si vyžádáte pomoc od státních úředníků, lékařů, dohovoříte se o koupi nebo nájmu nemovitosti, zavoláte si zřízence na různé opravy atd. A především usnadníte rozeným Kanadánům, aby se s vámi spřátelili a rychleji se vžijete do svého prostředí.

V ZÁBAVĚ:

Budete žít radostněji ve svém novém domově můžete-li číst anglické nebo francouzské noviny, poslouchat radio, sledovat televizi a budete-li všemu dobře rozumět.

PRI ZÍSKÁNÍ OBCANSTVÍ:

Naučíte-li se dobře anglicky nebo francouzsky, učiníte důležitý krok k získání kanadského občanství. Znalost jazyka je totiž jedním z předpokladů pro naturalisaci.

NEVÁHEJTE! Učte se anglicky nebo francouzky IHNEDE.

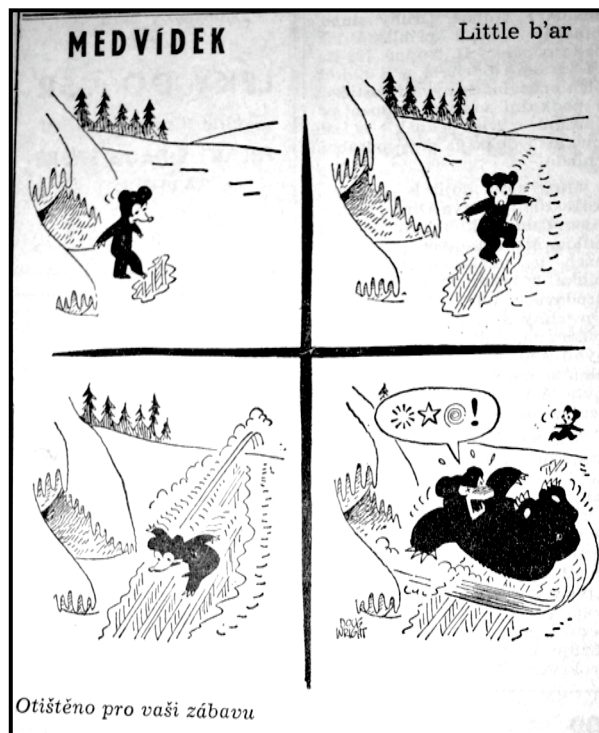
Skoro v každém kanadském městě jsou zřízeny **BEZPLATNÉ JAZYKOVÉ KURSY**. Chcete-li se o nich dovědět víc nebo chcete-li si opatřit knihy pro samouky, obraťte se na ředitele nejbližší školy nebo na nejbližšího imigračního úředníka, příp. napište přímo na:

**CANADIAN CITIZENSHIP BRANCH,
Department of Citizenship and Immigration,
O T T A W A, O n t.**

**DEPARTMENT OF
CITIZENSHIP & IMMIGRATION**

Příloha č. 22: Dobový komiks Nového domova z roku 1958

Příloha č. 23: Karikatura zpodobňující druhou berlínskou krizi z roku 1961

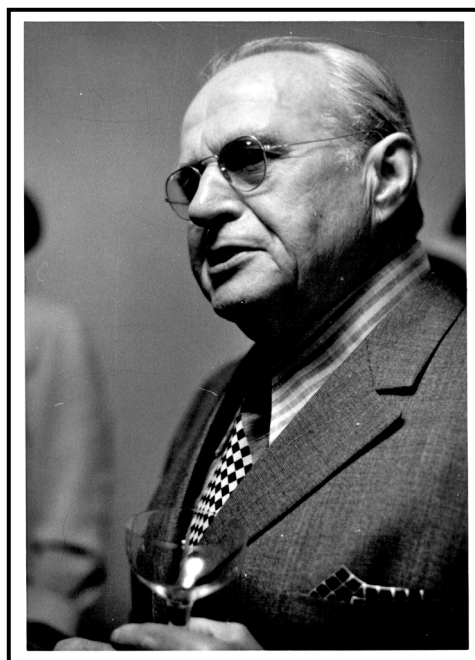
Příloha č. 24: Obrázek z titulní strany Nového domova ze srpna roku 1968

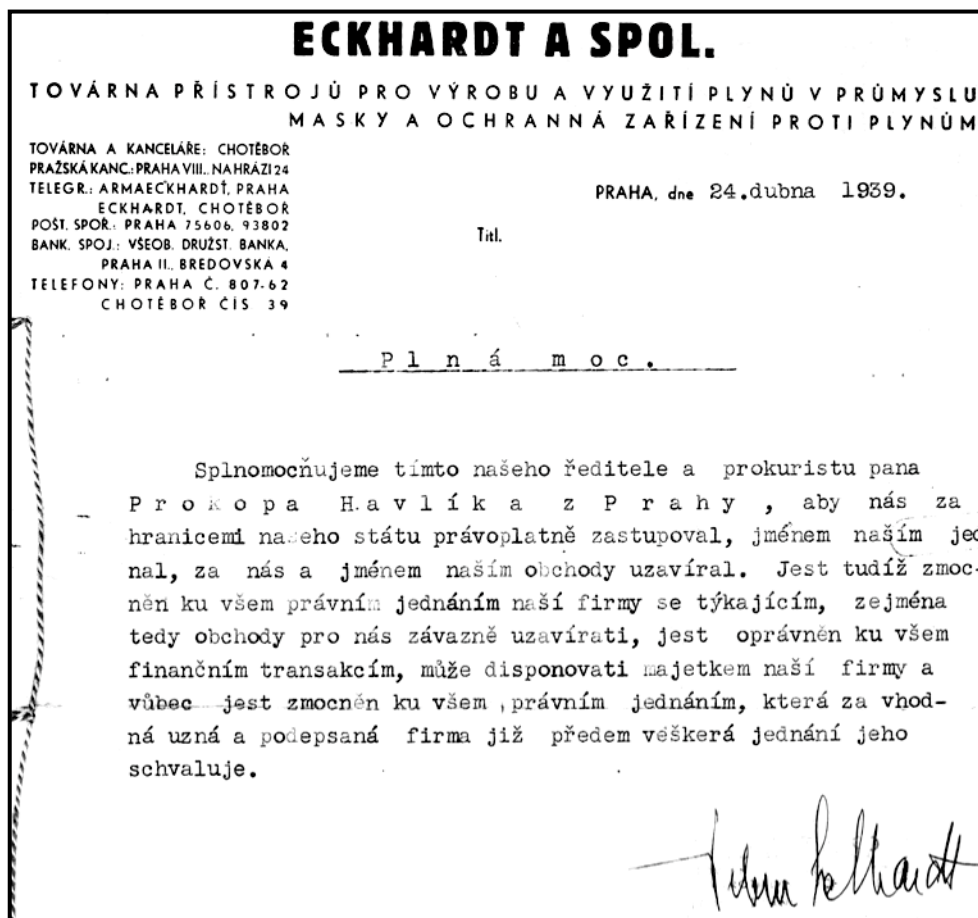
Příloha č. 25: Fotografie z demonstrace proti intervenci vojsk Varšavské smlouvy do Československa ze dne 29. srpna 1968 v Torontu

Příloha č. 26: Fotografie Prokopa V. Havlíka

Příloha č. 27: Plná moc firmy Eckhardt a spol. zplnomocňující Prokopa V. Havlíka k právoplatnému zastupování firmy za hranicemi Československa

Příloha č. 28: Fotografie Mirko Janečka

Příloha č. 29: Kopie spisu z archivu Československé komunistické rozvědky o spolupráci s Jiřím Škvorem

Z archivů čs. komunistické rozvědky, oddělení pro Kanadu a USA,
v období 1956-1965:
V Praze objevil prof. Radomír Luža z USA----

1

COPY FOR YOUR INFORMATION

RO = říšská organizace
KP_F
(údržbový pracovník)

Jiří Škvor = "Orlel"

KP:
Kolda
Soukal
Čada

Pův. kr. jm. Básník. Verbovka provedena 27.7.1956. Pracovní podsvazky 020-028. Svazek zaveden 9.10.1956. V padesátých letech pracoval pro CIC a posílal lidi do ČSR. Za spolupráci byl uvězněn jeho otec, který byl za první republiky poslancem za agrární stranu. Odsouzen byl v r. 1949 v rámci akce Norbert na 10 let. V Kanadě předsedou Sokol (a). Místopředseda Čsl. národního sdružení, člen předsednictva RSC. Pracoval v kanadském vysílání pro ČSR CBC. 29.1.1957 hlášení ministru Barákovi o provedení verbovky Jiřího Škvora. Od počátku konspirativní styk. Na spolupráci přistoupil výměnou za umožnění výjezdu manželky Anny. Za období řízení KP Kolda (27.6.1957 až 27.8.1958) podával nejlepší informace k emigraci z USA a Kanady. V r. 1958 StB umožnila v rámci turistiky s Čedokem výjezd manželky za tetou do Vídně (Brabetz). Na 4.9. stanovena ve Vídni schůzka s Orlem, která se však uskutečnila až v náhradním termínu 5.9.1958. Schůzky se účastnil KP Soukal. 17.11.1958 obnoven kontakt po sdělení Orla, že po příjezdu manželky je s ním vše v pořádku. ŘO Čada vyhoštěn 19.7.1960 v souvislosti s případem Red. Orlel podával informace z Kanadského MZV, které získával prostřednictvím vedoucího zahraničního vysílání CBC Prince. Jeho činnost je hodnocena kladně, ovšem s konstatováním, že kromě emigrace nevyužívá plně svých možností pro I. S SNB. Str. 14 hl. sv. "Po linii emigrace nás Orlel informoval a dával materiály ke všem problémům ústředních emigrantských organizací v USA a Kanadě.... Odpovídaly skutečnosti". Natypoval Bulač (e), který byl kontaktován residenturou v dubnu 1960. Spojení přerušeno v září 1961 a pokus o kontakt opět v lednu 1962. V této době podezření, že pracuje jako dubler. Při pokusu o zaverbování KP Čada v Mexiku, jmenovali američané KP Čadu, Plavec (ce) a Kolda (du) jako KP I. S SNB. Všichni byli ŘO Orla. Ve vyhodnocení spolupráce z ledna 1969 je hodnocení, že se během spolupráce objevila řada negativních signálů, na základě kterých bylo od spolupráce upuštěno. V šedesátých letech ho měli kontaktovat v Kanadě TS Albert a Rychlý za účelem objasnění situace a dohodnout schůzku v Evropě. Pro zhoršení operativního prostředí k tomu nedošlo. Orlel byl úkolován na Svědectví. V dopisech používala residentura koncem padesátých let kódová dvojmístná čísla.

Peroutka 23	Ota Hora 35
Zenkl 24	Hasal 40
Němec 25	Moravec 41
Jiří Horák 42	Chalupa 28
Hřebík 27	Novotný 44
Bartoš 38	

TS - Největší spolupráce

Příloha č. 30: Fotografie Jindry Zodera

Příloha č. 31: Vzpomínka na Johna Collingwood Reada na stránkách Nového domova z roku 1963

A black and white portrait of John Collingwood Reade. He is a man with a prominent mustache, wearing a dark suit jacket, a white shirt, and a dark tie. He is resting his chin on his hands, with a lit cigarette in his right hand. The background is dark and indistinct.

JOHN COLLINGWOOD READE

Každý týden od března 1958 čítávali jste v tomto sloupci zajímavé politické úvahy našeho spolupracovníka Johna Collingwood Reada, komentátora rozhlasové stanice CFRB Toronto a velkého přítele Čechoslováků. Zarmoucení přinášíme dnes smutnou zprávu, že John Collingwood Reade zemřel po krátké nemoci minulou neděli dne 13. ledna v Toronto General Hospital. Velmi budeme postrádat jeho spolupráci a jistě i naši čtenáři jeho skvělé komentáře. Manželce jeho vyslovujeme naši nehlubší soustrast.